

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö alle 3-vuotiaiden kielenkehityksen tukemisesta

Jenni Silvennoinen

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö alle 3-vuotiaiden
kielenkehityksen tukemisesta**

Jenni Silvennoinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2022

Jenni Silvennoinen

Päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö alle 3-vuotiaiden kielenkehityksen tukemisesta

Vuosi 2022 Sivumäärä 62

Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön tarkoituksena on kymmenen viikon aikana havainnoida kielenkehitystä alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä ja kehittää lasten tarpeiden pohjalta kielikerhotoiminta. Tavoitteena on tukea alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehitystä päiväkodissa ja lisätä ryhmään kielitietoisia toimintatapoja. Opinnäytetyöllä tavoitellaan myös tekijän omaa ammatillista kasvua ja kehittymistä. Opinnäytetyössä reflektoidaan myös kasvattajan toimintaa suhteessa kielenkehityksen tukemiseen sekä käsitellään muun muassa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja oppimisympäristöjen ja kasvattajien merkitystä lapsen kielen oppimisessa.

Opinnäytetyö toteutettiin syksyllä 2022 yksityisessä päiväkodissa Espoossa alle 3-vuotiaiden ryhmässä. Päiväkirjamuotoisesti toteutettavassa opinnäytetyössä raportoitiin kymmenen viikon ajan varhaiskasvattajan toimintaa keskittyen ryhmän lasten kielenkehityksen tukemiseen. Opinnäytetyössä avattiin jokaisen viikon pedagogista viikkosuunnitelmaa ja jokaista työpäivää ja päätettiin viikko yhteenvetoon, jossa käsitellään teoriatietoon peilaten viikon tapahtumia.

Tietoperustana opinnäytetyössä käytettiin alle 3-vuotiaiden pedagogiikan ja lapsen kielenkehityksen kirjallisuutta sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja varhaiskasvatuslakia. Kielenkehityksen tukemisen menetelminä käytettiin pienryhmätoimintaa, ohjattua leikkiä, kirjoja sekä musiikkia. Toiminnan tukena käytin myös Kielipeda -työvälinettä sekä kuvakortteja ja tukiviittomia.

Opinnäytetyö kehitti lapsiryhmän kasvattajien kielitietoisuutta ja lasten kielenkehitystä tukevat työtavat tulivat osaksi arkea. Opinnäytetyön aikana ryhmässä aloitettiin kielikerhotoiminta, jonka koettiin tukevan erityisesti suomea toisena kielenään puhuvien lasten kielenkehitystä. Toimintaa on tarkoitus jatkaa ryhmässä myös tulevaisuudessa. Kielikerhotoimintaa voitaisiin tulevaisuudessa kehittää huomioimaan paremmin eri ikäiset ja tasoiset lapset.

Asiasanat: varhaiskasvatus, kielenkehitys, kielitietoisuus

Jenni Silvennoinen

A diary-format thesis on supporting the language development of children under three years old

Year

2022

Pages

62

The purpose of my diary-based thesis is to observe the language development of children under 3 years old in a daycare group and develop language club activity based on my observations. My thesis aims to support the language development of children under three years old in my daycare group and to increase language-aware procedures in the group. The goal of the thesis is to also promote my own professional growth and development. The thesis also aims to reflect the educator's actions in relation to supporting language development and focuses on cooperation with parents, learning environments and the importance of educators in the process of language learning.

The thesis was carried out in the autumn of 2022 in a kindergarten in Espoo in a group of children under 3 years old. The diary-based thesis reports the daily life of an early childhood education teacher for ten weeks focusing on supporting children's language development. The thesis includes weekly action plans, daily diary entries and weekly summaries based on the theoretical background.

The theoretical framework consists of literature on pedagogy for children under 3 years old and on children's language development, the basics of the early childhood education plan and the act on early childhood education and care. Pedagogical small group approach, guided play, books, and music were used as methods to promote language development. I also utilized pictures, sign language and the Kielipeda -tool.

The thesis developed the language awareness of the group's employees and strategies to support the children's language development became part of the group's daily life. By the thesis, language club activity was started in the group. The activity was experienced especially supportive among children who speak Finnish as their second language. The plan is to continue the language club activity in the group in the future as well. The activity could be developed to take better account children of different ages and levels of language skills.

Keywords: early childhood education, language development, language awareness

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Nykytilan analyysi	7
2.1	Nykyinen työ	7
2.2	Oman osaamisen arviointi ja kehittyminen.....	8
2.3	Kehittäminen	9
2.4	Opinnäytetyön tavoitteet	10
3	Päiväkirjaraportointi.....	10
3.1	Viikko 1: Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	10
3.2	Viikko 2: Kommunikaation tukimenetelmät	16
3.3	Viikko 3: Kasvattajien merkitys lasten kielenkehitykselle	22
3.4	Viikko 4: Monialainen yhteistyö lasten kielenkehityksen tukena	27
3.5	Viikko 5: Suomi toisena kielenä	31
3.6	Viikko 6: Osallisuus ja kielenkehitys.....	35
3.7	Viikko 7: Musiikki- ja kirjat kielenkehityksen tukena	39
3.8	Viikko 8: Oppimisympäristöjen merkitys lasten kielenkehitykselle	44
3.9	Viikko 9: Suomen kielen opetus varhaiskasvatuksessa	50
3.10	Viikko 10: Leikki ja kielenkehitys	55
4	Pohdinta	59
	Lähteet.....	61

1 Johdanto

Aloitin työskentelyn varhaiskasvatuksen opettajana alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä alkuvuodesta 2021. Opinnäytetyöprosessin tullessa ajankohtaiseksi koin, että päiväkirjamuotoinen opinnäytetyö omasta työstäni varhaiskasvatuksen opettajana tukisi parhaiten omaa ammatillista kehittymistäni sekä kehittäisi myös ryhmäni pedagogiikkaa. Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyö oli mahdollista toteuttaa kokopäivätyön ohella. Ennen opinnäytetyön aloittamista olin työskennellyt nykyisen lapsiryhmäni kanssa jo noin vuoden, ja havainnut, että ryhmäni lapset voisivat hyötyä strukturoidummasta kielenkehitystä tukevasta pedagogisesta toiminnasta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli havainnoida ryhmäni lasten kielenkehitystä ja aloittaa havaintojen pohjalta ryhmässä viikoittainen kielenkehitystä tukeva kielikerhotoiminta, jonka pääpaino olisi suomea toisena kielenään puhuvien lasten kielenkehityksen tukemisessa. Tavoitteena oli tukea alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehitystä päiväkodissa ja lisätä kielitietoisia toimintatapoja omaan ryhmääni. Opetushallituksen (2022,42) mukaan yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on vahvistaa lasten kielellisiä taitoja ja valmiuksia sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Koin, että kielikerhotoiminta voisi edesauttaa ryhmässämme tämän tavoitteen täyttymistä. Opinnäytetyö aloitettiin elokuussa 2022. Tein 10 viikon ajan päivittäisiä kirjauksia omista havainnoistani, oivalluksistani sekä konkreettista toimista, joilla kehitin ryhmän toimintatapoja tukemaan paremmin lasten kielenkehitystä. Tein jokaisen viikon kirjauksista viikkoanalyysin, jossa peilasin tekemiäni havaintoja teorian tietoon.

Opinnäytetyö toteutettiin Espoossa sijaitsevassa yksityisessä päiväkodissa. Päiväkoti on osa Suomen suurinta yksityistä päiväkotiketjua ja sen toiminta on liikuntapainotteista. Opinnäytetyö toteutettiin ryhmään, jossa on 12 iältään 1,5-2,5-vuotiaista lasta sekä kasvattajina varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi lastenhoitajaa. Ryhmän 12 lapsesta noin puolet ovat kaksikielisiä ja oppivat suomea toisena kielenään. Kielitieteilijä Francois Grosjeanin (2012, 5) mukaan kaksi kielisyys voidaan määritellä useamman kuin yhden kielen taitamiseksi ja käyttämiseksi jokapäiväisessä elämässä. Ryhmä on kolmen kasvattajan ryhmä, jossa kanssani työskentelee kaksi lastenhoitajaa.

2 Nykytilan analyysi

2.1 Nykyinen työ

Työskentelen varhaiskasvatuksen opettajana alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat päiväkodin lapsiryhmien kasvattajien tiiminvetäjiä ja he vastaavat pedagogiikasta sekä toiminnasta lapsiryhmässä (Repo 2019, 2). Pedagogisesta toiminnasta vastaaminen pitää sisällään toiminnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Varhaiskasvatuksen opettaja käyttää toiminnan suunnittelun pohjana lapsille laadittuja henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Työhöni kuuluu myös hoidollisia tehtäviä, tuentarpeisten lasten prosessien hoitamista, yhteistyö erityisopettajien sekä puhe- ja toimintaterapeuttien kanssa.

Koen, että toimiva tiimityöskentely luo pohjaa laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Pystyäkseen onnistuneesti johtamaan pedagogisen tiimin toimintaa varhaiskasvatuksen opettajan täytyy hallita pedagogisen toiminnan suunnittelu, organisointi ja kehittäminen. Kun tiimin muut jäsenet voivat luottaa opettajan kykyyn johtaa tiimiä he voivat keskittyä suorittamaan omaa työtään laadukkaasti. Itse koen myös tärkeäksi oman tiimin oikeuksien puolustamisen ja avoimen keskusteluilmapiiirin rakentamisen.

Työskenneltyäni varhaiskasvatuksen opettajan olen yllättynyt, kuinka laaja-alaisesti työntekijältä odotetaan erilaisia taitoja, jotta hän pystyy toteuttamaan monipuolista toimintaa omalle lapsiryhmälleen. Opettajalta vaaditaan ilmaisu-, liikunta- ja taidekasvatuksen osaamista (Opetusalan ammattijärjestö 2020). Vaikka pyrimme noudattamaan tiettyä päivärytmiä, päivät eivät toista samaa kaavaa. Lasten kanssa työskennellessä tilanteet muuttuvat nopeasti ja tämä vaatii tiimin johtajana työskentelevältä varhaiskasvatuksen opettajalta luovuutta ja taitoa mukautua muuttuviin tilanteisiin.

Pedagoginen johtajuus edellyttää riittävää substanssin hallintaa eli pedagogista tietämystä ja tähän pohjautuvaa näkemystä johdettavasta toiminnasta (Fonsen ym. 2019, 15). Varhaiskasvatuksen opettajalla pitää olla vahva tietämys lapsen kehityksestä, oppimisesta ja hyvinvoinnista voidakseen tarjota laadukasta varhaiskasvatusta. Erityisesti oman ryhmänsä lasten ikätasoon liittyvien kehitysvaiheiden perusteellinen tunteminen olisi suotavaa, jotta pystyy huomaamaan lapset joiden kehityksessä esiintyy poikkeavuuksia.

Varhaiskasvatuksessa työskentelevän tulee tuntee toimintaa ohjaavat lait. Varhaiskasvatusta säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020). Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa myös lastensuojelulaki. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 2007/417). Lakien lisäksi toimintaa ohjaavat myös erilaiset määräykset kuten opetushallituksen antama varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka mukaan paikalliset ja lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan (Opetushallitus 2022, 7).

Olen työskennellyt varhaiskasvatuksen opettajana noin puolitoista vuotta. Ennen nykyistä työtäni varhaiskasvatuksen opettajana ainoa kokemukseni lasten kanssa työskentelemisestä ja varhaiskasvatuksesta alana oli sosionomi opintojeni ensimmäinen harjoittelu, jonka suoritin päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen opettajana työskennellessä olen oppinut hahmottamaan varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvaa, ja osaamiseni vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön on kehittynyt. Näiden puoleltoista vuoden aikana olen työskennellyt ainoastaan alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä, joka on antanut minulle mahdollisuuden kehittää osaamistani juuri tämän ikäryhmän kehitysvaiheista. Koen kulttuurisen osaamiseni ja vuorovaikutustaitoni kehittyneen.

2.2 Oman osaamisen arviointi ja kehittyminen

Koen, että minulla on hyvät lähtökohdat varhaiskasvatuksen opettajan työhön, mutta haluan kehittää omaa ammatillista osaamistani. Ammatillisen osaamisen kehittyminen tukee omaa ammatillisen itsevarmuuden lisääntymistä. Oman ammatillisen itsevarmuuteni kasvaessa myös valmiuteni toimia tiimin pedagogisena johtajana parantuu.

Ennen työtäni varhaiskasvatuksen opettajana olen työskennellyt monissa eri työpaikoissa, jotka ovat kukin kehittäneet omaa osaamistani yleisesti työelämässä toimimisesta sekä opettaneet minulle taitoja, joiden koen olleen hyödyksi nykyisessä työssäni. Olen työskennellyt tarjoilijana sekä baarimikkona ja koen, että nämä ammatit ovat kehittäneet osaamistani toimia paineen alla kiireisissä tilanteissa. Monesti myös ravintola-alalla työkieli oli englanti, joten kielitaitoni ja rohkeuteni käyttää englannin kieltä paranivat. Englannin kielen taitoni on helpottanut nykyisessä työssäni vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Työskennellessäni päivittäistavara-kaupassa toimin vuorovastaavana ja tämä työ opetti minulle tiiminjohtamiseen tarvittavia taitoja.

Koen olevani vielä ammatillisen kehittymiseni alussa, mutta omaan työhön tarvittavat perustaidot. Kykenen suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan pedagogista toimintaa ikätasoisesti kehittyville lapsille, mutta haluan kehittää osaamistani erityistä tukea tarvitsevien lasten tukemisessa. Olen saanut positiivista palautetta kollegoiltani lapsiryhmäni toiminnan kehittämistä ja taidoistani toimia lasten kanssa, mutta huomaan tukeutuvani heihin vaativissa tilanteissa ja haluaisinkin löytää oman ammatillisen itsevarmuuteni ja pystyä luottamaan enemmän omiin mielipiteisiini ja havaintoihini.

Tietämykseni erityistä tukea tarvitsevien lasten tukemisesta on puutteellista. Haluan oppia tunnistamaan mitkä piirteet lapsissa viittaavat erityisentuen tarpeeseen, jotta pystyn huomaamaan nämä lapset omasta lapsiryhmästäni ja saattamaan heidät tarvitsemansa tuen piiriin mahdollisimman aikaisin. Haluan myös oppia lisää, kuinka parhaiten pystyn tukemaan erityisentuen tarpeisia lapsia ryhmässäni. Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehityksen tukemisen, koska lapsen puheessa ja kielenkehityksessä esiintyvät erikoispiirteet voivat viitata myös muihin vaikeuksiin lapsen kehityksessä.

2.3 Kehittäminen

Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen edellyttää toiminnan monipuolista arviointia (Hujala & Turja 2020, luku 24.). Arvioin omaa sekä lapsiryhmäni toimintaa päivittäin arjen toiminnoissa. Usein näistä arkisista tilanteista herää uusia innovatiivisia ideoita, joita sitten kokeilemme käytännössä ja toimivat ideat jäävät osaksi ryhmän toimintatapoja. Olen kehittänyt oman ryhmäni toimintaa luomalla päivärytmin, joka on myös vanhemmille esillä ryhmän eteisessä. Päivärytmi on ollut käytössä ryhmässä nyt noin vuoden ja koen, että se on selkeyttänyt sekä aikuisten että lasten päivää. Työnjako tiimini jäsenten kesken on helpottunut, koska jokainen työntekijä osaa ennakoida päivän tapahtumia.

Lapset hyötyvät selkeästä päivärytmistä, koska tuttuudesta syntyvä turvallisuus rauhoittaa lasta ja auttaa häntä ymmärtämään ympäristöään. Kielihäiriöisten lasten voi olla vaikea hallita ajankäsitteitä ja hahmottaa tapahtumien järjestystä sekä syy-seuraussuhteita. (Siiskonen, Aro, Ahonen & Ketonen 2014, 192.) Päivärytmin voisi laittaa kuvin esille ryhmätilaan, jolloin lapset pystyisivät seuraamaan ja ennakoimaan päivän tapahtumia.

Opinnäytetyön tavoitteena on tukea alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehitystä ja lisätä kielitietoisia toimintatapoja omassa päiväkotiryhmässäni. Tarkoituksena on saavuttaa nämä tavoitteet aloittamalla ryhmässä kielikerhotoiminta. Kielikerhotoiminnan suunnittelu on vielä ajatuksen tasolla, mutta koen, että ryhmäni lapset voisivat hyötyä strukturoidummasta kieltä kehittävästä toiminnasta. Ennen toiminnan aloittamista minun täytyy määritellä kohderyhmä ja tutustua erilaisiin työmenetelmiin. Olen suunnitellut, että kerhotoimintaan osallistuvien lasten määrä, olisi maksimissaan noin kahdeksan lasta ja tällöin tarvitsisin avukseni toisen kasvattajan.

Toiminta on tarkoitettu suunnata lapsille, joilla on haasteita kielenkehityksessä sekä monikielille lapsille. Menetelminä on tarkoitettu käyttämään ainakin lauluja, loruja ja kirjoja.

2.4 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön oli tarkoitus hyödyttää opinnäytetyön tekijää sekä yhteistyökumppania, joka oli eräs yksityinen päiväkotikoti Espoossa. Tavoitteeni työlle oli tukea 3-vuotiaiden lasten kielenkehitystä omassa päiväkotiryhmässäni ja lisätä ryhmään kielitietoisia toimintatapoja. Opinnäytetyöllä tavoiteltiin myös ammatillista kasvua ja kehitystä. Halusin erityisesti kehittää osaamistani lastenkielenkehitykseen liittyvistä menetelmistä ja kielenkehityksen vaikeuksiin liittyvistä erityispiirteistä.

Yhteistyökumppani hyötyi kielikerhotoiminnan konseptin suunnittelusta ja toteutuksesta. Mahdollisesti samankaltaista toimintaa voidaan aloittaa myös päiväkodin muissa ryhmissä, jos toiminnan katsotaan olevan hyödyksi lasten kielenkehitykselle. Myös kielitietoisien toimintatapojen lisääminen oman ryhmän toimintaan kehitti muiden tiimissä työskentelevien osaamista kyseisestä aiheesta. Tällöin yhteistyökumppani sai projektin tuloksena entistä osaavampaa henkilökuntaa.

3 Päiväkirjaraportointi

3.1 Viikko 1: Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Viikkosuunnitelma

Ensimmäisen viikon tavoitteena on kerätä tietoa ryhmän lasten puheen- ja kielenkehityksen tasosta, jotta pystyn tarjoamaan oikeanlaista tukea kielenoppimisen tueksi. Tarkoitukseni on kerätä tietoa havainnoimalla lapsia ja haastatteleamalla lasten vanhempia. Aion panostaa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön niin uusien kuin vanhojenkin perheiden kanssa. Tulomme toimimaan vahvasti pienryhmissä, jotta uusien lasten havainnointi on helpompaa.

Maanantai

Kun palasin töihin kesäloman jälkeen minua olivat vastassa viime kaudelta tuttu lastenhoitaja ja päiväkodin kiertävä sijainen. Talossamme on kaksi alle 3-vuotiaiden ryhmää ja viime kaudella työskentelin itse toisen näistä opettajana ja toista alle 3-vuotiaiden ryhmää veti kokenut lastentarhaopettaja, jolta pystyin tilanteen vaatiessa kysymään neuvoa ja suunnittelimme toiminnan hänen kanssaan yhdessä. Hän kuitenkin päätti jatkaa muihin tehtäviin ja nyt toinen alle 3-vuotiaiden ryhmä on ilman opettajaa. Toivon, että tuohon paikkaan nimitetään joku ryhmän lastenhoitajista, mutta myös pätevä työntekijä olisi tervetullut. Tällä hetkellä koen, että

minulla on vastuu kahdesta ryhmästä eli noin 20 lapsesta. Kanssani työskentelee yksi erittäin osaava ja ammattitaitoinen lastenhoitaja, mutta hänen aikansa menee usein hoidollisiin tehtäviin, jolloin minä hoidan vanhempien kanssa käytävän viestimisen ja kahden ryhmän lasten kehityksen pedagogisen dokumentoinnin. Koen kuitenkin, että suurin menetys oli se, että minulla ei ole toista varhaiskasvatuksen opettajaa työparina, jonka kanssa pohtia esimerkiksi mitä tukitoimia suunnitella erityistarpeisille lapsille ryhmässä. Kaikki tuo vastuu on tällä hetkellä yksin minulla ja jos toinen lastenhoitajista nimitettäisiin varhaiskasvatuksen opettajan paikkaan en usko, että tämä ongelma korjaantuisi.

Meillä oli maanantaina kolme uutta tutustujaa vanhempineen, joten jakauduimme aamupiirin jälkeen kolmeen pienryhmään, koska meitä kasvattajiakin oli paikalla kolme. Jokaisessa pienryhmässä oli 3 vanhaa lasta ja yksi uusi lapsi vanhempineen. Järjestimme kolme leikkipistettä lapsille, jossa he kiersivät. Näin pääsin seuraamaan uusia lapsia pienemmissä lapsiryhmissä ja luomaan rauhallisen tilanteen, jossa uusien vanhempien kanssa keskustelu onnistui paremmin. Kaksi uusista lapsista oli venäläistaustaisia ja kyselin vanhemmilta mielipidettä muun muassa lapsen äidinkielen osaamisesta ja suomen kielen taidosta. Molemmat vanhemmat esittivät toiveensa siitä, kuinka kovasti halusivat oman lapsensa oppivan suomea. Kerroin heille ryhmämme päivärytmistä ja lisäksi siitä minkälaisilla toimilla tuemme lasten suomen kielen oppimista ryhmässämme.

Päivän päätteeksi jaoin uusille vanhemmille täytettäväksi lapsentieto lomakkeet, joissa kysytään lapsen sekä vanhempien henkilötiedot ja vanhemmat voivat myös täyttää lomakkeelle hyödyllistä infoa muun muassa lapsen nukkumisesta ja ruokailusta. Varmistin vielä vanhemmilta millä kielellä he toivovat meidän hoitavan päivittäiset keskustelut ja viestit heidän suuntaansa. Tämän jälkeen kirjoitin vanhemmille päiväviestin ja lähdin kotiin.

Viikon tavoitteena oli keskittyä vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja koin, että saatoin tämän yhteistyön hyvään alkuun uusien vanhempien kanssa tänään. Korostin heille, kuinka ryhmän kasvattajat ja he vanhempina olemme tiimi, jonka yhteinen tavoite on tukea heidän lapsensa kasvua ja kehitystä. Esitin myös toiveen avoimesta kommunikaatiosta ja kerroin eri tavat, miten meihin kasvattajiin saa yhteyden ja, että aina saa laittaa viestiä, jos jokin asia askarruttaa. Päivä meni aivan siivillä ja kotiin lähtiessä tuli tunne, että teinkö kaiken tarvittavan. Hiukan haasteita aiheutti uuden sijaisen kanssa työskentely, koska hänen perehdyttämissä vei aikaa pois vanhempien kanssa vietetystä ajasta. Myös kielimuuri joidenkin vanhempien kanssa toi hiukan haasteita kommunikaatioon. Puhun itse hyvää englantia, mutta venäjän kielen taitoni on erittäin heikko. Tavattuani ryhmään tulevia uusia lapsia ja kokonaiskuva ryhmästä alkaa hahmottua, tajusin, että seuraavalla toimintakaudella tulee panostaa erityisesti kieltä tukevaan toimintaan, koska ryhmässä on paljon lapsia, joiden kotikieli on jokin muu kuin suomi. Minun täytyy itse alkaa paneutua aiheesta kertovaan kirjallisuuteen ja kehittää omaa osaamistani.

Tiistai

Aloitin työpäiväni järjestelemällä leikkipisteitä kuntoon ja lisäksi lelulaatikoihin kuvia, jolloin myös non-verbaalit lapset pystyvät helpommin kommunikoimaan minkälaisia leluja tai leikkejä he haluaisivat. On tärkeää tukea myös näiden lasten osallisuutta ja varsinkin alle 3-vuotiaiden lasten ryhmässä kuvat ovat ahkerassa käytössä, koska monellakaan lapsella ei ole vielä puhuttua kieltä, jota aikuinen ymmärtäisi. Aloittaessani työt varhaiskasvatuksen opettajana otin käyttöön myös leikkitaulun, jonka merkitystä olen yrittänyt jakaa myös muille kanssani työskenteleville kasvattajille.

Jokaiselle ryhmän lapselle on päätetty oma eläinteemainen merkki, joka löytyy heidän aamu-piiripaikaltaan, ruokailutuolista, potasta ja lokerosta. Nyt tulostin ja laminoin nämä samat merkit myös leikkitauluun, ja leikkitaulusta löytyy jo valmiiksi laminoidut kuvat kaikista leikeistä. Leikkitauluun on merkitty myös jokainen leikkitila, joten yleensä aikuinen valitsee leikkitilat ja niiden määrä määräytyy sen mukaan, kuinka monta pienryhmää meidän on tarkoitus muodostaa. Leikkitiloihin leikin valitsee tilanteen mukaan joko lapset tai aikuinen, jonka jälkeen lapset saavat joko itse viedä oman eläinmerkkinsä haluttuun leikkiin tai aikuinen laittaa merkit ja lapsi käy leikkitaulusta tarkastamassa mihin leikkiin hän sinä päivänä osallistuu. Tänään ja oimme lapset pienryhmiin ja he pääsivät valitsemaan halumaansa leikin itse. Jokainen aikuinen osallistui oman pienryhmänsä valitsemaan ohjattuun leikkiin ja teki samalla havaintoja muun muassa lasten käyttämästä kielestä ja leikkitaidoista.

Uudet lapset olivat tänään toista päivää tutustumassa ryhmämme toimintaan vanhempiensa kanssa. Kun uudet lapset lähtivät kotiin ja muu ryhmä meni päiväunille, kertasimme ryhmän kasvattajien kesken tekemiämme havaintoja tämän päiväisestä ohjatusta leikistä. Ryhmäsämme aloitti uusi lastenhoitaja, jolla ei ole alan koulutusta sekä tällä hetkellä sijaistamassa on henkilö, jolla ei ole lasten kanssa yhteistä kieltä, koska hän ei puhu suomea. Tällaiset tekijät hankaloittavat havaintojen jakamista, ja näinä hetkinä huomaa kuinka tärkeää olisi saada työskennellä ammatillisesti osaavassa tiimissä. Onneksi kanssani työskentelee kuitenkin yksi koulutautunut lastenhoitaja, joka on todella tuo tiimiin ammatillista osaamista sekä pystyy myös avustamaan minua arkeen liittyvissä käytännön asioissa. Hän on työskennellyt kyseisessä päiväkodissa jo noin viisi vuotta. Keskustelumme jälkeen aloin myös pohtimaan mitä muita kuvatuksia ryhmään voisi laittaa. Uskon, että esimerkiksi käsienpesua havainnollistavat kuvat voisivat toimia lapsille muistutuksena eri vaiheista sekä olisi kiva saada päivärytmi myös kuvina ryhmän seinälle. Tarkoituksena olisi sijoittaa kuvat lasten ulottuville, jolloin he voisivat myös itsenäisesti käydä tutkimassa niitä.

Keskiviikko

Kun saavuin aamulla töihin, johtajamme kutsui minut keskustelemaan toimistoonsa asiakaspalautteesta. Asiakaspalautteesta koski erästä ryhmämme lasta ja ryhmässä työskentelevää lastenhoitajaa. Kävi ilmi, että tämän lapsen vanhemmat olivat tulleet hakemaan lasta eilen iltapäivällä hoidosta ja hänen vaippansa oli ollut täynnä sekä vaihdon tarpeessa. Tämän lapsen isosisko oli kertonut vanhemmille, että lapsi sekä isosisko olivat yrittäneet kertoa vaipanvaihto tarpeesta ryhmässäni työskentelevälle lastenhoitajalle. Hoitaja ei ollut kuitenkaan reagoinut lapsen puheisiin millään tavalla ja vanhempien tullessa paikalle ei ollut myöskään vaihtanut vaippaa vanhempien tuodessa tilanteen esille. Tiedän itse kyseessä olevan lapsen, joka osaa puhua ja ilmaista juuri esimerkiksi tarpeen vaipan vaihdolle.

Olin hiukan pettynyt, että ryhmässämme tämä informaatio tilanteesta ei ollut saavuttanut minua. Lasten mennessä nukkumaan otin tämän kyseisen hoitajan hiukan sivummalle ja kysyin eilisestä ulkoilulla tapahtuneesta tilanteesta. Hoitaja myönsi, että kyseinen lapsi oli tullut hänen luokseen siskonsa kanssa, mutta hoitaja ei ollut ymmärtänyt mitä lapsi yritti kertoa eikä ollut siksi toiminut tilanteessa. Annoin jatkoa ajatellen hoitajalle erilaisia vinkkejä vastaavilaisiin tilanteisiin, jos hän ei saa selvää lapsen puheesta tai kommunikoi lapsen kanssa, joka ei vielä puhu. Neuvoin häntä käyttämään esimerkiksi kuvakortteja apuna, jolloin lapsi voi kuvista näyttää mitä hän yrittää kertoa. Ohjeistin myös häntä pahoittelemaan tilannetta vanhemmille, kun hän heidät seuraavan kerran tapaa. Työpäivän lopuksi vielä soitin kyseisen lapsen vanhemmille ja kerroin, että ryhmässämme työskentelee uusi työntekijä, joka ei valitettavasti ollut ymmärtänyt mitä lapsi yritti kertoa. Kerroin vanhemmille, että ohjeistin työntekijää jatkossa käyttämään kuvakortteja lapsen ymmärtämisen tukena. Pahoittelin vielä tapahtunutta ja varmistin, että he olisivat hyvillä mielin tulossa seuraavana päivänä hoitoon. Viikon tavoitteena oli edistää vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, myös ryhmässä aikaisemmin olleiden lasten vanhempien kanssa. Toivon, että nopea reagointini vanhempien jättämään palautteeseen edistää kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä. Kiitin palautteen jättäneitä vanhempia rehellisestä viestinnästä ja kerroin, että arvostan sitä. Koen, että rehellinen ja avoin kommunikaatio on ainoa tie toimivaan yhteistyöhön huoltajien kanssa. Tapahtunut sai minut pohtimaan kuinka voin tukea ryhmämme uusia työntekijöitä oppimaan ryhmän toimintatavat ja kuinka voin kehittää heidän pedagogista osaamistaan. Päätin, että otan nämä asiat puheeksi seuraavassa tiimipalaverissa.

Torstai

Aamu alkoi hiukan haastavissa merkeissä, koska tänään oli erään uuden lapsen ensimmäinen päivä päiväkodissa ilman hänen vanhempiaan. Lapsi ei olisi millään halunnut tulla aamupalalle. Hän oli hyvin itkuinen ja pohdin kuinka voin lohduttaa häntä koska meiltä puuttuu yhteinen kieli. Lapsen kotikieli on venäjä ja oma venäjän osaamiseni on hyvin heikkoa.

Ohjeistin toista kasvattajaa viemään muut lapset ryhmätilaan aloittamaan aamupalaa ja minä jäisin itkuisen lapsen kanssa eteiseen. Istuin matolle vastapäätä lasta ja kun hän sain pyyhittyä itkuisia silmiään, hyödynsin elekieltä ja ojensin käsiäni näyttäen hänelle, että syliin saa tulla. Olin aivan hiljaa ja hetken päästä lapsi rauhoittui ja kiipesi syliini. Nappasin laatikosta kuvakirjan ja aloin selata sitä ja samalla näytin sormella kuvia, joita yritin parhaani mukaan nimetä venäjäksi. Tämä toimi ja lapsi rauhoittui alkaen näyttää minulle kuvia kirjasta ja kääntää sivuja. Tutkimme kirjan loppuun, jonka jälkeen siirryimme aamupalalle. Tuo onnistunut hetki tuntui pieneltä voitolta. Aamupalan jälkeen siirryimme aamupiirille, jossa lauloimme muutama laulun ja tutkimme lorupussia. Sain idean, että voisin kysyä uusien lasten vanhemmilta, joiden kotikieli ei ole suomi, nimeämään muutamia lapsille tuttuja lastenlauluja. Voisimme kuunnella ja harjoitella näitä lauluja yhdessä ryhmän kanssa ja näin yhdistää suomen lisäksi muitakin lasten kotikieliä ryhmän toimintaan. Aamupiirin jälkeen puimme lapset ulos, jonka jälkeen meillä alkoi tiimipalaveri.

Tiimipalaverissa kerroin opinnäytetyöstä tiimin muille kasvattajille. Avasin opinnäytetyöni aiheita eli alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehityksen tukemista hiukan ja korostin, miksi se on juuri tällä hetkellä yleisestikin tärkeä teema ryhmissämme. Ryhmissämme tulee olemaan noin puolet lapsia, joiden kotikieli ei ole suomi, joten s2- opetukseen on panostettava. Suurin osa lapsista, joiden kotikieli ei ole suomi, puhuu kotonaan venäjää tai viroa.

Viikon teema eli vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö nousi esiin erityisesti tänään niiden lasten osalta, jotka olivat ensimmäistä päivää yksin päiväkodissa. Kun lapset menivät päiväunille, laitoin uusien lasten vanhemmille viestiä, ja kerroin kuinka päivä on lähtenyt sujumaan. Otin myös päivällä kuvia lapsista, joilla oli kuvauslupa ja lähetin niitä vanhemmille. Vanhempien tullessa hakemaan kävimme yhdessä läpi päivän kulun ja vanhemman palauttivat aikaisemmin viikolla antamani lapsentieto lomakkeet. Opin tänään paljon uusista lapsista ja heidän kehitystasostaan ja kielitaidostaan. Sain idean, että minun täytyy hommata kaulanauhaani tunnekorit, niistä olisi voinut tänä aamuna olla apua.

Perjantai

Aamupiirillä kävimme läpi erilaisia vaatekappaleiden nimiä laulun ja kuvakorttien avulla. On aina yhtä ihana huomata kuinka musiikki osallistaa kehitystasosta riippumatta kaiken ikäisiä lapsia. Osa pienemmistä lapsista taputtaa musiikin tahdissa ja hiukan isoimmat lapset toistavat vaatekappaleiden nimiä laulun mukana. Huomasin, että yksi uusista lapsista myös toisti joitain vaatteita omalla äidinkielellään venäjäksi. Aamupiirin jälkeen puimme lapset ja ryhmän muut aikuiset lähtivät heidän kanssaan ulkoilemaan. Ohjeistin hoitajia jakamaan lapset pienryhmiin ja pukemaan rauhassa, jotta he voivat samalla nimetä vaatekappaleita jatkaen hiukan aamupiirin teemaa.

Peda -palaveri on kerran viikossa järjestettävä pedagoginen palaveri, jossa kokoontuu kaikkien ryhmien opettajat sekä päiväkodin johtaja. Tarkoituksena on jakaa oman ryhmän kuulumisia, käydä läpi ajankohtaisia aiheita ja palaverissa pystyy myös kysymään pedagogista tukea muiden ryhmien opettajilta, jos jokin tilanne omassa ryhmässä mietityttää. Tämän viikon Pedassa käsitelimme työvuoro uudistusta, joka tulisi voimaan ensi kuun alussa. Tällä hetkellä opettajat ja hoitajat ovat tehneet kaikkia vuoroja sekaisin. Uudistuksen myötä opettajat siirtyisivät tekemään pelkästään välivuoroa eli kahdeksasta neljään vuoroa. Uudistusta perusteltiin sillä, että tuo on se ajankohta, kun suurin osa lapsista on paikalla. Itse jäin pohtimaan, että ongelma muodostuisi niiden vanhempien tapaaminen, jotka tuovat lapset hoitoon aivan aamusta ja haavevat yleensä juuri ennen päiväkodin sulkemista. Mutta olen uudistuksen kannalla, ja tällöin voidaan parhaiten hyödyntää opettajan pedagogista osaamista, kun lapset ovat paikalla. Tämä sisältää myös esimerkiksi kielenkehityksen tukemisen. Äänestimme uudistuksesta ja arvatenkin kenelläkään opettajalla ei ollut mitään uudistusta vastaan. Näin ollen minultakin jäävät pois aamu- sekä iltavuorot.

Kun palasin ryhmään, hoitajat olivat leikkimässä lasten kanssa lorupussilla. Tämä tuntui onnistumiselta ja ajattelin, että puheenvuoroni tiimipalaverissa, lastenkielenkehityksen tukemisen tärkeydestä, oli otettu konkreettisesti huomioon. Onkin tärkeää, että jokainen kasvattaja sitoutuu tukemaan lastenkielen kehitystä ryhmässä. Tänään koen, että olemme tiiminä sekä minä itse onnistuneet hienosti keskittyä kielenkehityksen tukemiseen. Kuitenkin vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö hiukan kärsi seurauksena siitä, että päivä oli todella kiireinen. Olin vahingossa jättänyt vastaamatta vanhemman kyselyyn siitä, kuinka hänen lapsensa päivä sujuu. Onnistuin kuitenkin tapaamaan vanhemman hakutilanteessa ja kertomaan päivästä kasvotusten sekä pahoittelemaan, että en pystynyt vastaamaan päivän aikana hänen lähettämäänsä viestiin. Peda -palaverissa kerroin muille opettajille ryhmässämme aloittaneista uusista lapsista ja sainkin hyviä vinkkejä s2- lasten kanssa toimimiseen. Eräs opettaja vinkkasi, että tukiviittomista voisi olla hyötyä ja ne voisivat toimia kuvakorttien tukena.

Viikkoanalyysi

Ensimmäiselle viikolle olin asettanut tavoitteeksi saattaa syksy kausi onnistuneesti alkaneeksi ja toivottaa kaikki uudet lapset ja heidän vanhempansa tervetulleeksi ryhmäämme. Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2022, 35). Huomioin myös jo ryhmässä pidempään olleiden lasten vanhempia, koska on tärkeää ylläpitää avointa keskusteluyhteyttä ja luottamusta kaikkiin vanhempiin. Mutta yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2022, 36). Panostimme vahvaan pienryhmä toimintaan, mikä helpotti uusiin lapsiin tutustumista. Onnistuimme viikon aikana kartoittamaan lasten kielenkehityksen tasoa. Uusien lasten kielitaidosta sain arvokasta tietoa keskustelemalla heidän vanhempiensa kanssa. Myös lapsentieto lomakkeeseen, jonka annoin vanhemmille täytettäväksi, pystyi kirjaamaan

lisätietoja lapsen tavasta kommunikoida. Arvioimme sekä uusien että vanhojen lasten kielitaitoa seuraamalla heidän toimintaansa leikki-tilanteissa. Kielitaidon arviointi on välttämätöntä, jotta pystytään kohdentamaan ja suuntamaan kielenopetusta (Malinen 2019, 88).

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyö korostui erityisesti tällä viikolla, kun vanhempi oli ollut pettynyt lapsensa päiväkodissa samaan kohteluun. Hoidin tilanteen parhaani mukaan vanhempaa kunnioittavalla tavalla ja tämänkin tilanteen läpikäyminen oli helpompaa, koska olin luonut vanhempiin lämpimät ja avoimet välit lapsen aloittaessa ryhmässäni. Tästä tapauksesta huolimatta koen, että saavutin viikolle asettamani tavoitteen. Keskityin vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä tavoitteenani oli tarkkailla lasten kielitaidon tasoa, josta koen saaneeni arvokasta tietoa tällä viikolla. Viikon aikana esiintyi myös erinäisiä haasteita ja kielimuuri joidenkin uusien vanhempien, lasten sekä työntekijöiden kanssa oli yksi niistä. Onnistuimme kuitenkin selviytymään elekielen ja netin kääntöpalveluiden avulla.

Nyt kun olen saanut tietää, että uudessa ryhmässäni tulee olemaan useampia suomea toisena kielenään oppivia lapsia, haluan kehittää omaa tietämystäni aiheesta. Lisäsin jo kuluneella viikolla ryhmään kuvatukia ja tarkoituksena on ottaa leikkitalu osaksi ryhmän pedagogiikkaa, jotta kaikki lapset pääsevät osallisiksi leikin valintaan kielitaidosta riippumatta. Torstaisessa tiimipalaverissa kerroin tiimissäni työskenteleville kasvattajille opinnäytetyöstäni ja toivon voivani näiden kymmenen viikon aikana istuttaa omaan ryhmääni lisää kielitietosia toimintatapoja. Yksi kielitietoisuuden opetuksen lähtökohdista on, että jokainen opettaja on kielen opettaja (Malinen 2019, 105). Oma osaamistani seuraamalla toivon voivani kehittää itseäni tätä roolia ajatellen. Tarkoitukseni on myös jakaa oppimaani oman tiimini jäsenille, koska varhaiskasvatussuunnitelman perusteet edellyttää kaikilta kielitietoisia toimintatapoja (Opetushallitus 2022, 32).

3.2 Viikko 2: Kommunikaation tukimenetelmät

Viikkosuunnitelma

Viime viikolla tarkkailimme lapsia pienryhmissä ja havainnoimme heidän kielenkehitystään. Ryhmästä nousi esiin erityisesti muutama lapsi, joka voisi erityisesti hyötyä joistain kielenkehitystä tukevista apuvälineistä kuten kuvat ja viittomat. Tällä viikolla tarkoitus on kokeilla lasten kanssa näitä apuvälineitä ja löytää toimivia tapoja tukemaan kommunikointia.

Maanantai

Tänään lauloimme aamupiirillä muutaman lapsille entuudestaan tutun laulun sekä kuuntelimme yhdessä yhden uuden kappaleen. Ryhmän vanhat lapset osaavat lauluja hienosti jo ulkoa, mutta jäin miettimään olisiko lauluihin liittyvät kuvakortit avuksi, kun uudet lapset harjoittelevat lauluja. Päätin jättää ajatuksen kypsymään, koska kauden aloitukseen liittyen olen hyvin

työllistetty jo pakollisten asioiden hoitamisesta. Aamupiirin jälkeen siirryimme ulkoilemaan, missä kävi ikävä tilanne, kun eräs ryhmämme lapsi pääsi puremaan toisesta ryhmästä olevaa isompaa lasta. Kyseessä on alle kaksivuotias lapsi, joka ei osaa vielä puhua. Kielsin pienempää lasta ja yritin selittää isommalle lapselle, että toinen lapsi ilmaisee turhautumista puremalla koska ei osaa vielä sanoittaa tunteitaan tai toiveitaan.

Ulkona valokuvasin ryhmäni lapsia, joilla on vanhemmilta saatu kuvauslupa. Tykkään ottaa vanhemmille valokuvia, jotta he pääsevät näkemään mistä toiminnoista lapsen päivä varhaiskasvatuksessa koostuu ja kuinka lapsi viihtyy. Kuvat on loistava apuväline, kun kerrotaan lapsen päivästä, joka ei osaa vielä itse puhua. Vanhempien ei tarvitse uskoa vaan meidän aikuisten kertomuksia siitä kuinka hauskaa lapsella on ollut vaan he pääsevät näkemään sen kuvista. Tämä mielestäni osallistaa vanhempia ihanasti lasten päiviin ja tukee viime viikollakin paljon käsiteltyä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Iltapäiväulkoilussa moni ryhmämme lapsi oli jo lähtenyt kotiin ja kerkesinkin leikkiä kahdestaan erään ryhmämme lapsen kanssa, jolla on epäilty puheenkehityksen viivästymää. Aloitimme pelkillä äänneharjoituksilla, jossa käytin apuna autoja. Tovin yksin päristeltyäni lapsi toisti perässä ja olin aivan yllättynyt. Kehuin häntä ja lopuksi yritin saada häntä toistamaan sanoista alkutäviä, kuten aa -auto ja laa- lapio. Hetken kuluttua lapsen vanhempi tuli hakemaan ja hän oli todella iloinen, että minulla oli aikaa työskennellä hänen lapsensa kanssa kahdestaan. Kerroin äidille lapsen päivästä ja siitä, kuinka tänä toimintakautena on tarkoitus keskittyä erityisesti lasten puheenkehityksen tukemiseen, hän oli siitä oikein tyytyväinen.

Tiistai

Aloitin päivän lukemalla satua aamupiirillä ja yritin pitää lasten huomioin tarinassa käyttämällä erilaisia äänenpainoja ja esittelemällä heille kuvia, mutta tunnelma oli hyvin levoton ja päädyimme jakautumaan pienryhmiin. Tällä hetkellä olemme olleet aamupiirillä molemmat ryhmät yhdessä, mutta lasten määrän lisääntyttyä se alkaa olla haastavaa. Päätin, että tilanteelle täytyy tehdä jotain, koska aamupiirin merkitys pedagogisena hetkenä epäonnistuu, kun suurin osa ajasta menee itkevien lapsien sylittelyyn ja muiden lasten keskittyminen kärsii tästä. Jakaannuimme aamupiirin jälkeen pienryhmiin, joissa toimimme aamupäivän.

Nautin alle 3-vuotiaiden kanssa työskentelystä ja koen sen vahvasti itselleni sopivaksi ikäryhmäksi. Olen käynyt sijaistamassa myös isojen puolella, mutta en vaihtaisi pois 0-3-vuotiaiden ryhmästä oman kokemukseni perusteella. Kuitenkin päivät kuten tämä, jolloin lapset ovat itkuisia ja itsestä tuntuu epäonnistuneelta, kun en yrityksistä huolimatta ymmärrä mitä he yrittävät minulle kertoa. Silloin korostuu se tosiasia, että yhteisen kielen puute vaikeuttaa esimerkiksi lapsen rauhoittelua tai hänen tarpeisiinsa vastaamista. Kuitenkin tätä rankkaa päivää pirsti ruokailulla tapahtunut onnistumisen hetki. Ryhmässämme on lapsi, jolla on havaittu olevan erityisentuen tarpeita, ja jonka kanssa erityisesti ruokailuhetket ovat usein melko vaikeita.

Hänen vieressään istuu yleensä syömässä yksi aikuisista ja häntä syötetään. Tänään keksin keilla syö -tukiviittomaa, joka sai hänet nappamaan näkkärin pöydältä ja maistamaan. Olemme käyttäneet tukiviittomaa aina silloin tällöin, mutta sillä ei ole ollut vaikutusta. Riemuimsimme koko ryhmän aikuiset tästä onnistumisesta niin äänekkäästi, että lapset olivat aivan hämillään. Tämän tapahtuman myötä haluan oppia lisää tukiviittomista ja oppia hyödyntämään niitä arjessa. Oma osaamiseni viittomista on ollut erittäin heikkoa, mikä on vaikuttanut siihen, että olen hiukan vältellyt niiden käyttöä. Viikon tavoitteena oli hyödyntää enemmän kielenkehitystä tukevia apuvälineitä ja tämän päiväinen onnistuminen tukiviittomien saralla oli siihen oikein osuva.

Keskiviikko

Aamupalan ja aamupiirin jälkeen puimme lapset ulos ja minä lähdin Peda -palaveriin. Palaverissa kysyin milloin tulisin saamaan opettajaparin hoitamaan toista pientenryhmää, jolloin myös pedagoginen vastuu ryhmän lapsista siirtyisi pois minulta. Vaikka lastenhoitaja pyörittäkin ryhmän arkea hienosti, vastuu lasten kehityksen seuraamisesta ja vasujen kirjaamisesta on minulla. Johtaja sanoi, että haku kyseiseen opettajapaikkaan on auki vielä ensi kuun puoliväliin, joten vielä hetken tilanne ei tule muuttumaan. Itseäni huolettaa riittääkö minulla aika kaikkien lasten kunnolliseen havainnointiin, koska esimerkiksi vasun laatiminen vaatii sitä.

Iltapäivällä ehdin vihdoinkin näkemään sen lapsen vanhemman, joka oli maanantaina purrut isompaa lasta pihalla. En halunnut keskustella asiasta viestien välityksellä, koin, että aihe saattaa olla herkkä lapsen vanhemmille. Odotin kunnes näin vanhemmat kasvotusten, jolloin pystyisin ottamaan asian esille. Kerroin tapahtuneesta ja rauhoittelin vanhempia, että heidän ei tule hätäntyä. Korostin, että haluan ottaa asian esille, jotta voimme yhdessä keskustella kuinka tulemme toimimaan asian suhteen jatkossa. Kerroin, että mielestäni pureminen on lapsen keino reagoida turhauttaviin tilanteisiin, koska hän ei osaa vielä ilmaista itseään sanoin. Vanhemmat olivat tästä samaa mieltä ja äiti oli itsekkin tutustunut aiheesta kertovaan kirjallisuuteen. Kerroin vanhemmille, että jatkossa aiomme laittaa yhden aikuisen tarkkailemaan kyseistä lasta pihalla, mutta tarkoituksena ei ole häiritä lapsen itsenäistä toimintaa. Aikuinen tarkkailee matkan päästä ja puuttuu tilanteisiin, joissa lapsi selvästi tarvitsee aikuista kommunikoinnin tueksi. Tämä estää tilanteita eskaloitumasta ja lapselle mallinnetaan oikeanlaista toimintatapaa kussakin tilanteessa. Vanhemmat olivat ratkaisuun erittäin tyytyväisiä. Jäin pohtimaan olisiko tämän lapsen kanssa mahdollista hyödyntää kuvakortteja, esimerkiksi sellainen, jossa kielletään puremista vai onko lapsi liian pieni ymmärtämään. Minun täytyy tutustua kuvakorttien käyttöön tarkemmin ja tutkia minkä ikäisille lapsille niitä suositellaan.

Torstai

Tänään ryhmäämme tuli tutustumaan uusi lapsi ja hänen äidillään oli paljon kysymyksiä liittyen päiväkodin aloitukseen. Olimme suunnitelleet yhdessä ulkoleikkejä ja ohjeistin ryhmän muut

työntekijät pukemaan jo omat pienryhmänsä ja lähtemään ulos. Itse jäin oman pienryhmäni kanssa sisälle ja uusi lapsi kerkesi tutustua osaan ryhmän lapsista hiukan rauhallisemmassa ympäristössä. Lopulta siirryimme ulos myös oman pienryhmäni kanssa ja leikimme leikkivarjolla. Ryhmän lastenhoitajat olivat keksineet yhdistää tähän liikuntaleikkiin myös kielenoppimista, kun he arvuuttelivat leikkivarjon värejä lasten kanssa. Olin todella ylpeä tästä oivalluksesta ja kehuinkin heitä siirtyessämme sisälle. Yksi omista kehityskohteistani tiiminjohtajana on luottaa myös tiimini jäseniin. Olen yrittänyt tiedostaa tarpeeni olla aina kaikessa mukana, koska totuus on se, että minua ei aina tarvita. Vastuun jakaminen mahdollistaa oman keskittymisen muihin tärkeisiin tehtäviin.

Olisi hyvä muistaa, että kieltä oppimista tukee melkein pä kaikki lasten kanssa yhdessä tehtävä toiminta. Välillä pohdin, kuinka kielen oppiminen on jäänyt vähälle päivinä, jolloin käytämme paljon aikaa askarteluprojektiin tai käymme retkellä, mutta totuushan on se, että myös nuo hetket ovat oivallisia kielenoppimiselle. Nämä tilanteet tulee vaan osata hyödyntää ja tuo on sellainen taito, jota haluan itsessäni kehittää.

Perjantai

Yleensä perjantaisin lapsia on vähemmän, koska ryhmän lapset, joilla on osa-aikainen hoitosopimus ovat poissa perjantaisin. Hyödynsin rauhallisen aamun ja luimme lasten kanssa satua. Lapset jaksoivat keskittyä ja kuuntelivat hienosti, joten jatkoimme kirjateemalla. Jaoimme lapset muutaman lapsen pienryhmiin ja tutkimme kirjoja yhdessä heidän kanssaan. Viime toimintakaudella kirjojen luku toimi usein ainoastaan rauhoittavana tekijänä siirtymätilanteissa enkä hyödyntänyt kirjojen ja lukemisen täyttä pedagogista potentiaalia. Tällä kaudella halusin herättää lasten kiinnostusta kirjoihin ja saada heidät näkemään sen leluilla leikkimiseen rinnastettavana hauskana tekemisenä. Lukeminen on oivallinen keino tukea lapsen puheen- ja kielenkehitystä sekä kartuttaa uutta sanastoa.

Lasten mennessä päiväunille oli tiimipalaverin aika. Pidämme tästä eteenpäin joka viikko tiimipalaverin, johon osallistuu kaikki alle 3-vuotiaiden ryhmässä työskentelevät aikuiset. Eli vaikka jaoimme lapset ja aikuiset pienten päädyssä kahteen ryhmään, aiomme jatkaa toiminnan suunnittelua yhdessä ja pitää yhteisen tiimipalaverin. Tiimipalaverissa käymme läpi ajankoh- taisia asioita ja suunnittelemme seuraavan viikon toimintaa. Aloitin palaverin ehdottamalla uu- denlaista viikko-ohjelmaa. Tarkoituksena olisi jakaa päivät teemoittain eli maanantaina olisi liikuntapainotteista toimintaa, tiistaina keskittyisimme erityisesti kielentukemiseen, keskiviik- kona olisi askartelua tai muita kädentaitoja, torstaina keskittyisimme leikki- ja tunnetaitoihin ja perjantaina olisi meidän ryhmämme retkipäivä. Tiimikaverini olivat uudistuksen kannalla, joten päädyimme siihen. Sovimme jokaiselle kasvattajalle oman vastualueen eli päivän, jol- loin hän olisi vastuussa toiminnan suunnittelusta. Itse otin vastuun kielenkehitystä tukevan toi- minnan suunnittelusta omaa opinnäytetyötäni ajatellen.

Eilen tutustumassa ollut lapsi oli myös tänään käymässä ryhmässämme ja välipalalla lapsen äiti halusi tietää kannattaisiko heidän puhua lapselle kotona suomen kieltä, vaikka heidän äidinkielenensä on viro. Hän halusi tietää nopeuttaisiko tämä lapsen suomen kielen oppimista, koska äiti todella haluaa lapsen sitä oppivan. Kerroin äidille, että heidän ei tarvitse olla huolissaan, on kyse juuri kaksi vuotta täyttäneestä lapsesta ja hän tulee omaksumaan suomen kielen aivan varmasti täällä varhaiskasvatuksessa. On parempi, että lapsi oppii suomen kieltä sitä äidinkielenään puhuvilta ihmisiltä, jotta hänelle mallinnettava puhe on kieliopillisesti mahdollisimman oikein.

Viikkoanalyysi

Viime viikolla keskityin tarkkailemaan lasten kielenkehityksen tasoa ja näiden havaintojen pohjalta ryhmistä nousi esiin muutama lapsi, jotka voisivat erityisesti hyötyä kommunikoinnin apuvälineistä. Tällä viikolla kokeilin heidän kanssaan tukiviittomien käyttöä ja koinkin jo yhden onnistumisen. Lapsia oli muutamana päivänä paikalla normaalia vähemmän, joten pystyimme toimimaan hyvin pienissä pienryhmissä, mikä mahdollisti myös välillä huomion antamisen vain yhdelle lapselle kerrallaan. Viikon onnistuminen tapahtui ruokailutilanteessa, kun sain ryhmämme erityislapsen syömään käyttäen apuna tukiviittomia. Olen keskustellut hänen vanhempiensa kanssa erinäisistä apukeinoista mitä he hyödyntävät kotona kommunikoinnin tukena ja vanhemmat kertoivat käyttävänsä tukiviittomia. Oma tietämykseni tukiviittomista on todella vähäistä, joten olen hiukan vältellyt niiden hyödyntämistä. Kun omat taidot ovat vielä puutteelliset, viittominen tuntuu työläältä (Siiskonen ym. 2014, 211). Haluan kyllä ehdottomasti kehittää osaamistani viittomien osalta ja esimerkiksi ryhmätilaan voisi ripustaa kuvia erilaista viittomista ja niiden merkityksistä. Voisimme sopia tiimipalaverissa viikoittain vaihtuvan viittoman, jonka käyttöön sitoutuisimme. Näin voisimme laajentaa kasvattajien osaamista aiheesta matalalla kynnyksellä. Tarkoitukseni olisi hyödyntää viittomia kaikkien ryhmän lasten kanssa, koska viittomien käyttö tukee lapsen kommunikointia eikä sillä ole todettu olevan puheenkehitystä hidastavaa vaikutusta. Yleensä viittomien käyttö lähtee liikkeelle lasta hoitavan puheterapeutin ehdotuksesta, ja ensimmäisiä viittomia voidaankin harjoitella hänen tuellaan. Viittomien tarkoitus on, että lapsi oppii käyttämään niitä oman ilmaisunsa ja ymmärtämisensä tukena. Tämä kuitenkin edellyttää, että ympäristö käyttää niitä hänen kanssaan aktiivisesti. (Siiskonen ym. 2014, 211.)

Tein huomiota, että ryhmäni lastenhoitajat yhdistivät kielen kehitystä tukevia toimintoja erilaisiin viikon aikana tehtyihin aktiviteetteihin. Tämä oli todella mahtavaa huomata ja koen, että viime viikkoinen puheenvuoroni tiimipalaverissa on otettu tosissaan. Olen välillä todella itseks erinäisistä työtehtävistä ja koen heikkoudekseni avun pyytämisen, joten ehkä tämä oivallus helpottaa työtehtävien jakamista tulevaisuudessa.

Viikon aikana haasteellisen tilanteen aiheutti ryhmäni lapsi, joka päätyi ulkoilun aikana puremaan toista lasta. Kyseessä on lapsi, jolla ei ole vielä ymmärrettävää puhetta ja jonka puheen kehitys on viivästynyt. Olen tehnyt huomioita, että ristiriitatilanteissa lapsi turvautuu puremaan muita lapsia, koska ei pysty sanallisesti ilmaisemaan itseään ja turhautuu tilanteesta. Kielen puute aiheuttaa monenlaisia ongelmia sosiaalisissa tilanteissa. Siiskosen ym. (2014, 295) mukaan ongelmat voivat olla puhtaasti itsensä ilmaisuun ja toisten lasten ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia, koska lapsen kielelliset taidot vaikuttavat hänen kykyynsä osallistua sosiaaliseen toimintaan. Käytösongelmien taustalla voi kuitenkin olla jotain syvempää kuin pelkkä kommunikaatio vaikeuksien aiheuttama turhautuminen sosiaalisissa tilanteissa. Tarkkaavaisuushäiriö ja käyttäytymisen säätelyn vaikeudet ilmenevät usein yhdessä kielenkehityksen ongelmien kanssa. Oppimisen näkökulmasta kielellisten vaikeuksien tiedetään vaikuttavan sosiaalisten taitojen oppimiseen ja olevan yhteydessä sosiaalisten taitojen puutteisiin eri elämän vaiheissa. (Siiskonen ym. 2014, 276, 289).

Koen, että ryhmäni lapsi voisi hyötyä aikuisen tuesta leikki-tilanteissa ja sovimmekin lapsen vanhemman kanssa, että jatkossa joku ryhmän aikuisista seuraa kyseisen lapsen toimintaa leikki-tilanteissa ja tarjoaa tukea esimerkiksi ristiriitatilanteiden selvityksessä. Tämä voisi estää tilanteiden kärjistymistä ja lapsen ei tarvitsisi tukeutua puremaan toista saadakseen viestinsä perille. Jos tällaisia puremistilanteita ei kyetä estämään se asettaa muut ryhmän lapset vaaraan ja on haitallista myös toisia purevan lapsen omalle kehitykselle. On tutkittu, että kielenkehityksen pulmat altistavat lapsen kielteisille sosiaalisille kokemuksille, ja hän joutuu jo varhain tuntemaan olevansa erilainen kuin muut (Siiskonen ym. 2014, 298). Muiden lasten ymmärtäessä, että kyseinen lapsi puree, he alkavat välttelemään tätä ja lapsi saattaa tuntea olonsa ulkopuoliseksi. Aikuisen olisi tärkeää tarjota kyseiselle lapselle lisätukea myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehitykseen. Ensisijaisesti on kuitenkin tarkoitus estää konfliktitilanteet ja opettaa lapselle positiivisia käytösmalleja ei-toivottujen tilalle.

Edellinen viikko oli täynnä oppimisen hetkiä ja mahtavia oivalluksia. Perjantaina kävin erään uuden lapsen vanhemman kanssa ajatuksia herättävän keskustelun suomea toisenaan kieltä oppivien lasten kielenkehityksen tukemisesta. Kyseessä oli virolaistaustainen lapsi, jonka äidille on erittäin tärkeää, että lapsi oppii suomen kielen. Vanhempi pohti olisiko heidän tarpeen puhua myös kotona jonkin verran suomea, koska heillä oli lapsen isän kanssa vahva toive lapsen monikielisydestä. Ohjeistin vanhempaa, että tämä ei olisi tarpeellista, koska lapsen kotikieli on viro ja hän oppii suomen varhaiskasvatuksen piirissä. Kerroin vanhemmalle OPOL-metodista, joka tukee lapsen kehitystä monikieliseksi. Malinen (2019, 67) ohjeistaa, että OPOL-metodissa jokainen lapsen kasvatukseen osallistuva henkilö puhuu lapselle aina johdonmukaisesti vain yhtä kieltä. Malisen (2019, 74) mukaan lapsen kaksi- tai monikielisyys ei hidasta puheen kehitystä. (Malinen 2019, 67,74). Kerroin vanhemmalle myös, että lapsen kielen oppimisen kannalta on tärkeää, että kieltä mallintava henkilö on natiivi kielen puhuja. Jos vanhemmat puhuvat lapselle kieltä, jota eivät hallitse äidinkielen tasoisesti, on mahdollista, että lapsen kielellinen

osaaminen kaikilla osa-alueilla ei pääse kehittymään aivan siihen mittaankin, johon se olisi ehkä kehittynyt, jos vanhemmat olisivat puhuneet lapselle parhaiten osaamaansa kieltä (Malinen 2019, 71).

3.3 Viikko 3: Kasvattajien merkitys lasten kielenkehitykselle

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla on tavoitteena aloittaa tiimipalaverissa sovitun viikkorytmin käyttäminen. Tiistaina on ensimmäisen kielikerhon vuoro ja innolla odotan kuinka sen toiminta alkaa muotoutumaan. Uusi viikkorytmi pohjautuu varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehykseen ja toiminnan suunnittelussa pyritään huomioimaan laaja-alainen osaamisen ja oppimisen osa-alueet.

Maanantai

Aamupiirillä lauloimme ja leikimme yhdessä lasten kanssa erilaisia laululeikkejä. Yksi lasten suosikeista on Nallen pukemislaulu, jossa lauletaan yhdessä läpi erilaiset vaatekappaleet mitä nalle pukee päälle. Eräs työkaverini on myös laminoinut siihen sopivan nallehahmon, jonka päälle voi pukea kartongista leikattuja vaatteita. Näin laulettu vaatteet tulevat havainnollistetuksi vielä ns. kuvakorttien avulla. Aamupiirin jälkeen jaoimme lapset muutamaaan pienryhmään, joissa toimimme aamupäivän. Koska oli maanantai, vuorossa oli liikuntapainotteista toimintaa. Koin ensin haasteelliseksi tunnistaa liikuntaleikkien ja kielenkehityksen yhteyden, kunnes tajusin, että kaikki puhutti kieliä mitä lapsi kuulee, tukee hänen omaa kielenoppimistaan. Kiinnitin erityistä huomiota siihen minkälaisista kielistä itse käytin, kun kannustin ja ohjeistin lapsia tasapainoradalla. Ohjeita antaessani yritin puhua mahdollisimman selkeästi ja lyhyin lausein. Puheessani käytin tehokkeina erilaisia äänenkorkeuksia, äänenpainoja ja puheessani oli laulullisuutta. Tärkeimpänä vielä nonverbaali viestintä.

Tänään ryhmässämme aloitti uusi lastenhoitaja, joka oli juuri valmistunut lastenhoitaja. Oli mahtavaa saada ryhmään lisää vakityöntekijöitä, koska lapset ovat reagoineet tosi vahvasti työntekijöiden vaihtuvuuteen. Kerroin hoitajalle opinnäytetyö projektistani ja hän kertoi kouluaikana koonneensa itselleen samasta aiheesta materiaaliansion ja, että hän ilomielin jakaisi sitä myös minulle, jos vaan koen siitä olevan hyötyä. Tuntui mahtavalta huomata, että joku muukin on ollut erityisesti kiinnostunut alle 3-vuotiaiden kielenkehityksestä, koska se on itselleni todella kiehtova aihe. Osaavat tiimikaverit lisäävät omaa jaksamistani työssä ja innolla odotan mihin toiminta tästä kehittyy, kun olen saanut osaavan ja vakituisen työntekijän omaan ryhmääni.

Viikkorytmin aloittaminen selkeytti toimintaa mielestäni todella paljon ja saimme heti aamupiirin jälkeen aloitettua tasapainorataa, koska toiminnan järjestämiselle oli nimetty

vastuuhenkilö. Itselleni päivän tärkein oivallus oli se, että kaikki toiminta tukee kielenoppimista, eikä se rajoitu vaan kieliteemaisille toimintatuokioille. Jäin pohtimaan, että minkälaisia vaikutuksia sillä on, että alle kolmevuotiaiden kanssa, jotka juuri opettelevat puhumaan, työskentelee joku, jonka äidinkieli ei ole suomi. Tähän aiheeseen aion paneutua lisää myöhemmin.

Tiistai

Tänään aloitimme päivän kielikerholla, joka oli ikään kuin jatkoa aamupiirille. Tällä kertaa toimintaan osallistui vielä koko ryhmä mutta jäin pohtimaan olisiko hyödyllistä jossain vaiheessa suunnata toiminta erityisesti ryhmän suomea toisena kielenään oppiville lapsille. Yksi vaihtoehto olisi osallistaa ensin koko ryhmää, jonka jälkeen jäädä vielä erityisesti työskentelemään muutaman valikoidun lapsen kanssa. Kielikerhossa oli tänään aiheena värit ja tutkimme sekä nimesimme eri värisiä esineitä, joita lapset saivat käydä nostamassa pienestä pussukasta. Katsoimme myös minkä värisiä vaatteita lasten päältä löytyi ja lopuksi lauloimme muutaman väriteemaisen laulun.

Aamupiirin ja kielikerhotoiminnan jälkeen oli aika lähteä ulkoilemaan. Meillä oli tänäänkin tutustumassa viime viikolta tuttu lapsi ja hänen vanhempansa. Ulkona tuli hänen kanssaan puheeksi ryhmässämme olevan lapsen puremisepisodit, joita käsiteltiin myös viime viikolla. Selitin vanhemmalle, kuinka pureminen johtuu turhautumisesta, joka aiheutuu siitä, että lapsella ei ole vielä puhetta, joten hän ei pysty ilmaisemaan itseään sanoin. Kerroin myös minkälainen on toimintasuunnitelmamme tämän suhteen ja vakuuttelin vanhemmalle lapsen olevan turvassa lapsiryhmässämme. Tällaisissa tilanteissa, joissa keskustellaan muista lapsista vanhemman kanssa, tulee olla erittäin tarkka sanoistaan ja eleistään kommunikaatiotilanteessa.

Lasten mennessä nukkumaan tein suujumppa kortit, joita olisi tarkoitus hyödyntää ensi viikolla kielikerhotoiminnassa. Kortin toisella puolella on kuva eläimestä, joka ilmeilee suullaan jotain suujumppa liikettä ja toisella puolella on eläimeen liittyvä pieni runo. Viikon tavoitteena oli uuden viikkorytmin käyttäminen toiminnan suunnittelussa sekä ensimmäisen kielikerhotoiminta kerran pitäminen, joka oli siis tänään. Olin positiivisesti yllättynyt kuinka lapset jaksoivat kiinnostua suunnittelemastani toiminnasta ja vielä iltapäivälläkin lapset kantoivat minulle eri värisiä palikoita, joiden värejä kävimme yhdessä läpi. Yksi ryhmän isoimmista lapsista auttoi minua värien nimeämisessä ja oli ihana huomata, että aamupiiriltä oli tarttunut jotain uutta oppia lapsille.

Keskiviikko

Viime tiimipalaverissa sovimme tarkan viikkorytmin, jossa jokaiselle päivälle annettiin oma teemansa. Tämä selkeytti arkea ja vaikuttaa näin muutaman päivän kokemuksella toimivalta ratkaisulta. Minua kuitenkin jäi vielä häiritsemään työntekijöiden vaihtuvuus ryhmien välillä, koska emme olleet nimenneet työntekijöitä ryhmäkohtaisesti vaan pyöritimme kahta ryhmää neljän

aikuisen voimin. Otin asian puheeksi aamupalan jälkeen ja päätimme yhdessä jakaa lapset niin, että meille muodostui yksi kahden kasvattajan ryhmä, jossa on kahdeksan lasta sekä yksi 12 lapsen ryhmä, jossa tulisi työskentelemään kolme kasvattajaa. Itse lähdin vetämään tätä kolmen kasvattajan ryhmää, jonka kolmas työntekijä liittyy joukkoomme ensi kuun alussa. Muutos helpottaa kasvattajien työntekoa, koska nyt voimme keskittyä tarkkailemaan vain oman ryhmämme lapsia ja tutustua sekä luoda suhteita uusiin aloittajiin. Myös lapset sekä vanhemmat hyötyvät muutoksesta ja esimerkiksi tiedonkulku on selkeämpää, kun vanhempi tietää ketä informoida omaa lastaan koskevista asioista.

Aamupiirin jälkeen lapset lähtivät ulkoilemaan hoitajien kanssa ja minä lähdin Peda -palaveriin. Palaverissa oli paikalla Espoon kunnan varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori eli Vek, jonka on tarkoitus vierailla kaikissa päiväkodin ryhmissä ensi viikon maanantaina. Jokainen opettaja esitteli Vekille lyhyesti oman ryhmänsä lapset, jota toivoisi hänen tarkkailevan erityisesti. Omasta ryhmästäni nimesin eräät kaksi iältään noin kaksi ja puolivuotiaat lapset, joista kummallakaan ei ole ymmärrettävää puhetta eikä merkityksellisiä sanoja. Lisäksi toisella näistä lapsista esiintyy autismikirjon häiriöön viittaavia piirteitä, kuten puuttuva katsekontakti ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vähäisyyttä. Olen parhaani mukaan yrittänyt opiskella vapaa ajalla lisää tietoa lastenkielenkehityksen tukemisesta, jotta pystyisin tarjoamaan ryhmäni lapsille mahdollisimman hyvää tukea. Olen kuitenkin todella innoissani Vekin vierailusta, koska haluan kuulla hänen mielipiteensä meillä jo käytössä olevista keinoista sekä jos hänellä on tarjota meille jotain uusia ideoita. Peda -palaverissa käyty keskustelu muiden opettajien, päiväkodin johtajan ja Vekin kanssa oli itselle arvokas oppimisen hetki ja oli mukava kuulla positiivista palautetta havainnoista, joita olin tehnyt ryhmäni lapsista.

Torstai

Aamu oli todella rauhallinen ja paikalla oli melko vähän lapsia. Eräs ryhmämme lastenhoitajista oli tänään kipeänä niin sain työparikseni opettajan eräästä toisesta ryhmästä. Hyödynsin tilanteen, jossa kanssani työskenteli todella vahvan ammattitaidon omaava kasvattaja. Kyselin häneltä tuenprosessin etenemisestä. Toinen opettaja kävi kanssani läpi palvelupolun ja ohjeisti kuinka minun tulisi toimia, jos ryhmässäni olevan lapsen katsottaisiin hyötyvän tehostetusta tai erityisestä tuesta.

Välillä avun kysyminen työkavereilta pelottaa, koska en halua, että minun ajatellaan olevan osaamaton ja kykenemätön suoriutumaan työstäni itsenäisesti. Yritän kuitenkin aina toimia lasten edunmukaisesti ja tiedän, että he hyötyvät siitä, että kartutan omaa osaamistani. Paineita aiheuttaa myös pelkoni siitä, että huomaanko varmasti ja tarpeeksi aikaisin, jos lapsella ei ole kaikki hyvin tai jos hän tarvitsee erityistä tukea. Tämä pelko oli osaltaan syy miksi valitsin oppinäytetyöni aiheeksi tarkastella alle 3-vuotiaiden kielenkehitystä toivon, että aiheeseen painautuminen kehittää osaamistani sillä saralla.

Torstaisin on uuden viikkorytmin mukaan kaveri- ja leikkitaitoihin keskittynyt päivä, joten ja-
oimme lapset pienryhmiin ja kävimme valitsemassa leikin leikkitaululta. Leikin aikana on mah-
tava tilaisuus harjoittaa lasten kielitaitoa nimeämällä esineitä sekä kyselemällä lapsilta leikkiin
liittyviä kysymyksiä. Päiväunien jälkeen esittelin lapsille tekemiäni suujumppa kortteja, mutta
eniten kiinnostivat niihin laminoimani eläinten kuvat. Päädyimmekin käymään yhdessä läpi eri
eläinten nimiä ja toiston vuoksi muistelimme myös kielikerhossa opeteltuja värejä.

Perjantai

Aloitimme päivän aamupiirillä, jossa tutkimme lorupussia. Laulut ja lorut ovat helppo matalan
kynnyksen keino lisätä aamupiirille kielen oppimista tukevaa toimintaa. Lapset rakastavat tois-
toa ja tutut laulut sekä lorut ovat tulleet heille tärkeiksi. Laulut ja lorut tukevat myös kielelli-
sen muistin kehittymistä. Aamupiirin jälkeen lähdimme ensimmäistä kertaa retkelle uuden ryh-
män kanssa. Pienimmät istuivat rattaissa ja loput lapset kävelivät pitäen kiinni joko aikuisen
kädestä tai retkinarusta. Retkellä kohtasimme hiukan haasteita yhden lapsen kanssa, joka ei
meinannut pysyä kiinni narussa tai edes aikuisen kädessä. Kyseessä oli yksi uusista lapsistamme,
jonka äidinkieli on venäjä eikä hän osaa vielä suomea. Ongelmaksi muodostui yhteisen kielen
puute, kun lapsi irrotti itsensä narusta ja juoksi tutkimaan tien vieressä kasvavia kukkia. Hä-
täännyn tilanteesta hetkeksi ja kutsuin lasta nimeltä, jolloin hän pysähtyi ensimmäisellä ker-
ralla, mutta hetken päästä hän toisti tämän eikä enää reagoinut nimeensä. Menin lapsen luokse
ja kielsin häntä suomeksi sekä myös venäjäksi sen mitä osasin. Lapsen ilmeestä voisin tulkita
hänen ymmärtäneen edes jokseenkin, että näin ei toimita. Yritän puhua lapsille aina rauhalli-
sella äänellä ja selittää heille, kuinka tilanteessa olisi voinut toimia paremmin. Nyt kuitenkin
oma säikähdykseni sai sen aikaan, että ensimmäisellä kerralla kun lapsi karkasi narusta korotin
ääntäni, jotta lapsi pysähtyisi.

Retkeltä palattuamme söimme ja laitoimme lapset nukkumaan, jonka jälkeen aloitimme tiimi-
palaverimme. Aloitin itse keskustelun käymällä läpi ketkä ryhmässämme ovat suomea toisena
kielenään puhuvia lapsia ja mietimme yhdessä, kuinka voisimme tukea heidän suomen kielen
oppimistaan ryhmässä. Keskustelimme erilaisten kuvatukien käyttämisestä ja ideoimme yh-
dessä, minne kaikkialle ryhmään voisimme niitä laittaa.

Palaverin jälkeen lapset alkoivat heräillä päiväunilta ja yksi uusimmista lapsistamme oli todella
itkuinen. Hänen äidinkielenä on viro, jota hän osaa puhua yksittäisiä sanoja sekä joitain lyhyitä
lauseita. Lapsi ei osaa vielä suomea, joten meiltä puuttuu yhteinen kieli. Keksin pyytää virolai-
sen siivoojamme tulkkaamaan lapsen puhetta. Lopulta lapsi rauhoittuikin melko nopeasti, kun
siivoojamme puheli hänelle hetken. Sain idean, että lapsen äiti voisi tehdä meille listan lapsen
useimmin käyttämistä sanoista sekä tarjota jokaiselle sanalle suomenkielisen käännöksen, jol-
loin voisimme ymmärtää lasta paremmin sekä kommunikoida hänen kanssaan.

Viikkoanalyysi

Oppimispäiväkirjan kolmannelle viikolle olen asettanut tavoitteeksi viikkorytmin käyttöönoton ja kielikerhotoiminnan aloittamisen. Kielikerhotoimintaa on tarkoitus jatkossa järjestää kerran viikossa, ja tavoitteena on tuoda ryhmään enemmän strukturoitua kielenkehitystä tukevaa toimintaa. Toimintaan osallistui tällä viikolla koko ryhmä, mutta koen, että jatkossa aion järjestää kielikerhotoimintaa ainoastaan yhdelle pienryhmälle. Pienryhmän kokoonpano on kiinteä ja lapset ovat valikoituneet sen pohjalta ketkä ryhmän lapsista hyötyisivät eniten toiminnasta. Pienryhmän lapset ovat joko suomea toisena kielenään puhuvia lapsia tai lapsia, joilla esiintyy puheenkehityksen viivästymää.

Viikolla lapsille järjestämäni tasapainorata sai minut pohtimaan liikunnan ja motoristen taitojen yhteyttä kielenkehitykseen. Tiedostin, että liikkumisen lomassa lapsen tekemisen ja toiminnan sanoittaminen tukee hänen kielenkehitystään, koska se mallintaa lapselle puhetta. Motoristen taitojen kehityksellä ja kielen oppimisella on kuitenkin muukin syvä yhteys. On tutkittu, että kielen ja motoriikan ongelmat esiintyvät usein yhdessä. Tästä syystä motorisen kehityksen seuraaminen ja havainnointi ovat erityisen tärkeitä silloin, kun lapsella on todettu kielihäiriö tai hänen taustassaan on korostuneesti kielihäiriön riskitekijöitä. (Siiskonen ym. 2014, 247.) Jatkossa liikuntatoimintaa suunnitellessani aion siis ottaa huomioon myös lasten kielenkehityksen tavoitteet.

Tiimipalaverissa keskustelimme siitä millä keinoin aiomme tukea ryhmässämme olevia suomea toisena kielenään puhuvia lapsia. Tämä keskustelu sai minut pohtimaan kasvattajien merkitystä lasten kielenkehitykselle. Kaikilla ryhmässämme työskentelevillä kasvattajilla ei ole alan koulutusta ja tämä tietenkin vaikuttaa heidän valmiuksiinsa selviytyä työstä. Kielenkehityksen vaiheittaisen etenemisen pääpiirteiden tunteminen on välttämätöntä, jotta varhaiskasvattajat osaavat tukea tätä oppimisen prosessia parhaalla mahdollisella tavalla ja tunnistaa mahdolliset tuen tarpeet riittävän ajoissa (Ahonen & Roos 2021, 82). Koen myös itse välillä, että oman ammatillisen kasvuni kannalta hyötyisin itseäni taitavammissa ja kokeneemmista tiimikavereista. Keskiviikkoisessa Peda -palaverissa minun täytyi nimetä alle 3-vuotiaiden lasten ryhmästä ne lapset, joita erityispedagogin olisi hyvä tulla ryhmäämme tarkkailemaan. Koin tämän hiukan haasteelliseksi, koska omasta ryhmästäni ei löydy työntekijää, jonka kanssa olisin voinut havainnoista keskustella. Sain kuitenkin palaverissa tukea muiden ryhmien opettajilta, ja he kertoivat tehneensä samankaltaisia havaintoja nimeämistäni lapsista ulkoilu aikoina.

Ammatillisen osaamisen lisäksi kasvattajan asenteella on suuri vaikutus lasten kielenkehitykseen. Jos kasvattajalla ei ole tietämystä lasten varhaisen kielenkehityksen tukemisesta, hän saattaa helposti toimia tavalla, joka ei edistä lapsen oppimista. Aikuisen oletus, että pieni lapsi ei kykene vastavuoroiseen vuorovaikutukseen saattaa rajata monia tärkeitä vuorovaikutuskokemuksia pois lapsen päivästä (Ahonen & Roos 2021, 63). Yritän itse toimia lasten kanssa aina

pitäen mielessä kielenkehityksen tukemisen näkökulman ja jakaa tätä ajatusta myös tiimini muille työntekijöille.

3.4 Viikko 4: Monialainen yhteistyö lasten kielenkehityksen tukena

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla on tarkoitus keskittyä monialaiseen yhteistyöhön ja saattaa ryhmän tuentatarpeisten lasten tukiprosessit alkuun. Tiedossa on varhaiserityiskasvatuksen koordinaattorin vierailu ryhmässä, jonka toivon tarjoavan itselleni uusia toimintatapoja tiettyjen lasten kanssa.

Maanantai

Jaoin lapset aamulla pienryhmiin, joissa toimimme aamupäivän. Espoon varhaiserityiskasvatuksen koordinaattori kävi vierailemassa ryhmässämme. Olin miettinyt valmiiksi ketä lapsia haluaisin hänen tapaavan erikseen, mutta valitettavasti vain yksi näistä lapsista oli tänään paikalla. Kyseessä oli lapsi, jolla on autismikirjon häiriöön viittaavia piirteitä. Minä, Vek ja lapsi istuimme kolmestaan ryhmätilan lattialla ja kerroin havainnoistani. Oli rohkaisevaa kuulla, että jo näin lyhyen tapaamisen perusteella tekemäni havainnot olivat kuulemma oikeita. Kerroin myös minkälaisia apukeinoja olemme ottaneet ryhmässä käyttöön helpottaaksemme lapsen päiväkodissa oloa. Oli helpottavaa kuulla myös, että Vek oli kanssani samaa mieltä lapsen tilanteesta ja, että käyttämämme keinot olivat juuri sitä mitä hän olisi itsekin suositellut. Kuvien ja pienryhmä työskentelyn lisäksi hän suositteli ottamaan käyttöön myös tukiviittomat. Olen ollut tietoinen, että tukiviittomien käyttäminen olisi varmasti lapselle hyödyksi. En ole vielä löytänyt aikaa niiden opetteluun, mutta aihe kiinnostaa minua. Tukiviittomissa itseäni kuitenkin hiukan hämmentää kuinka lapsi, joka ei ole oppinut puhumaan oppisi käyttämään viittomia. Tähän aiheeseen minun tulee paneutua tarkemmin. Vek myös neuvoi minulle, kuinka minun tulisi toimia lapsen suhteen ja ensimmäisenä askeleena oli pyytää vanhemmilta lupa soittaa lapsen neuvolaan. Neuvolaan soiton jälkeen olisi hyvä sopia palaveri vanhempien ja Touhulan oman erityispedagogin kanssa.

Kun lapset lähtivät päiväunille, kävin keskustelemassa tämän, autistisia piirteitä omaavan lapsen, entisen opettajan kanssa ja hän oli hyvillään, että lapsen prosessi mahdollisesti tästä lähtee etenemään. Hän lupasi kirjata vielä kesken jääneen vasun valmiiksi, jotta voisin hyödyntää sitä jatkossa. Kun kyseisen lapsen vanhemmat tulivat hakemaan lasta, kerroin Vekin vierailusta ja hänen tekemistään havainnoista. Yritin esittää asiani mahdollisimman kevyesti ja annoin heille tilaa puhua. Vanhemmat ilmaisivat, että heitä pelotti erityispedagogin tapaaminen, joten sovimme, että pidämme ensin palaverin kolmestaan. Tämä selvästi rauhoitti heidän mieltään ja pääsemme keskustelemaan lapsen tilanteesta perusteellisemmin. Päiväkodin arjessa jättö- ja hakutilanteet ovat normaalisti niitä ainoita hetkiä, jolloin tapaan vanhempia. Eikä tuolloin kerkeä usein kuin vaihtamaan päivittäiset kuulumiset.

Tiistai

Vekin vierailusta innostuneena aloitin aamun tulostamalla lapsille erilaisia kuvia päivittäisistä toiminnoista ja kokosin niistä kartongille päivärytmimme. Lisäsin siihen vielä liikuteltavan norppahahmon, jota lapset voivat siirtää eteenpäin aina toiminnan vaihtuessa. Kuvat tukevat jo puhuvia lapsia, suomea toisena kielenään opettelevia lapsia ja lapsia, joille suomi tulee olemaan äidinkieli, mutta jotka eivät vielä puhu. Aamupalan jälkeen siirryimme aamupiirille ja koska tiistaisin meillä on kielenkehitykseen keskittyvää toimintaa, teimme aamupiirillä suujumppaa. Käytin tekemiäni suujumppa kortteja, joissa on toisella puolella jumppaohje ja toisella puolella kuva eläimestä tekemässä jumppaliikettä. Lapset olivat yllättävän innoissaan, mutta aivan ryhmän pienimmät eivät kyenneet osallistumaan. Lopuksi otimme kuitenkin laulu-leikkejä, joihin hekin pääsivät mukaan.

Ulkoilun ja syömisen jälkeen lapset lähtivät päiväunille, ja minulla oli sopivasti aikaa laittaa ryhmätilaan erilaisia kuvakortteja ohjeistamaan muun muassa käsienpesussa. Ennen kuin lapset heräsivät unilta tutkin myös netistä erilaisia toiminnanohjaus kortteja. Alkuviikosta vieraillut Vek, kertoi niiden mahdollisesti auttavan kommunikoinnissa non-verbaalisten lasten kanssa. Löysin netistä valmiina vain kortit, jotka oli kuvitettu mielestäni melko epäselvästi ja jäin pohtimaan, jos tekisin omat korttini Papunetin materiaaleista.

Keskiviikko

Vedin aamulla lapsille aamupiirin, jossa lauloimme ja leikimme muutaman lapsille ennestään tutun laululeikin sekä kuuntelimme erään uuden laulun. Aamupiirin jälkeen lähdimme lasten kanssa käymään vessassa ja tuli täydellinen tilaisuus testata eilen tulostamiani käsienpesua ohjeistavia kuvakortteja. Kiinnitin kuvat kontakti muovilla lapsen silmien tasolle, kun hän tulee pesemään käsiään. Lapset olivat kuvista innoissaan ja ne selvästi tukivat lapsen itsenäistä toimintaa käsienpesutilanteessa. Lasten lähtiessä unille minulla alkoi opettajille suunnattu koulu-tus päiväkodin pedagogisesta vuosisuunnitelmasta. Yleensä suunnitelma on vaihtunut vuosittain, mutta nyt sitä on uudistettu ja tämä versio on kuulemma yleislaatuisempi, jolloin samaa suunnitelmaa voidaan hyödyntää vuodesta toiseen. Päiväkodissa käytettävä suunnitelma on laadittu valtakunnallisen vasun pohjalta ja siinä vasussa esitellyt oppimisen osa-alueet on jaettu muutaman kuukauden mittaisiin jaksoihin, jolloin keskitytään erityisesti juuri nimettyyn osa-alueeseen. Koulutus oli kestoltaan lyhyt, joten emme päässeet vielä kuulemaan minkälaisiin jaksoihin vuosi jaetaan uuden rytmin mukaan, mutta siitä varmasti saamme jatkossa vielä lisää tietoa.

Iltapäivällä lähdimme ulkoilemaan päiväkodin pihalle ja kun suurin osa lapsista oli haettu, istuuduin erään lapsen kanssa hiekkalaatikolle. Ihmettelimme yhdessä erilaisia työkoneita ja lapsi matki päristelyäni, kun ajoimme niillä hiekassa. Nautin tällaisista hetkistä, jolloin pystyn keskittämään huomioni vain yhteen tai vain muutamaan lapseen kerrallaan. Kun tilanne on

rauhallinen, myös minun helpompi huomioda lapsen sanattomia viestejä ja pitää kommunikointi vastavuoroisena. Tilanteessa, jossa tapahtuu paljon, hiljaisemmat lapset jäävät usein huomaamatta. Tietenkin yritän kuitenkin osallistaa kaikkia lapsia toimintaan parhaani mukaan.

Torstai

Viikkorytmin mukaan torstait ovat tarkoitettu kaveri- ja leikkitaitojen kehittämistä tukevalle toiminnalle. Aamupiirillä pohdimme yhdessä lasten kanssa, kuinka ollaan toisille hyviä kavereita ja kuinka tulee leikkiä yhdessä. Olin tulostanut lapsille näytettäväksi myös muutamia kuvia Papunetistä. Kuvien avulla kävimme läpi, että toisia ei saa purra tai lyödä eikä toiselta viedä leluja kädestä. Lopuksi lauloimme vielä hyviä tapoja kertaavan Ole hyvä, kiitos ja anteeksi - laulun. Aamupiirillä oli melko levoton meininki, joten päätimme jakaa lapset pienryhmiin ja siirtyä maalaamaan. Maalatesa laitoin taustalle soimaan rauhallista musiikkia ja kiersin lasten luona kyselemässä heiltä heidän maalauksistaan. Tarkoituksena oli yhdistää kielenkehitystä tukevaa kerrontataitojen treenausta tähän maalaushetkeen. Rauhallinen tekeminen selvästi rauhoitti ryhmän levotonta tunnelmaa ainakin hetkellisesti.

Siirtyessämme ruokailemaan eräs pienistä lapsista oli kiipeämässä penkin päälle ja huomatesani tämän säikähdin ja huusin häntä nimeltä, jolloin lapsi laskeutui alas. Muut ryhmän lapset huomasivat tilanteen ja yksi isoimmista lapsista otti minusta mallia ja huusi penkille kiivennyttä lasta nimeltä. Tajusin nyt mallintaneeni ei toivottua käytöstä ja poikenneeni itse omasta säännöstäni, että huutaminen on kiellettyä. Tämä hetki herätti siihen, kuinka tarkasti lapset matkivat ja seuraavat aikuisten käyttämää kieltä ja puhetta. Juuri tästä syystä kasvattajan on tärkeä tietoisesti pohtia minkälaista kieltä hän mallintaa lapsille.

Perjantai

Aloitimme päivän tuttuun tapaan aamupiirillä. Kävimme ensin läpi normaalit aamupiiriin kuuluvat asiat kuten viikonpäivän, sään ja paikallaolijat sekä lauloimme erään ystävyydestä kertovan laulun. Tämän jälkeen ryhmän pienimmät lähtivät pukemaan ja ryhmän neljä vanhinta lasta jäivät kanssani vielä piiriin. Edellisenä päivänä käsittelimme aamupiirillä hyviä leikkitaitoja ja kertosimme kuvien avulla, miten kaveria ei saa kohdella. Lapsilla oli kuitenkin vaikeuksia keskittyä, joten päätin kokeilla uusiksi tänään hiukan pienemmän lapsiryhmän kanssa. Vaikka tarkoituksena oli harjoitella kaveritaitoja, oli tämä myös kielenkehitystä tukevaa toimintaa. Pohdimme yhdessä mitä kuvissa tapahtuu ja miksi kuvien osoittamalla tavalla ei saa toimia. Pienryhmä, jonka kanssa työskentelin, oli iältään 1,5-2- vuotiaita. Tämän ikäiset lapset osaavat jo lyhyesti kertoa kuvissa näkemistään tapahtumista, mutta kerronta sijoittuu vielä tähän hetkeen eikä siinä ole elementtejä menneisyydestä tai tulevasta.

Kun olimme valmiita, puin oman pienryhmäni lapset ja päästin heidät ulkoilemaan lastenhoitajien kanssa. Itse lähdin peda -palaveriin, jossa kävimme taas läpi ryhmän kuulumiset ja

keskustelimme vanhempainillasta. Välillä koen oloni yksinäiseksi ilman opettaja pari, joten Peda -palaverista saatava pedagoginen tuki ja neuvot ovat erittäin arvokkaita. Keskustelimme eräästä ryhmämme lapsesta, joka on toistuvasti purrut muita lapsia. Eräs opettaja kollega ehdotti liikennevalojen testaamista tämän lapsen kanssa. Kyseessä on siis toiminnanohjauksessa hyödynnettävät värikoodatut kortit. Kortteja on kolme erilaista; vihreällä annetaan hyvää palautetta, keltainen on varoitusväri ja punainen tarkoittaa ei toivottua käytöstä ja kertoo, että nyt on aika kieltää ja kääntää toiminnan suunta. Vaikka tiedän liikennevalokorttien perustoiminta ajatuksen, haluan tutustua niiden käyttöön perusteellisemmin.

Peda -palaverin jälkeen oli aika ottaa lapset sisälle ruokailemaan ja päiväunille. Päiväunien jälkeen siirryimme välipalalle, jonka jälkeen oli aika lähteä taas ulkoilemaan. Lapsi, josta Vek oli vierailullaan ollut huolissaan, on ollut muutaman päivän kipeänä, joten en ole nähnyt hänen vanhempiaan. Viikon alussa sovimme, että pidämme ensin palaverin kolmestaan, jossa vanhemmat pääsevät kertomaan huolistaan sekä minä voin kertoa heille yksityiskohtaisemmin Varhaiserityiskasvatus koordinaattorin tekemistä havainnoista. Tänään kuitenkin pääsin näkemään heitä hakemistilanteessa ja sovimme palaverin ensi viikon tiistaille. Eräs tämän viikon tavoitteistani oli saada tämän kyseisen lapsen prosessia eteenpäin, joten ensi viikolle sovittu palaveri oli selvä askel oikeaan suuntaan.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla tarkoituksena oli keskittyä monialaiseen yhteistyöhön ja saimmekin maanantaina Vek -koordinaattorin vierailulle ryhmäämme. Olin huojentunut, että Vek -koordinaattori oli samaa mieltä tekemistäni havainnoista. Pyysin Vekin tarkkailemaan lasta, jolla esiintyy joitain autismikirjon häiriöön viittaavia piirteitä. Autistisen triadin pääoireita ovat poikkeavuudet kommunikaatiossa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sekä stereotypiat eli rajoittuneet, toistuvat ja kaavamaiset käyttäytymispiirteet (Moilanen, Mattila, Loukusa & Kielinen 2012, 1454). Mielestäni kyseisen lapsen käytös vastaa melko täydellisesti autismikirjon häiriön diagnostisia kriteereitä. Valitettavasti vain yksi kolmesta lapsesta, joita olisin halunnut Vekin tarkkailevan, sattui olemaan paikalla. Koin onnistuneeni, koska Vek -koordinaattori totesi, että aloittamamme tukitoimet tarkkailun lapsen kohdalla ovat oikeanlaisia. Lapsella ei ole vielä mitään diagnoosia, mutta varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään, että varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Myös koordinaattorin mielestä kyseinen lapsi voisi hyötyä erityisestä tuesta ja kävimme hänen kanssaan yhdessä läpi millä tavalla voin saattaa lapsen tuen hakemisen alkuunsa. Vekin vierailun jälkeen keskustelin hänen havainnoistaan lapsen vanhempien kanssa ja vanhemmat olivat alkuun hiukan järkyttyneitä kuulemastaan. Rauhoittelin heitä ja keksin tarjota mahdollisuutta keskusteluun, johon osallistuisi heidän lisäksi vain minä. Heitä pelotti ajatus Vek

-koordinaattorin kohtaamisesta, joten tämä olisi hyvä ensi askel tulevaa prosessia ajatellen. Vanhemmat suostuivat keskusteluun ja koin tämän pienenä onnistumisena.

Koen että olen tällä viikolla ollut erittäin kiireinen selvittäessäni erinäisiä asioita tuen prosessiin liittyen ja viestiminen vanhempien kanssa asian tiimoilta on myös vienyt oman aikansa. Tällä viikolla onnistuin kuitenkin tukemaan lasten kielenkehitystä lisäämällä ryhmätilaan kuvitetun päivärytmin sekä kuvalliset ohjeet käsipesuun. Kun päiväkodissa lapsi näkee omasta kuvitetusta ohjelmastaan, mitä tapahtuu seuraavaksi, hän voi luottavaisin mielin osallistua toimintaan (Siiskonen ym. 2014, 207).

Maanantaina olin hiukan pettynyt, että emme kerenneet toteuttaa suunniteltua toimintaa vaan jakauduimme neljän lapsen pienryhmiin leikkimään. Välillä joudun kuitenkin muistuttamaan itseäni, että leikki on kuitenkin lasten kielenkehityksen kannalta erittäin hyödyllistä toimintaa. Neljän lapsen leikkiryhmät soveltuvat hyvin kuntoutusmenetelmäksi lapsille, joilla on erityisiä kielenkehityksen vaikeuksia. Ikätasoisesti leikkivät lapset antavat leikissä tehokkaasti toimintamalleja näille lapsille, mutta tietenkin myös nämä ikätasoisesti kehittyneet lapset hyötyvät leikistä. (Siiskonen ym. 2014, 240.)

3.5 Viikko 5: Suomi toisena kielenä

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla tavoitteena on keskittyä havainnoimaan ryhmäni lasten kielenkehitystä ja keskittyä erityisesti tarkkailemaan suomea toisena kielenään puhuvia lapsia. Tarkoitus olisi havainnoida lasten kielenkehitystä ohjatuissa sekä vapaan leikin tilanteissa.

Maanantai

Yleensä pidämme perjantaisin tiimipalaverin, jossa suunnittelemme seuraavan viikon toiminnan. Viime viikolla tämä palaveri jäi kuitenkin valitettavasti välistä ja maanantain toiminta oli täysin improvisoitua. Aamupiirillä leikimme lorupussilla ja lauloimme muutaman laulun. Jaoin lapset kahteen pienryhmään ja laitoin molempiin saleihin erilaisia liikuntavälineitä tarjolle. Ohjatut liikuntatuokiot ovat tärkeitä, mutta lasten on hyvä antaa myös tutustua välineisiin omaehtoisesti. Lapset saivat leikkiä vapaasti, mutta tarkkailin heidän toimintaansa ja liityin leikkiin mukaan, jos ilmeni ristiriitatilanteita. Lasten omaehtoista leikkiä seuraamalla saan arvokasta tietoa muun muassa heidän kielenkehityksensä tasosta.

Lasten mennessä nukkumaan meillä oli aikaa keskustella tiimin kesken tulevan viikon toiminnasta. Informoin omaa tiimiäni myös viime viikon Peda -palaverissa käydyistä keskusteluista ja liikennevalokorteista. Tutustuin viikonlopun aikana korttien käyttöön ja tulinkin siihen lopputulokseen, että ryhmämme lapset voisivat hyötyä niistä. Kerroin tiimilleni niiden käyttötarkoituksesta ja sovimme, että askartelemme jokaiselle omat kortit. Korttien käytöllä on tarkoitus

tukea koko ryhmän toiminnanohjausta. Tärkeintä korttien käytössä on niihin sitoutuminen, jotta lapset oppivat eri värien merkitykset.

Minulle oli tärkeää, että jaamme lapset pysyvästi kahdeksi eri ryhmäksi, jotta jokainen aikuinen pystyy keskittyä tarkkailemaan oman ryhmänsä lapsia. Toiseen ryhmään ei ole kuitenkaan vielä saatu rekrytoitua opettajaa, joten olen huolissani, että ryhmän erityistarpeisia lapsia ei huomata ja he jäävät ilman tarvitsemaansa tukea. Minulla on herännyt huoli eräästä 2 ja puolivuotiaasta lapsesta, jonka puhe on epäselvää. Hänellä on haasteita toiminnanohjauksessa sekä lisäksi hän omaa joitain autistia piirteitä. Viime aikoina hän on alkanut kuitenkin toistamaan sanaa oho, mutta ainoastaan aikuisen aloitteesta. Lapsen kotikieli on venäjä, joten pyysin venäläistaustaista työkaveriani juttelemaan lapselle hänen omalla äidinkielellään. Halusin selvittää ymmärtääkö lapsi tai reagoiko hän puheeseen, jos se on venäjäksi. Lapsi ei näyttänyt ymmärtävän venäjääkään tai ainakaan reagoanut työkaverini puheeseen millään tavalla.

Tiistai

Tiistai, eli on taas kielikerhotoiminnan vuoro. Päätin liittää kielikerhon aamupiirin yhteyteen, koska meille oli tulossa aamupäivän ulkoilulle uusia perheitä tutustumaan ja aikaa erilliselle kielikerholle ei ollut. Halusin hyödyntää uusiksi tekemiäni suujumppakortteja, mutta tällä kertaa käytimme apuna myös peiliä. Kävimme jokaisen suujumppakortin kohdalla läpi mikä eläin kortista löytyy ja lapset saivat vuorollaan kokeilla suujumppa liikkeitä peilin edessä. Lapset jaksoivat keskittyä hienosti ja eivät olisi millään malttaneet lopettaa, kun meidän oli aika siirtyä ulos ja pukemaan. Ulkona kävin tervehtimässä uusia tutustujia ja kerroin hiukan toiminnastamme.

Ulkoilun jälkeen siirryimme sisälle syömään ja päiväunille. Lasten mennessä nukkumaan minulla alkoi perjantaina sopimani palaveri sen lapsen vanhempien kanssa, josta vek oli ollut huolissaan. Palaverin aluksi vanhemmat halusivat ensin jakaa omaa huoltaan, jonka jälkeen selitin omat havaintoni lapsesta ja kerroin kuinka prosessi tulisi etenemään, jos lapsen katsottaisiin hyötyvän erityisestä tuesta. Vanhemmat olivat tietoisia, että lapsen kielenkehitys on ollut viivästynyttä, mutta huomioni autismikirjonhäiriöön viittaavista piirteistä tuli heille pienenä järkytyksenä. Sain heiltä kuitenkin luvan ottaa yhteyttä lapsen neuvolaan, ja tämä oli itselleni todella helpottava tieto.

Keskiviikko

Koen, että viime viikot ovat olleet täynnä pedagogisesti haastavia tilanteita, joiden selvittely on vaatinut normaalia enemmän ajatustyötä. Tällaiset päivät tuntuvat raskailta ja uuvuttavilta. Onneksi kuitenkin varhaiskasvatuksessa tehtävä työ on erittäin vaihtelevaa ja suurin osa työpäivistä on todella hauskoja. Tänään oli juuri sellainen päivä, jolloin muistin taas miksi nautin lasten kanssa työskentelystä. Aloitimme aamun tuttuun tapaan aamupiirillä, jonka jälkeen

päätin järjestää lapsille automaalausta. Kukaan työntekijöistä ei ollut sairaana ja saimme jättää lapset kolmen lapsen pienryhmiin. Lapset kävivät maalaamassa ja samalla mietimme kuinka autot äännelevät ja nimesimme eri väreisiä maaleja.

Maalailun jälkeen lähdimme ulkoilemaan päiväkodin pihalle ja lapset halusivat keinumaa. Keinumisen lomassa laskimme ykkösestä kymmeneen ja nimesimme päiväkodin pihalla näkyviä tavaroita ja ihmisiä. Stressaan itseäni joskus aivan liikaa toiminnan pedagogisuuden puutteesta. Kuitenkin mitä enemmän opin sitä enemmän tajuan kuinka kaikki toiminta kehittää lapsen osaamista jollain tavalla. Nyt olen erittäin ylpeä, kuinka tajusin yhdistäneeni kielen oppimista niin arkiseen toimintaan kuin keinumiseen. Koska kaikki työntekijät olivat tänään paikalla, pystyimme toimimaan erittäin pienissä pienryhmissä. Pystyin keskittyä tarkkailemaan erityisesti ryhmäni suomea toisena kielenään puhuvia lapsia. Käytin kuvakortteja eri pihaleikeistä lapsen kanssa, jonka kanssa meillä ei ole yhteistä kieltä ja liikennevalokortteja lapsen kanssa, jolla on ollut tapana purra muita.

Monesti töistä lähtiessäni minua vaivaa riittämättömyyden tunne ja ajatukset siitä mitä kaikkea olisi pitänyt kerätä hoitamaan. Tänään pystyin olemaan ylpeä tekemästäni työstä ja edistin itselleni asettamiani viikon tavoitteita. Haluan pyrkiä tekemään työtäni joka päivä samalla energialla ja innolla, mihin pystyin tänään. Kuitenkin todellisuus on, että työntekijöiden sairastumiset, poissaolot ja muuten vaan haastavat työpäivät kuuluvat arkeen. Koen kehittäneeni osaamistani erilaisten kuvakorttien käytöstä sekä saaneeni arvokasta tietoa erityisesti ryhmäni suomea toisena kielenään oppivien lasten kielenkehityksestä.

Torstai

Viikkorytmin mukaisesti päivän teemana oli kaveri- ja leikki-aidot, joita käsittelemme aamupiirin yhteydessä. Edellisellä viikolla olimme tutkineet kuinka kavereita ei kohdella ja kuinka leikkissä ei saa toimia. Nyt vuorostaan pohdimme, minkälainen käytös oli hyväksyttävää ja etsimme vaihtoehtoisia toimintatapoja kaverin puremiselle tai lyömiselle. Lapset tunnustivat kuvista hienosti esitettyjä toiminta, kuten halaaminen tai lelun jakaminen. Toiminta tuki monipuolisesti kielenkehitystä. Nimesimme aikuisen johdolla eri toimintoja ja lapset pääsivät myös itse kertomaan kuvista. Tärkeintä eivät olleet oikeat vastaukset vaan lasten puhumaan rohkaiseminen. Aamupiirin jälkeen lähdimme pukemaan ja tarkoitus oli siirtyä päiväkodin pihalle ulkoilemaan.

Tiistain palaverin jälkeen olen yrittänyt tavoitella Espoon neuvolaa ryhmäni autistisia piirteitä omaavan lapsen asioista, ja päädyin jättämään takaisinsoitto pyynnön. Minulle soitettiin takaisin juuri kun olin saanut lapset puettua, niinpä hoitajat lähtivät heidän kanssaan ulos ja minä jäin hoitamaan puhelun. Neuvolasta soittanut terveydenhoitaja oli huojentunut yhteydenotosta ja lyhyen keskustelun jälkeen tulimme siihen tulokseen, että olimme tehneet lapsesta täysin samankaltaisia havaintoja. Tämän kyseisen lapsen tapaus on ensimmäinen laatuaan, jota hoidan. Ryhmässäni ei ole aikaisemmin ollut lasta, jonka olisin havainnoinut hyötyvän erityisestä

tuesta tai jonka asioita olisin hoitanut monialaisena yhteistyönä neuvolan, psykologien, terapeuttien ja erityispedagogien kanssa. Tämän takia olen jännittänyt lapsen asioiden hoitamiseen liittyviä puheluita ja tapaamisia. Olen kuitenkin saanut huomata, että kyse on tiimityöstä ja minut nähdään lapsen asioista tietävänä ammattilaisena siinä missä kaikki muutkin. Puhelun lopuksi vielä varmistin edellyttääkö asian eteneminen minulta vielä joitain toimia ja terveydenhoitaja kertoi soittavansa, jos kaippaa vielä lisätietoja. Muuten asia lähtee eteenpäin ja minä olen hoitanut oman osuuteni. Tietenkin lapsen tukeminen päiväkotiryhmässä jatkuu, mutta olen saattanut hänen asiansa nyt eteenpäin.

Viikkoanalyysi

Viikko alkoi hiukan haasteellisesta tilanteesta, koska viime viikkoinen tiimipalaveri jäi välistä emmekä olleet kerenneet suunnittelemaan viikon toimintaa valmiiksi. Hiukan epäedullisista lähtökohdista huolimatta viikko oli onnistunut ja koen, että oma osaamiseni muun muassa tuen tarpeisten lasten prosessien hoitamisesta kehittyi viikon aikana. Onnistuin myös yhdistämään kuvakorttien käyttöä luonnollisesti ryhmän arkeen sekä luomaan keinumisesta ja maalaamisesta kielenkehityksellisesti arvokkaan hetken.

Olin asettanut viikolle tavoitteeksi havainnoida ryhmäni lasten kielenkehitystä ja tarkoitukseni oli keskittyä erityisesti suomea toisena kielenään puhuvien lasten tarkkailuun. Maanantaina otin yhden pienryhmän noin neljä lasta kerrallaan saliin liikuntaleikkien pariin ja tämä antoi minulle mahtavan tilaisuuden keskittyä tarkkailemaan lasten kielenkehitystä vapaassa leikkitilanteessa. Keskiviikkona pääsin havainnoimaan lapsia järjestämäni automaalauksen aikana. Näin pääsin tarkkailemaan lapsia sekä vapaassa leikkitilanteessa, että ohjatun toiminnan aikana.

Tällä viikolla minulle nousi hiukan huoli toisen alle kolmevuotiaiden ryhmän lapsista. Heiltä puuttuu opettaja, mutta koska koin vastuun kahden ryhmän lasten asioiden hoitamisesta itselleni hyvin raskaaksi halusin eriyttää ryhmät toisistaan ja ottaa vastuun vain omasta ryhmästäni. Erityisesti minua huolestuttaa ryhmässä olevat lapset, joilla on selvästi erityisen tuen tarpeita tai he opettelevat suomea toisena kielenään. Yleensä lastentarhanopettaja vastaa S2 opetuksen suunnittelusta ja tavoitteiden toteutumisesta, mutta koko ryhmän henkilökunta osallistuu opetuksen toteuttamiseen (Tornion kunta 2022, 4). Toiminnan suunnittelun ja toteutuksen pohjana tulisi käyttää varhaiskasvatuksen yleistä opetussuunnitelmaa sekä erillistä S2 -opetussuunnitelmaa. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että opettajana toimiva henkilö on tietoinen opetussuunnitelmista ja tuntee myös kielenoppimiseen liittyviä prosesseja. (Tornion kunta 2022, 11.) Opettajan puuttuminen ryhmästä on lasten edunvastaista, koska lapsen tuen tarpeet tulisi tunnistaa mahdollisimman aikaisin, koska lapsi on oikeutettu tarvitsemaansa tukeen.

Viikon epäonnistuminen koski kielikerhotoimintaa, jossa järjestin lapsille suujumppaa peilin avulla. Tietämykseni suujumpasta on aikaisemmin perustunut kollegoilta kuulemiini vinkkeihin nyt kuitenkin tutkittuani suujumpan teoreettista taustaa olin hiukan pettynyt. On tutkittu, että

suunalueen motoriset harjoitukset, jotka eivät liity puheeseen eivät nykytietämyksen mukaan paranna puhe-elinten motoriikkaa (Siiskonen ym. 2014, 222). Eli toisin sanoen ei edes auta puheenkehitystä.

Viikon merkittävin onnistuminen koski ryhmäni erityislasta, ja hänen tuen prosessiaan. Tiistai- sessa palaverissa vanhemmat antoivat luvan ottaa yhteyttä neuvolaan, ja torstaina sain vihdoon yhteyttä neuvolan työntekijään. Itseäni hiukan jännitti puhelu neuvolan työntekijän kanssa, koska pelkäsin, olenko ylireagoinut lapsen tilanteeseen tai ovatko tekemäni havainnot väärä. Tiedostin kuitenkin, että kielellisten vaikeuksien tunnistaminen, jatkotutkimuksiin ohjaaminen ja perheiden tukeminen on yksi neuvolan perustehtävistä (Siiskonen ym. 2014, 112). Pelkoni osoittautuivat vääräksi ja neuvolan työntekijä oli tehnyt lapsesta aivan samankaltaisia havain- toja kuin minä. Sovimme, että perhe kutsutaan ylimääräiselle käynnille neuvolaan ja lopuksi neuvolan työntekijä kiitti minua yhteydenotosta. Olin huojentunut, että tein oman osuuteni ja prosessi lapsen osalta lähtee etenemään jatkotutkimuksiin. Tällä kanssakäymisellä oli positiivi- nen vaikutus oman ammatti-identiteettiini muovautumiseen ja koin, että minut nähtiin yhtenä ammattilaisena muiden joukossa. Perjantain olin sairaslomalla.

3.6 Viikko 6: Osallisuus ja kielenkehitys

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla tavoitteenani on käsitellä osallisuuden merkitystä kielenkehitykselle. Tarkoituk- sena on myös arvioida ryhmämme toimintatapoja suhteessa kielenkehitykseen ja osallisuuteen. Keskiviikkona järjestämme vanhempainillan, jossa esittelen ryhmän teemoja uudelle kaudelle sekä kerron vanhemmille hiukan opinnäytetyöni aiheesta.

Maanantai

Työvuoroni alkoi kahdeksalta eli aloitin laittamalla lapsille aamupuuron valmiiksi. Erään äidin tuodessa lastaan hoitoon hän kysyi minulta neuvoja tutista luopumiseen ja milloin se olisi ajan- kohtaista. Yleisesti neuvon vanhempia, että siinä vaiheessa, kun lapselle alkaa tulemaan ham- paita tutista kannattaa luopua. Tutti voi häiritä hampaiden tuloa ja aiheuttaa virheparentoja. Tutin runsas käyttö vaikuttaa negatiivisesti myös puheenkehitykseen. Kun minulta kysytään kas- vatusneuvoja, pyrin perustelemaan kaiken teoriaan pohjautuen.

Aamu alkoi taas tuttuun tapaan aamupiirillä. Aamupiiri toimintahetkenä on lapsille tärkeä osa päivää, ja tämän takia pyrin pitämään toiminnan rakenteen melko samanlaisena. Aloitamme tervehdyksellä, jonka jälkeen käymme läpi paikallaolijat ja sään. Kuvatuki on vahvasti käytössä kaikissa aamupiirin vaiheissa. Jokainen lapsi käydään läpi ja lapset nimeävät poissaolevat lapset heidän eläinmerkkiensä pohjalta. Tämän jälkeen valitsen halukkaan lapsen, joka käy ikkunasta tarkastamassa päivän sään ja tulee sen jälkeen valitsemaan säätä vastaavan kuvakortin. Lopuksi

laulamme muutaman laulun ja lasten suosikiksi on noussut ehdottomasti Nallen pukemislaulu, jossa laulun lomassa puetaan laminoidulle Nallehahmolle vaatteita. Jokaisen puettavan vaateen kohdalla näytän vaatetta kuvakortista ja toistamme vaatteiden nimiä yhdessä.

Iltapäivällä lähdimme ulkoilemaan päiväkodin pihalle ja eräs lapsistamme oli kävellyt päiväkodin portin luokse. Lähdin ohjaamaan lasta pois portin edestä ja kohti hiekkalaatikkoa, kun kuulin lapsen ensimmäisen sanan, auto. Päätin hyödyntää tilanteen ja jäimme portin viereen katselemaan parkkipaikalla olevia autoja.

Tiistai

Aamulla ryhmästä puuttui vielä yksi työntekijä, jonka takia emme voineet jakaantua aamupiiriltä pienryhmiin. Päätin sitten muuttaa suunnitelmia ja pitää kielikerhotoiminnan aamupiirin yhteydessä koko ryhmälle. Kielikerhon teemaksi valikoitui eläimet. Olin kerännyt pieneen pussikkaan erilaisia muovisia eläinhahmoja, joita lapset pääsivät vuorollaan nostamaan pussista. Jokaisen eläimen kohdalla nimesimme eläimen ja mietimme, miten kyseinen eläin äänтелеe. Oli mahtavaa huomata, että toiminta oli selvästi mieleistä ja ryhmän lapsista myös ne, joilla ei vielä ole puhetta yrittivät toistaa eläinten ääniä. Lapset jaksoivat keskittyä hienosti, joten jatkoimme hiukan normaalia pidempään ja nimesimme myös eläinten värejä. Esitin lapsille kysymyksiä eläimistä ja annoin heille tilaa vastata. Lopuksi vielä mallinsin oikean tavan lausua sanat.

Kun kolmas työntekijä saapui, hoitajat lähtivät pukemaan lapsia ulos. Itse jäin vielä sisälle, koska eräs uuden lapsen vanhempi halusi keskustella kanssani viime perjantain tapahtumista. Olin itse ollut sairaslomalla, mutta eräs ryhmämme hoitajista oli epähuomiossa potkaissut tämän vanhemman lasta päähän. Tapahtuneen jälkeen hoitaja ei ollut pahoitellut tapahtunutta vaan jatkanut muiden lasten pukemista. Pahoittelin tapahtunutta ja annoin vanhemmalle tilaa purkaa omia tunteitaan. Usein tärkeintä on luoda vanhemmalle tunne, että hänen huolensa on kuultu ja siihen reagoidaan. Kun vanhempi oli kertonut oman näkemyksensä tapahtuneesta, kerroin kuinka tulisimme jatkossa toiminaan, jotta voisimme parhaamme mukaan välttää tällaisia tilanteita tapahtumasta. Tämän kyseisen tapahtuman hoitaminen kehitti omaa osaamistani tiiminjohtajana ja sai minut tajuamaan, vaikka olemme kaikkien tiiminjäsenten kanssa tasavertaisia, ongelmatilanteiden sattuessa minun odotetaan ottavan viime kädessä vastuu asioiden käsittelystä. Keskustelu äidin kanssa sujui kehittävällä tavalla ja kerroin kuinka tulisin viemään asiaa eteenpäin. Tämä oli äidille tärkeä asia ja hän pyysi myös mahdollisuutta päästä keskustelemaan päiväkodin johtajan kanssa.

Tällaiset haastavat tilanteet kuuluvat päiväkodin arkeen, niiden hoitaminen vie minulta kuitenkin aikaa, jonka haluaisin viettää lasten kanssa. Ohjeistin hoitajia jatkamaan eläinteemaa ulkona ja vein eläinhahmot hiekkalaatikoille. He jakoivat lapset pienryhmiin ja aloittivat aikuisen ohjaaman eläinleikin. Tein perjantaisesta tapauksesta poikkeamailmoituksen ja soitin

päiväkodin johtajalle varoittaakseni häntä hiukan etukäteen, että tilanteeseen liittyvän lapsen vanhempi ottaisi häneen todennäköisesti yhteyttä. Tämän jälkeen siirryin ottamaan lapsia vastaan eteiseen ja tiedustelin hoitajilta, miten ohjattu leikki oli sujunut ulkona. Luotan hoitajien huomioihin, mutta olisin aina mieluiten itse paikalla havainnoimassa lapsia. Tiedostan kuitenkin, että tämä ei ole aina mahdollista, ja se olikin tämän päivän suurin oivallus.

Keskiviikko

Aamupalalla kävimme tiimini jäsenten kanssa läpi päivän kulkua ja tarkastin, mikä on päivän toteutunut lapsiluku. Meillä on käytössä päiväkodin oma puhelinsovellus, johon jokainen lapsi kirjataan sisään ja josta pystymme seuramaan talon suhdelukua. Vähäisen lapsimäärän takia minua ei tarvittaisi ryhmässä ja kerroin keskittyväni suunnittelemaan vanhempainiltaa, osallisuisin Peda -palaveriin ja suorittaisin erään koulutuksen. Rakastan toimia lasten kanssa, mutta nautin myös päivästä, jolloin pystyn keskittymään niin sanottuihin toimistohommiin ja tekemään toiminnan suunnittelua rauhassa. Koen kuitenkin sak -ajan ottamisen ja ryhmästä irtaantumisen haasteelliseksi, koska haluan olla kaikessa mukana ja varmistamassa, että asiat sujuvat suunnittelemani tavalla.

Tein vanhempainiltaa varten dia -esityksen, jossa esittelin muun muassa ryhmämme tavoitteita tulevalle kaudelle. Tavoitteet ovat valikoituneet lapsilähtöisesti sen pohjalta minkälaisia tarpeita olemme huomioineet ryhmän lapsilla olevan. Tarkoituksenamme on keskittyä kaveritaitoihin ja kielenkehityksen tukemiseen. Opinnäytetyöni aihe valikoitui osaltaan myös ryhmästä tekemiäni havaintojen pohjalta ja tukee nyt loistavasti omaa oppimistani. Tarkoituksenani on vanhempainillassa, myös konkreettisesti avata erilaisia keinoja kielenkehitykseen, joita he voivat hyödyntää kotona lasten kanssa. Valmistelin vanhempainiltaan lomakkeet, joihin he voivat täyttää omia toiveitaan tulevalle kaudelle sekä kertoa oman lapsensa tämänhetkisistä mielenkiinnonkohteista. Tarkoituksenamme on hyödyntää näitä huomioita toiminnan suunnittelussa ja näin vahvistaa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Tämän päiväisen koulutuksen aihe oli erittäin kiinnostava. Tutustuimme Roihusten perheen - materiaaliin, jonka tarkoituksena on tarjota lisätukea kielellisten taitojen, sanaston ja kommunikoinnin kehitykseen (Kipinäkeskus 2021). Olen itse hyödyntänyt materiaalia aikaisemminkin edellisen ryhmäni kanssa, mutta koulutuksesta sain idean ottaa sen uudelleen käyttöön. Minun täytyy kuitenkin paneutua materiaaliin hiukan syvemmin ennen kuin aloitan sen käyttämisen lasten kanssa.

Torstai

Tilasin itselleni suosittu Fannin tunnetaitokortit, joiden avulla meidän olisi tarkoitus harjoitella ryhmässämme tunnetaitoja. Tänään teemana oli taas kaveri- ja tunnetaidot, joten kuunteelimme aamupiirillä Nallen tunnelaulun. Laulun jälkeen nimesimme lasten kanssa yhdessä

korteista surun, ilon ja vihan tunteet. Tunteiden nimeämisen jälkeen ryhmän pienimmät lähtivät saliin leikkimään ja jäin vielä neljän ryhmän isoimman lapsen kanssa tutkimaan tunnekortteja. Pohdimme yhdessä minkälaisissa tilanteissa surun, ilon ja vihan tunteet voisivat esiintyä. Korttipakassa on yhteensä 31 korttia, mutta valitsin alkuun käsiteltäväksi vain kolme eri tunnetilaa. Jatkossa on tarkoitus laajentaa oppimista myös muihin tunteisiin. Kun lapsi oppii nimeämään erilaisia tunnetiloja, se auttaa tunteiden ilmaisussa muille. Aikuisen on myös helpompaa vastata lapsen haluamalla tavalla, kun lapsen verbaalinen ilmaisu kehittyy. Kortteja voi käyttää myös non-verbaalien lasten kanssa kommunikoinnin tukena.

Kun non-verbaali lapsi itkee, on aikuisen arvuuteltava pahan olon lähdettä. Kokeilun kautta usein löytyy oikeanlainen keino rauhoitteluun ja syy esimerkiksi nälkä, väsymys tai ikävä. On lapsenedunmukaista tukea hänen kielenkehitystään, jolloin lapsen keinot itseilmaisuun paranevat eikä hän ole aivan aikuisen armoilla.

Perjantai

Perjantain kunniaksi tarkoituksemme oli lähteä retkelle, ja lapset olivat tästä todella innoissaan. Luonto toimii erinomaisesti pedagogisena oppimisympäristönä ja toivoisin, että meillä olisi mahdollisuus hyödyntää päiväkodin lähimaastoa monipuolisemmin arjessamme. Monesti retkien peruuntuminen johtuu henkilöstövajeesta. Aloitimme aamun kuitenkin aamupiirillä, jossa leikimme lorupussilla ja lopuksi lauloimme Nallen pukemislaulun. Pukemisjärjestyksen läpi käyminen ja vaatteiden nimeäminen oli oiva aasinsilta pukemaan siirtymiseen. Retken tarkoitus oli harjoitella turvallista kulkemista ja otin lapsista myös valokuvia vanhemmille jaettavaksi.

Retken jälkeen palasimme päiväkodille syömään ja nukkumaan. Unien jälkeen muistelimme aamuista retkeä ja katsoimme valokuvia. Lapset olivat aivan innoissaan omista kuvistaan ja nimesivät myös kavereitaan. Valokuvien avulla myös muistelimme mitä kaikkea olimme retkellä nähneet. Kuvat olisivat jaksaneet kiinnostaa lapsia vielä pidempäänkin, mutta meidän täytyi siirtyä välipalalle ja ulos. Omista kuvista kertomista täytyy ehdottomasti jatkaa lasten kanssa joku toinen päivä.

Viikkoanalyysi

Olin asettanut viikolle tavoitteeksi pohtia osallisuuden merkitystä kielenkehitykselle sekä arvioida ryhmämme päivä- ja viikkorytmin pedagogisuutta kielenkehityksen näkökulmasta. Osallisuus pitää sisällään lasten sensitiivisen kohtaamisen sekä myönteiset kokemukset kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta (Opetushallitus 2022, 19). Kielellisten valmiuksien kehittyminen on lapselle tie osallisuuteen. Kuitenkin ennen puhetta erilaiset puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatio menetelmät voivat mahdollistaa lapsen osallisuuden. Varhaiskasvatustlain (540/2018) 1 luvun 3 §:ssä säädetään, että lapselle täytyy varmistaa mahdollisuus osallistua ja saada

vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Koen onnistuneeni tukemaan lasten osallisuutta tällä viikolla panostamalla sensitiiviseen ja kiireettömään kohtaamiseen sekä huomioimalla lasten aloitteita kommunikaatioon. Myös kaikenlainen kieltä kehittävä toiminta, jota järjestin, tukee lasten osallisuutta, koska lapsen kielitaidon karttuminen antaa hänelle enemmän keinoja ilmaista itseään.

Vanhempien osallisuudessa keskeisenä periaatteena on tarjota vanhemmalle mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen. Heidän täytyy saada olla mukana suunnittelemassa, arvioimassa ja kehittämässä varhaiskasvatusta yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. (Ahonen & Roos 2021, 244.) Kielenkehityksen näkökulmasta vanhempien osallisuus on erittäin tärkeää, koska vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita ja pystyvät tarjoamaan varhaiskasvatuksen työntekijöille muun muassa uutta tietoa lapsen kielenkehityksestä. Tuin tällä viikolla vanhempien osallisuutta järjestämällä vanhempain illan, jossa vanhemmilla oli mahdollisuus kysyä heitä askarruttavista asioista ja ilmaista omia toiveitaan toiminnalle täyttämällä lyhyen kyselylomakkeen. Tein myös ryhmämme toimintaa näkyväksi lyhyen diaesityksen avulla. Ensi viikolla on tarkoitus tutustua vanhempien täyttämiin lomakkeisiin ja hyödyntää sieltä nousseita aiheita toiminnan suunnittelussa.

Viikon aikana kykenimme noudattamaan ryhmään luomaani päivä- sekä viikkorytmiä. Tämä oli mahdollista koska kaikki ryhmän työntekijät olivat paikalla ja laissa määritellyt suhdeluvut eivät ylittyneet. Selkeä päivärytmi ja tutut säännöt ryhmässä tukevat jokaisen lapsen oppimista ja kehitystä, mutta erityisesti niistä hyötyvät kielihäiriöiset lapset. Kielihäiriöisten lasten on vaikea hallita aikakäsitteitä ja hahmottaa tapahtumien järjestystä sekä syy-seuraussuhteita. (Siiskonen ym. 2014, 192.) Vaihteleva rytmi voi aiheuttaa lapselle turvattomuuden tunteita ja vaikuttaa negatiivisesti lapsen kykyyn oppia uusia asioita. Myös yksittäisten toimintatuokioiden rakenne on syytä suunnitella noudattamaan tietynlaista kaavaa. (Siiskonen ym. 2014, 193.)

3.7 Viikko 7: Musiikki- ja kirjat kielenkehityksen tukena

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla tavoitteena on suunnitella toimintaa vanhempien antamien ideoiden pohjalta pitäen mielessä kielenkehitystä tukeva näkökulma. Haluan myös keskittyä tukemaan lasten kielen kehitystä monipuolisesti kirjojen, lorujen ja laulujen avulla sekä pohtia niiden vaikutusta kielenkehitykseen.

Maanantai

Viime viikolla vanhempainillassa jaoin vanhemmille lomakkeet, joissa kysyttiin muun muassa lapsen mielenkiinnonkohteita ja kehitysideoita ryhmän toimintaan. Useassa lomakkeessa mainittiin lapsen olevan kiinnostunut autoista, joten päätin hyödyntää tätä toiminnan

suunnittelussa ja pitää lapsille auto -teemaviikon. Aloitimme maanantain aamupiirillä, jonka jälkeen siirryimme saliin, jossa pidin lapsille autoteemaista satujumppaa. Lapset osallistuivat jumppaan pienryhmissä. Jokaisessa ryhmässä oli sekaisin sekä ryhmän pienimpiä, että isoimpia lapsia. Ikäjakaumaltaan sekaisissa ryhmissä voimme hyödyntää erityisesti mallioppimista, kun isoimmat lapset ovat näyttämässä mallia ryhmän nuorimmille. Jumppahetkellä pidin mielessä myös kielenkehityksen näkökulman ja nimesimme ruumiinosia ja käytimme tietenkin autoihin liittyvää sanastoa. Koska päivän toiminta oli suunniteltu erityisesti lasten mielenkiinnonkohteet huomioiden, tein huomion, että lasten sitoutuminen toimintaan oli vahvaa.

Ryhmän sisäisessä kommunikaatiossa muiden työntekijöiden kanssa esiintyi tänään haasteita. Olin itse aikaisemmin aamulla kerennyt jo tutustua vanhempien täyttämiin lomakkeisiin, joiden pohjalta sitten olin päättänyt, että tällä viikolla syvennymme auto -teemaan. Muiden työntekijöiden saapuessa töihin tilanne oli melko hektinen, joten minulla ei ollut aikaa jakaa keksimääni toimintaideaa muiden työntekijöiden kanssa.

Aamupiirin jälkeen jaoin jokaiselle työntekijälle oman pienryhmän, joiden kanssa he kiersivät vuorollaan salissa kanssani tekemässä satujumppaa. Muut työntekijät eivät tieneet mitä salissa teemme, mutta luottivat näkemykseeni ja ohjasivat lapsia ohjeideni mukaan. Koen, että näin hektinen päivä kehitti omia organisointi ja ryhmänohjaus taitojani. Lasten mennessä päiväunille kerkesin istua alas oman tiimini kanssa ja kertoa heille viikon toimintasuunnitelmasta. Muut työntekijät pitivät ideoistani ja pitivät toiminta suunnitelmaa hyvin lapsilähtöisenä.

Tiistai

Tiistaina saapuessani töihin eräs ryhmämme hoitajista kysyi olisiko hänen mahdollista ottaa tänään vastuu suunnittelemastani aamupiiristä. Ohjeistin hänelle mitä olin suunnitellut ja siirryin seuramaan sivusta. Yleensä itse suunnittelemani toimintakokonaisuudet haluan myös itse toteuttaa, jotta toiminta etenee haluamallani tavalla. Olin kuitenkin ilahtunut, että hän oma-toimisesti halusi ottaa osaa toiminnan toteutukseen. Ensin kävimme läpi tavanomaiset aamupiiri rutiinit, jonka jälkeen tutkimme yhdessä lasten kanssa erilaisista ajoneuvoista kertovaa kirjaa. Lapsille lukiessa äänenpainoilla ja osallistavilla kysymyksillä on tärkeä rooli lasten huomion kiinnittämisessä. Ohjeistin hoitajaa myös etenemään rauhassa, jolloin voisimme pysähtyä nimeämään kirjassa esiintyviä ajoneuvoja sekä niiden värejä.

Aamupiirin jälkeen lähdimme ulkoilemaan päiväkodin pihalle, jossa lasten toiveesta jatkoimme autoteemalla. Nimesimme hiekkalaatikolla erilaisia ajoneuvoja ja muistelimme mitä olimme oppineet aamupiirillä lukemastamme kirjasta. Isoimmat lapset nimesivät ajoneuvoja sekä niiden värejä. Ryhmän pienimpien kanssa pohdimme yhdessä minkälaisia ääniä autoista voisi kuulua ja kaikki päristelivät innoissaan. Välillä on hiukan haasteellista toteuttaa kaikille ikätasolle

sopivaa toimintaa, koska ryhmän lasten ikähaarukka on laaja. Pienimmät lapset ovat juuri täytäneet 9 kuukautta ja vanhimmat ovat aivan kohta kolmevuotiaita. Tarkoituksena olisi uudistaa tapaa, jolla jaamme lapsia pienryhmiin sekä mieltä muita keinoja, joilla olisi mahdollista ottaa huomioon erot kehitystasoissa.

Keskiviikko

Aamupiirillä jatkoimme autoteemaa ja olin valikoinut työmatkalla valmiiksi muutaman auto-teemaisen laulun. On ihana huomata kuinka lapset, joilla on ajoittain vaikeuksia keskittyä aamupiirin toimintaan, olivat tänään aivan innoissaan. Heille viikon teema on todella mieluinen ja tämä näkyy heti aktiivisempänä osallistumisena. Aamupiirin lopuksi jaoin vielä lapsille soitimet ja leikimme hetken bändiä, jolloin lapset pääsevät rummuttamaan ja kilistämään helistimiä täydellä voimalla. Ennen pukemaan siirtymistä nimesimme vielä käytetyt soitimet, koska tajusin, että vaikka olemme ahkerasti käyttäneet soitimia ei niitä olla vielä nimetty lasten kanssa yhdessä. Huomasin, että toisille lapsille aihe oli kokonaan uusi ja lapset, joiden kotona tiedän musisoitavan yhdessä, osasivat jo haastavimpiakin soitinten nimiä. Tässä nähdään kuinka kasvuympäristö ja perhepiiri, jossa lapsi kasvaa vaikuttaa siihen sanastoon mitä lapsi omaksuu. Aamupiirin jälkeen puin lapset ulos ja lähdin opettajien Peda -palaveriin. Palaverissa oli aiheena tänään tuentatarpeisten lasten prosessit.

Torstai

Aloitimme aamun kaveritaitoja käsittelevällä nukketeatteri esityksellä. Käytimme esityksen tukena myös kuvia, joissa esiintyi muun muassa lyöminen, pureminen, silittäminen ja kaverin halaaminen. Nukketeatterin jälkeen ryhmän pienimmät lähtivät saliin temppuradalle ja isoimmat jäivät vielä hetkeksi kanssani keskustelemaan esityksestä ja sen rinnalla näytetyistä kuvakorteista. Yhdistelimme kuvakortteja myös erilaisiin tunnekortteihin ja keskustelimme minkälaista tunnetta mikäkin toiminta voisi saada aikaan. Hetken kortteja tutkittuamme, lähdimme myös ryhmän isoimpien kanssa saliin temppuilemaan. Eräs lapsista ei ollut halukas osallistumaan toimintaan, mutta ei kuitenkaan osannut sanallisesti kertoa oliko kaikki hyvin. Sain idean kokeilla, kuinka tunnekortit sopisivat tähän tilanteeseen ja näytin niitä lapselle. Valittavana oli ilon, surun ja vihan tunnekortit. Lapsi valitsi surullisen kortin ja kiipesi syliin. Kyseessä on lapsi, joka osaa jo muutaman lyhyen lauseen sekä useita sanoja, mutta hän on ajoittain hiukan ujo. Kannoin lapsen viereiseen ryhmätilaan, jossa oli rauhallista ja hiljaista, jolloin lapsi sai kerrottua hänen mahansa olevan kipeä. Soitin vanhemmille ja jäimme odottelemaan, että vanhempi saapuu.

Siirryimme syömään, jonka jälkeen lapset lähtivät ryhmän muiden kasvattajien kanssa nukkumaan. Toimimme paritiiminä viereisen ryhmän kanssa, jossa on myös alle kolmivuotiaita lapsia. Molemmissa ryhmätiloissa on päiväunille tarkoitettu päiväuni huone. Saimme toisen ryhmän opettajan kanssa idean jakaa lapset päiväuni huoneisiin sen mukaan, kuinka pitkään lapset

nukkuvat. Ensimmäisessä päiväunihuoneessa nukkuvat lapset, joiden unet kestävät yleensä noin 2,5 tuntia. Toisessa huoneessa ovat lapset, jotka yleensä nukkuvat lyhyempiä päiväunia. Näin toisesta päiväuni huoneesta vapautuu aikuinen aikaisemmin ja heränneille lapsille voidaan järjestää ohjattua toimintaa toisessa ryhmätilassa. Kuitenkin ennen kuin kukaan lapsista vielä heräisi, lähdin pitämään Sak -aikaani. Sak -aika on varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen tarkoitettua työaikaa. Sak -aikaa jokaisella opettajalla tulisi olla noin viisi tuntia viikossa. (Opetusalan ammattijärjestö 2019, 4.) Käytin tämän päiväisen sak -ajan kirjoittamalla valmiiksi ryhmämme erityistarpeisen lapsen vasun eli varhaiskasvatussuunnitelman, jotta pääsemme viemään hänen asioitaan eteenpäin. Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään, että jokaiselle päivähoitossa tai perhepäivähoitossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Tein ainoastaan muutamia lisäyksiä aikaisemman opettajan tekstiin, koska suuria muutoksia lapsen toiminnassa ei ole tapahtunut. Koska olen ensi kertaa mukana tällaisessa tuentarpeen arvioinnissa, arvostan suuresti kaikkea apua mitä olen päiväkotimme johtajalta saanut. Hän on neuvonut minua askel askeleelta ja koen, että hänen puoleensa voin kääntyä, jos itselleni herää kysymyksiä. Olen saanut ohjeeksi kirjoittaa lapsen Vasun valmiiksi ja pyytää siihen allekirjoituksen vanhemmilta, jonka jälkeen se lähetetään päiväkodin erityisvarhaiskasvatuksen opettajalle eli Vekille. Kun Vek on lukenut Vasun, pidämme monialaisen palaverin, johon osallistuu hän, minä, päiväkodin johtaja sekä lapsen vanhemmat. Palaverin tarkoituksena on lapsen vanhempien kuuleminen. Ennen kuin voidaan tehdä päätöstä tehostetusta tai erityisestä tuesta varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus kuulla lapsen huoltajia (Opetushallitus 2022, 43).

Perjantai

Aloitimme aamun laulamalla aamupiirillä lasten toivelauluja sekä kuuntelemalla erään uuden kappaleen. Lopuksi lapset vielä toivoivat, että soittaisimme hetken soittimia. Musiikkihetken jälkeen lapset lähtivät pienelle retkelle ryhmän muiden aikuisten kanssa. Paikalla oli tänään niin vähän lapsia, että pystyin itse jäämään päiväkodille pitämään Sak -aikaa. Käytin reilun tunnin tutustuen syvällisemmin Roihusten arjessa -materiaaliin, joka on monipuolinen kommunikoinnin ja kielellisten taitojen tukemisen paketti. Viime viikolla osallistuin materiaalin käyttöön ohjeistavaan koulutukseen, josta sain myös paljon ideoita. Materiaalin on luonut Kipinäkeskuksen puheterapeutit ja materiaalin ydin on Roihusten perhe, jonka ympärille on luotu tarina, jota voi hyödyntää oppimisen tukena. Paketti koostuu erilaisista isoista arkikuvista, kuva- ja kerrontakorteista sekä toimintatauluista. Itseäni kiinnostaisi hyödyntää materiaalia viikoittain järjestettävässä kielikerhotoiminnassa, johon toivoisin lisää struktuuria ja valmiit materiaalit helpottaisivat omaa valmistelua.

Kun lapset palasivat retkeltä, leikimme hetken lorupussilla, jonka jälkeen siirryimme syömään ja siitä suoraan unille. Siivosin keittiön ja raivasin lelut ryhmätilasta, jonka jälkeen oli aika

lähteä päiväkodin yhteiseen viikkopalaveriin. Palaverissa pohdimme, kuinka voisimme toimia päiväkodin arjessa yli ryhmärajojen. Tarkoituksena olisi sekoittaa päivittäin aikuisia ja lapsia eri ryhmiin. Itse en kannata tätä ideaa, koska koen, että varsinkin pienten puolella pysyvät ja turvalliset aikuiset ovat lapsen edun mukaisia. Johtajamme esitti myös idean uudistuksesta, jossa isompien puolelta tulisi lapsia silloin tällöin vierailemaan päiväksi tai muutamaksi tunniksi pienimpien ryhmään. Koen, että tästä uudistuksesta lapset voisivat hyötyä, kunhan pienempien puolelle siirtyvien isompien lasten mukana siirtyisi myös aikuinen. Tällaisessa toiminnassa olisi mahtava tilaisuus muun muassa mallintaa pienimmille erilaisia leikkejä sekä puhuttua kieltä. Isommat lapset saisivat kokea olevansa hyödyksi sekä heille tarjoutuisi onnistumisen kokemuksia. Emme kuitenkaan päässeet yhteisymmärrykseen, kuinka toiminta käytännössä järjestettäisiin, joten päätimme jatkaa asian käsittelyä seuraavalla kerralla.

Viikkoanalyysi

Varhaiskasvatuksessa toimintaa suunnitellessa täytyisi ottaa huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa nimetyt oppimisen osa-alueet kuitenkin hyödyntäen lähtökohtana lasten ideoita ja mielenkiinnonkohteita (Opetushallitus 2022, 26). Tällä viikolla toimintamme pohjautui vanhempainillassa täytettyihin lomakkeisiin, joihin vanhemmat olivat nimenneet lastensa mielenkiinnonkohteita sekä vanhempien omia toiveita varhaiskasvatustoiminnalle. Viikon pääteemaksi valikoitui autot, joka nousi esiin monen lapsen lomakkeesta. Onnistuimme suunnittelemaan autoteemaista tekemistä pitäen mielessä oppimisen osa-alueet, joiden tehtävä on edistää lasten laaja-alaista osaamista. Oppimisen osa-alueet kuvastavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöä (Opetushallitus 2022, 26).

Maanantaina järjestetty autoteemainen satujumppa piti sisällään muun muassa kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot sekä kasvan, liikun ja kehityn oppimisen alueita. Oppimisen osa-alueita ei ole tarkoitus toteuttaa erillisinä kokonaisuuksina vaan niiden aihepiirejä ja lasten mielenkiinnonkohteita yhdistellään ja sovelletaan toimintaa suunnitellessa sekä toteuttaessa (Opetushallitus 2022, 26). Kielen kehitystä tukevia harjoitteita on mahdollista liittää kaikkeen tekemiseen lasten kanssa. Välillä tämä vaatii kasvattajalta hiukan luovuutta ja ammatillista osaamista. Oppimisen osa-alueiden monipuolinen sisällyttäminen järjestettävään toimintaan tukee lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymistä (Opetushallitus 2022, 24).

Tällä viikolla tavoitteenani oli myös keskittyä lukemaan, laulamaan ja loruttelemaan lasten kanssa sekä pohtia näiden toimintojen vaikutusta lasten kielen kehitykseen. Koen onnistuneeni tässä tavoitteessa, ja koinkin viikon aikana oivalluksen siitä kuinka helposti tällaista toimintaa on mahdollista yhdistellä esimerkiksi siirtymätilanteisiin ja näin lisätä päivän aikana tapahtuvaa kieltä tukevaa toimintaa. On tutkittu, että rytmikkäät runot, lorut, riittelyt ja laulut tukevat lapsen kielenkehitystä monin tavoin. Tällainen tekeminen kehittää sanavarastoa, herkkyyttä kielen kuunteluun sekä puheen sujuvuutta. (Ahonen & Roos 2021, 79.) Olen välillä kokenut

haasteelliseksi lukemistilanteen rauhoittamisen, ja kokenut epäonnistuneeni, jos lapset eivät ole malttaneet istua paikallaan ja kuunnella hiljaa. Nyt kuitenkin tutustuessani aiheesta kerto-vaan kirjallisuuteen ymmärsin, että lukemishetkellä ei tarvitse vaatia lapsilta ehdotonta hiljai-suutta ja paikallaanoloa. Oppimista voi päinvastoin edistää, jos lukutilanteesta syntyy vuoro-vaikutuksellinen (Ahonen & Roos 2021, 120).

Se, että aikuinen katselee ja tutkii kirjoja yhdessä lapsen kanssa, on aina hyödyllistä kielen kehityksen kannalta. Satuhetkestä voi kuitenkin saada pedagogisesti arvokkaamman toiminnan tutustumalla lasten kanssa etukäteen luettavaan kirjaan. Tarinassa esiintyviin hahmoihin voi- daan tutustua kuvien avulla ennen sadun lukemista tai esimerkiksi kertomusta voidaan linkittää lapsen omiin kokemuksiin. Luettaessa pysähdytään pohtimaan tapahtumia ja aikuinen voi leiki- tellä erilaisilla puhetyyleillä, mikä voi saada lapset uppoutumaan tarinaan vahvemmin. Luke- misen jälkeen tapahtumia voidaan kerrata ja pohtia erilaisista näkökulmista. (Siiskonen ym. 2014, 217.)

Lukeminen on mainio keino kartuttaa lapsen sanavarastoa ja tarjoaa lapselle laajan otannan erilaisista kielenkäyttö tavoista. Suurin osa lapsen kuulemasta kielestä on puhekieltä, jotta he pääsevät pienestä pitäen osalliseksi kirjoitettujen kielten rekistereitä tulee heille lukea (Mali- nen 2019, 150). Monesti lapsille kieltä opettaessa substantiivien käyttö korostuu, koska niiden opettaminen on helpompaa niiden konkreettisuuden vuoksi (Malinen 2019, 109). Lapsille luke- minen on luonnollinen keino kartuttaa lapsen tuntemien adjektiivien ja adverbien määrää (Ma- linen 2019, 119).

3.8 Viikko 8: Oppimisympäristöjen merkitys lasten kielenkehitykselle

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla tavoitteenani on tutustua keinoihin, joilla oppimisympäristöissä voidaan tukea kielenkehitystä. Löytämäni teorian pohjalta aion muokata oman ryhmäni oppimisympäristöjä ja arvioida tekemieni muutosten vaikutusta.

Maanantai

Viime perjantaina järjestetyn talopalaverin takia oma tiimipalaverimme jäi pitämättä, minkä vuoksi tämän viikon ohjelmaa ei ollut mietitty valmiiksi. Itse nautin siitä, että saan suunnitella ja toteuttaa tarkoin harkittuja toimintakokonaisuuksia, joissa on aina punainen lanka. Taita- valla varhaiskasvattajalla täytyy kuitenkin olla kykyä improvisoida ja toimia muuttuvissa tilan- teissa. Päätinkin, että tänään keskitymme tutkimaan omaa kehoamme ja sen liikettä. Aamupii- rillä lauloimme ja leikimme yhdessä lasten kanssa Fröbelin palikoiden Jumppalaulun tahtiin. Kuitenkin ennen jumppailun aloittamista kävimme lasten kanssa läpi ja nimesimme erilaisia kehonosia, joita laulussa esiintyi. Ryhmän isoimmat jopa toistivat perässä ja pienimmät

seurasivat kiinnostuneina vierestä. Jumppalaulun jälkeen jakauduimme muutamaan pienryhmään ja siirryimme saliin tanssimaan huivitanssia. Alkuun lapset saivat tutustua huiveihin ja liikuttaa kehoaan vapaasti, jonka jälkeen kokeilimme muutamia liikkeittä yhdessä aikuisen johdolla. Isoimmat lapset seurasivat hienosti sanallisia ohjeita ja lastenhoitajat avustivat ryhmän pienimpiä kädestä pitäen.

Ruokailun jälkeen lapset lähtivät unille lastenhoitajien kanssa, ja minä osallistuin talon yhteiseen viikkopalaveriin. Aivan aluksi kävimme läpi kaikkien ryhmien kuulumiset ja ajankohtaiset asiat. Päädyimme pohtimaan lasten epätasaista jakautumista kahden alle 3-vuotiaiden ryhmän kesken. Suurin osa kaksi vuotiaista lapsista on sijoittunut Peikkojen ryhmään, jota minä vedän, kun taas kaikki alle vuoden ikäiset lapset ovat Tempuissa. Tämä jakautuma on osoittautunut melko raskaaksi Tempujen ryhmän työntekijöille, jonka takia pohdimme, onko mahdollista tehdä joitain pieniä muutoksia ryhmien kokoonpanoihin. Saimme kuitenkin kuulla, että lapset on jaettu ryhmiin sattumanvaraisesti ja ryhmäjaot ovat kaupungin hyväksymät eikä niitä voi muuttaa. Itse pohdin, että lasten kielenkehityksenkin kannalta olisi hyödyllistä, että kummasakin ryhmässä olisi melko tasaisesti puhetta tuottavia sekä puhumaan vielä harjoittelevia lapsia. Puhuvat lapset voisivat mallintaa puhetta ja rohkaista puhumattomia lapsia käyttämään kieltä.

Tiistai

Aloitimme aamun tuttuun tapaan aamupiirillä, jossa lapset pääsivät valitsemaan erilaisia lauluja laulupuusta. Laulupuusta on iso kontaktoitu kartongista leikattu puu, jonka olen kiinnittänyt ryhmätilan seinälle paikkaan, jossa pidämme aamupiirit. Puuhun on kiinnitetty sinitarralla lehtiä, joissa on pieni laulun nimeen viittaava kuva. Näin lapset, jotka eivät vielä osaa tuottaa puhetta, pääsevät osaksi aamupiiriä ja laulujen valintaa. Laulujen jälkeen jaoin lapset pienryhmiin, joissa toimimme aamupäivän. Ryhmän pienimmät lähtivät lukemaan satuja ja tutkimaan kirjoja lastenhoitajien opastuksella. Molempien ryhmien isoimmat lapset jäivät kanssani aamupiirille, jossa aloitimme tutustumisen Roihusten perheen materiaaliin. Luin ensin lapsille pienen tarinanomaisen pohjustuksen, jonka jälkeen siirryimme tutkimaan ketä Roihusten perheeseen kuuluu ja nimesimme yhdessä lasten kanssa perheenjäseniä kuvista. Istutin lapset rinkiin ja jokainen sai vuorollaan vastata kuvista esittämiini kysymyksiin. Lapset olivat todella innoissaan ja päätinkin lopettaa vielä, kun lapsia jaksoi kiinnostaa, jotta into säilyy seuraavaan kertaan. Tarkoitukseni on hyödyntää Roihusten materiaalia lasten kanssa kerran viikossa. Lopuksi vielä kuuntelimme ja lauloimme lasten toivelaulun, jonka jälkeen siirryimme pukemaan ja ulos.

Toisen opettajan vetämässä ryhmässä on kaksi alle vuoden ikäistä lasta, joiden päivärytmi on erilainen kuin muilla ryhmän lapsilla. He nukkuvat toisista lapsista poiketen kahdet päiväunet ja syövät useammin kuin muut. Tämä on vaatinut meiltä ryhmän päivärytmin pientä muokkausta

ja uuden tauotusjärjestelmän luomista. Nykyinen työni on ensi kosketukseni näinkin pienten lasten maailmaan ja alle vuoden ikäisten lasten kanssa toimiminen ei ole itselle kovinkaan tuttua. Muiden lähtiessä tauolle molemmat vauvat heräsivät ja nostin heidät matolle tutkailemaan leluja. Vauvojen toiminnassa oli huomattavissa viitteitä kolmenvälisestä viestinnästä. He olivat todella kiinnostuneita esineistä ja osoittelivat niitä innoissaan. Haluan ehdottomasti perehtyä lisää esikielellisen kommunikoinnin kehitykseen ja alle vuoden ikäisten puheenkehityksen tukemiseen.

Keskiviikko

Aamupiirillä tutkimme lasten kanssa yhdessä lorupussia ja lopuksi lauloimme muutaman toive-laulun. Olimme suunnitelleet aloittavamme erään askarteluprojektin, mutta jouduimme hiukan muuttamaan suunnitelmiamme. Päiväkodin muissa ryhmissä oli paljon sairaspoissaoloja, jonka takia jouduimme lähettämään erään omista työntekijöistämme sinne avustamaan. Tämä johti omassa ryhmässämme siihen, että aikuisia ei ollut riittävästi toimivien pienryhmien sekä askartelun toteutukseen. Ryhmämme erityislapsi oli myös melko väsynyt ja rauhaton, mikä satoi yhden työntekijöistämme hänen vierelleen aamupäiväksi. Päätinkin, että askartelun sijasta siirrymme pöytien ääreen piirtämään ja värittämään värityskuvia. Samalla pystyimme harjoittelemaan kynäotetta ja tarkkailemaan ketkä taitoivat sen jo.

Ryhmässämme oleva erityislapsi ylikuormittuu tilanteissa, joissa aistiärsyksiä on liikaa. Tämä vie lapselta keskittymiskyvyn sekä johtaa usein vahvaan tunteiden purkaukseen ja itkuun. Lapsen ollessa hyvin kiihtynyt erilaisten viittomien tai kuvien käyttäminen on turhaa, koska lapsi ei pysty vastaanottamaan tai käsittelemään uutta informaatiota. Olemme kuitenkin huomanneet, että erilaiset stressilelut, musiikki ja ympäristö, jossa ei ole muita lapsia rauhoittavat häntä. Muiden alkaessa piirtämään veinkin lapsen viereiseen tilaan, ja hän sai ottaa oman aikansa ja tutkia sylissäni vanhempien kotoa tuomaa stressilelua. Tämä auttoi häntä rentoutumaan ja siirryimme lopulta muiden lasten luokse piirtämään.

Tämä kyseinen lapsi vaatii usein yhden aikuisen jakamattoman huomion, mikä varsinkin tällaisina päivinä, kun henkilöstö on alimitoitettu, tuntuu epärealistiselta muita lapsia ajatellen. Olemme tehneet kyseisen lapsen kanssa jo jonkin verran edistystä, mutta hän hyötyisi erityisen tuen päätöksestä, joka voisi mahdollistaa hänelle henkilökohtaisen avustajan. Lapsi turhautuu helposti, mikä voi johtua yhteisen kielen puutteesta. Keskustelin päivän päätteeksi lapsen vanhempien kanssa, ja he kertoivat käyttävänsä kotona tukiviittomia kommunikoinnin tukena. Tästä sainkin idean, että aloitamme ryhmässämme opettelemaan tukiviittomia, esimerkiksi yhden viikossa, jotta kukaan työntekijöistä ei koe sitä liian kuormittavaksi. Tukiviittomien ohjekuvat voisi halutessaan myös kiinnittää ryhmätilan seinälle, jolloin niiden käyttö onnistuisi mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Olen pohtinut tukiviittomien opettelua jo aikaisemminkin,

mutta ehkä tällainen koko tiimimme yhteinen projekti lisää motivaatiota oppimiseen eikä opetelusta tule liian kuormittavaa.

Torstai

Tänään saimme pitää kaikki ryhmän työntekijät omassa ryhmässämme, mikä mahdollisti minun irtautumiseni ryhmästä aamupiirin jälkeen. Aamupiirillä lauloimme tuttuun tapaan muutaman laulun ja lopuksi kyselin lapsilta heidän lempileikkejään, jotta voisin osallistaa heitä myös oppimisympäristöjen kehittämiseen. Ennen ryhmästä lähtöäni ohjeistin hoitajat tämän päivän toiminnoista. Tarkoituksena oli leikkiä ohjattua leikkiä ja käyttää leikin valinnassa leikinvalintataulua. Käytin tänään Sak -aikani tutustuen Kielipeda työvälineen käyttöön. Kielipeda työväline koostuu lomakkeista, joiden avulla arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä paremmin huomioimaan kielitietoisuuden näkökulma, tarkastellaan yhdessä huoltajien kanssa monikielisen lapsen kielimaailmaa ja seurataan monikielisen lapsen suomen kielen taitojen kehittymistä (Harju-Luukkanen, Gyekye, Thurin, Kekki & Tyrer 2020, 3). Lapsen suomen kielen taitotason seuranta on jaettu useampaan osioon, joissa kussakin arvioidaan eri taitoja. Lapsen saavuttaessa vaaditun taitotason siirrytään aina seuraavaan osioon ja lomake kulkee lapsen mukana hänen kasvaessaan ja siirtyessään ryhmästä toiseen. Olin suunnitellut, että aloitan työvälineen käyttämisen omassa ryhmässäni ja esittelen sen käyttöä vanhemmille tulevissa vasukeskusteluissa. Vanhemmilta saadaan arvokasta tietoa lapsen kielimaailmasta päiväkodin ulkopuolella. Syy miksi haluan ottaa työvälineen käyttöön omassa ryhmässäni, on lapsen kielitason arvioinnin vertailukelpoisuus. Arvioinnin vertailukelpoisuudesta voi olla apua esimerkiksi tuen tarpeen selvittämisessä (Malinen 2019, 91).

Palatessani Sak -ajalta lapset olivat vielä ulkoilemassa hoitajien kanssa, joten minulla oli vihdoin aikaa järjestellä uusiksi ryhmätilan oppimisympäristöjä. Olin asettanut viikon tavoitteekseni muokata ryhmän oppimisympäristöjä. Viikko oli kuitenkin ollut melko kiireinen, joten kerkesin vasta tänään paneutua kunnolla kyseiseen asiaan. Hyödynsin Kielipeda -työvälinettä ja siinä esitettyjä arviointi kriteerejä kielitietoiselle oppimisympäristölle, kun mietin minkälaisia muutoksia, haluan ryhmän tiloihin tehdä. Tavoitteenani olisi huomioida fyysisessä oppimisympäristössä paremmin kielitietoisuuden näkökulma. Rakensin eteiseen nukkeleikin ja valikoin varastosta ryhmän ikätasoon sopivia kirjoja ja asetin ne lasten ulottuville eteiseen. Oppimisympäristöjen muokkaamisella on mahdollista rikastuttaa lasten leikkiä, ja aloitteen nukkeleikin rakentamiseen sain erään lapsen aamupiirillä esittämästä toiveesta. Uudet lelut ja leikkiympäristöt tukevat lasten luontaista uteliaisuutta ja uusien leikkien mallintaminen edistää lasten leikkitaitoja. Uudet leikit ja leikkiympäristöt ovat myös kielenkehitykselle hyödyksi tarjoamalla uutta opeteltavaa sanastoa. Valikoin kirjat lasten mielenkiinnonkohteiden sekä ikätason mukaisesti ja tarkoituksena on sisällyttää lukemista ja kirjojen tutkimista jokaiseen päivään. Kielipeda -työväline auttoi minua huomioimaan lasten käyttämien kielten näkymistä lapsille valikoiduissa kirjoissa. Aikaisemmin meillä oli ollut vain suomenkielisiä kirjoja tai kuvakirjoja lasten

saatavilla. Kävin hakemassa päiväkodin varastosta muutaman venäjän- ja vironkielisen kirjan omaan ryhmääni.

Perjantai

Aloitimme päivän lyhyellä kävelyretkellä lähimaastoon, jonka jälkeen leikimme vielä hetken päiväkodin pihalla. Ulkoilun jälkeen söimme ja lapset lähtivät päiväunille hoitajien kanssa. Perjantaisin molempien alle 3-vuotiaiden ryhmien työntekijöillä tulisi olla tiimipalaveri, jossa olisi tarkoitus käydä läpi kuluneen viikon tapahtumia, keskustella lapsihavainnoista sekä suunnitella seuraavan viikon toiminta. Kuitenkin usein henkilöstöväjeen vuoksi emme pysty pitämään palaveria, jossa kaikki tiiminjäsenet ovat paikalla. Olemme siis päättäneet pitää palaverin vain molempien ryhmien opettajien kesken, mutta myös hoitajien mielipiteet otetaan huomioon. Kunkin ryhmän hoitajat voivat jakaa omat huomionsa ja ehdotuksensa oman ryhmänsä opettajalle, joka sitten esittelee nämä tiimipalaverissa. Aloitin palaverin esittelemällä Kielipeda työvälinettä toiselle opettajalle ja keskustelimme yhdessä, kuinka voisimme hyödyntää sitä ryhmämme toiminnassa. Kerroin toiselle opettajalle myös, kuinka olin hyödyntänyt työvälinettä apuna oman ryhmäni oppimisympäristöjen uudelleen järjestelyssä. Kävimme yhdessä läpi ryhmien monikieliset lapset ja keskustelimme heistä tekemistämme havainnoista. Monikielisellä lapsella tarkoitetaan lasta, joka elää vähintään kahden kielen piirissä (Malinen 2019, 42). Palaverin lopuksi otin puheeksi myös kuvien ja tukiviittomien käytön lisäämisen ryhmässä. Mielestäni on tärkeää, että kaikki aikuiset, jotka työskentelevät lasten kanssa, joiden katson hyötyvän näistä apuvälineistä, sitoutuvat niiden käyttöön parhaansa mukaan.

Ennen töistä lähtöäni keskustelin vielä hetken ryhmämme erityislapsen vanhempien kanssa ja kerroin tukiprosessin etenemisestä. Otin myös puheeksi nyt lapsen pään hakkaamisen eri pintoihin, mitä on nyt alkanut esiintymään muutamana päivänä. Mielestäni lapsi turhautuu ehkä yhteisen kielen puutteeseen ja siihen, että emme osaa vastata hänen tarpeisiinsa. Vanhemmat kertoivat ajattelevansa pään hakkaamisen olevan lapsen tapa viestiä, että hänellä on nälkä. Kiitin heidän neuvoistansa ja kerroin tilanneeni toiminnanohjaus-kortit, joita minun olisi tarkoitus kokeilla lapsen kanssa. Vanhemmat olivat ideasta innoissaan ja pohtivatkin samojen korttien tilaamista myös kotikäyttöön, jolloin kuvat olisivat samat sekä kotona että päiväkodissa. Kerroin vielä hiukan korttien toimintaperiaatteesta ja lupasin raportoida heille, kuinka lapsi reagoi kortteihin. Lapsen vanhemmat ovat todella kiinnostuneita lapsen kehityksestä ja arvostavat meidän varhaiskasvatuksen työntekijöiden huomioita ja ohjeita lapsen kanssa toimimiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien toimiva yhteistyö on lapsen edunmukaista ja vahvistaa ajatusta päiväkodista kodin jatkeena.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla olin asettanut tavoitteeksi arvioida oman ryhmäni oppimisympäristöjä kielenkehityksen näkökulmasta sekä muokata niitä havaintojeni pohjalta tukemaan lasten kielenkehitystä

tehokkaammin. Viikko oli melko kiireinen, joten pääsin muokkaamaan oppimisympäristöjä vasta torstaina. Koen saavuttaneeni viikon tavoitteet, kun keksin käyttää Kielipeda -työvälinettä oppimisympäristöjen uudelleen järjestelyn tukena. Lomakkeen avulla oli helppoa arvioida entisiä oppimisympäristöä ja sain myös käytännön ideoita kielitietoisuuden lisäämiseen Kielipeda -materiaalista. Oppimisympäristön käsite varhaiskasvatuksessa pitää sisällään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden (Opetushallitus 2022, 20). Itse keskityin tällä kertaa arvioimaan ja kehittämään ainoastaan fyysistä oppimisympäristöä eli pohdin tilojen, kalusteiden ja opetusmateriaalien vaikutusta lasten kielenkehitykseen. Kielipeda -materiaalista sain idean lisätä ryhmätilaan suomenkielisten kirjojen ja kuvakirjojen lisäksi myös lasten kotikieliä edustavia kirjoja.

Kysyin aamupiirin yhteydessä lapsilta toiveita erilaisista leikeistä ja leluista, joita he toivoisivat ryhmätilaan. Rakensin lapsille heidän toiveidensa pohjalta eteiseen nukkeleikin, ja tämä auttoi minua saavuttamaan viikolle asettamani tavoitteen ryhmän oppimisympäristöjen muokkaamisesta enemmän kielenkehitystä tukevaksi. Lasten käytössä olevat lelut ovat yhteydessä siihen, minkälaista vuorovaikutusta aikuisen ja lapsen välille leikkitilanteissa syntyy (Siiskonen ym. 2014, 238). Nukkeleikki on melko interaktiivinen ja siihen on helppo yhdistää paljon keskustelua lasten kanssa. Olisin voinut osallistaa päätöksen tekoon myös non-verbaaleja lapsia esimerkiksi hyödyntämällä leikkitaulun kuvia. Oppimisympäristöjä suunnitellessa tulee ottaa huomioon myös varhaiskasvatustilain (540/2018), jossa säädetään, että varhaiskasvatustyöympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen.

Haasteita tällä viikolla aiheutti muun muassa viime viikkoisen tiimipalaverin välistä jääminen. Yleensä suunnittelemme palaverissa toiminnan seuraavalle viikolle. Onnistuimme kuitenkin kehittämään pedagogisesti järkevää toimintaa, jossa kantavana teemana toimi oma keho ja kehollinen ilmaisu. Aamupiirillä nimesimme kehonosia musiikin tahdissa, jonka jälkeen siirryimme saliin huivitanssin pariin. Koin myös ensin hiukan haasteelliseksi tiistaina hetken, jolloin siirryin auttamaan toiseen alle 3-vuotiaiden ryhmään, ja vastuulleni jäi kaksi alle 1-vuotiaista lasta. Minulla ei ole aikaisempaa kokemusta näin pienistä lapsista, joten itseäni mietitytti osaanko toimia heidän kanssaan oikealla tavalla.

Oli todella mielenkiintoista havainnoida kahden vauvan keskinäistä vuorovaikutusta. Molemmat vauvat olivat noin 9 kuukauden ikäisiä ja osoittivat jo selvästi kiinnostusta toisiaan sekä minua kohtaan. Kommunikoinnin välineenä he käyttivät eleitä ja äännähdyksiä. Aikuisten ja lasten välisiä tai lasten keskinäisiä esikielellisiä keskusteluja voidaan kutsua protokeskusteluiksi. Esikielellisessä vaiheessa olevien lasten kanssa työskennellessä aikuisen on tärkeää ymmärtää, että protokeskusteluissa on kyse pienelle lapselle luontaisesta ja sellaisenaan täydellisestä tavasta kommunikoida. Tällöin aikuisen on helpompaa sitoutua vuorovaikutukseen lapsen kanssa. (Ahonen & Roos 2021, 64.)

3.9 Viikko 9: Suomen kielen opetus varhaiskasvatuksessa

Viikkosuunnitelma

Tällä viikolla tavoitteenani on keskittyä erityisesti arvioimaan ja kehittämään kielikerhotoimintaa. Haluan pohtia myös ohjatun toiminnan vaikutusta lasten kielenkehitykseen. Tarkoituksena on ottaa käyttöön uusi sak -aika järjestely ja kirjata lasten varhaiskasvatussuunnitelmia.

Maanantai

Viime perjantain tiimipalaverissa saimme sovittua toisen opettajan kanssa Sak -aika järjestelystä, jossa kumpikin meistä pystyy poistumaan päivittäin ryhmästä yhdeksi tunniksi. Olimme aikaisemminkin pitäneet Sak -aikaa kun siihen tarjoutui tilaisuus, mutta koen, että tarkasti sovitut ajat tekevät työskentelystä tehokkaampaa. Nyt kumpikin pystyy etukäteen suunnittelemaan mihin haluaa Sak -aikansa käyttää ja pystymme myös ryhmässä valmistautumaan yhden työntekijän puuttumiseen. Aikataulutimme ryhmien päivään Sak -aikaa kaksi tuntia joka päivälle. Toinen opettaja piti sak -aikaa ulkoilun aikana ja lasten lähtiessä nukkumaan oli minun aikani lähteä pitämään Sak -aikaa.

Käytin tunnin kirjoittamalla ryhmäni lasten varhaiskasvatussuunnitelmia ja lopuksi tarkastin lasten hoitovaraukset. Olen aikatauluttanut itselleni, että aloitan vasu -keskusteluiden pitämisen marraskuun alussa, jotta saan rauhassa kirjattua omat huomioni lapsista. Siirsin myös prosessin aloittamista myöhäisimpään mahdolliseen ajankohtaan, koska halusin pystyä keskittymään opinnäytetyöhön. Olen opinnäytetyön aiheen vuoksi keskittynyt erityisesti huomioimaan lasten kommunikaatiota ja kielenkehitystä, joten aloitin suunnitelmien kirjaamisen näistä havainnoista.

Välipalalle siirtyessämme muistin ottaneeni mukaan tilaamani toiminnanohjaus-kortit, joten päätin testata niitä erityislapsemme kanssa. Lapsi oli todella kiinnostunut korteista ja tutki niitä oikein mielellään. Vielä ei kuitenkaan voi odottaa lapsen ymmärtävän mitä kuvat tarkoittavat, mutta aion sitoutua korttien käyttöön, jolloin lapsi varmasti voi alkaa hahmottamaan kuvien merkityksiä. Tavoitteena olisi aktiivisesti käyttää kuvakortteja arjen toiminnoissa tukena, sekä yhdistää niihin myös tukiviittomia. Tukiviittomien opettelu vaatii itseltäni aikaa ja sitoutumista, mutta olen motivoitunut oppimaan.

Työpäivän päätteeksi meillä oli vielä muutaman tunnin mittainen koulutus pienryhmä työskentelystä sekä kävimme läpi alkavan toimintakauden teemoja. Monet koulutuksessa käsitellyt aiheet olivat itselleni jo opinnoista tuttuja, mutta kertauksesta ei ole koskaan haittaa. Oli mukava huomata, että monet toimintatavat, joita koulutuksessa käsiteltiin, olivat jo käytössä ryhmässämme. Päivä oli raskas, mutta antoisa ja koen oppineeni paljon muun muassa toimintaohjauskorttien käytöstä käytännössä sekä saaneeni koulutuksesta uusia ideoita oman ryhmäni

toiminnan kehittämiseen. Pyrin olemaan jumiutumatta tuttuihin toimintatapoihin ja pyrinkin aktiivisesti kyseenalaistamaan omaa toimintaani, joka usein johtaa hyviin oivalluksiin. Tietenkin myös lasten muuttuvat tarpeet muokkaavat ryhmän arkea.

Tiistai

Aloitimme aamun aamupiirillä, jossa tuttuun tapaan kävimme läpi osallistujat, sään ja sekä muut päivittäin toistuvat aamupiirin osat. Lapset jaksavat päivästä toiseen olla innoissaan, kun pääsevät liimaamaan oman eläinmerkkinsä paikallaolijoiden tauluun. Aamupiirillä laulamme jokaiselle lapselle ja näytämme hänen omaa eläinmerkkiään, jonka lapsi saa sitten tulla laittamaan oikealle paikalle. Tällainen kuvin tapahtuva läsnäolijoiden läpikäynti osallistaa mukaan myös aivan ryhmän pienimmät sekä lapset, joilla ei ole vielä puhuttua kieltä. Olen aina pohtinut kuinka pieni lapsi, jonka kommunikoinnin tukena käytetään kuvia, kykenee oppimaan ja muistamaan kuvien merkityksen. Tänään aamupiirillä teinkin oivalluksen, että eläinmerkit, joita käytämme lasten kanssa kuvastavat heille kukin yksittäistä sanaa, lapsen nimeä. Toimintaa ohjaavat kortit, joissa niissäkin on yksi kuva, joka sisältää merkityksen aivan kuten lasten eläinmerkit, toimivat samalla periaatteella. Kyse on vain kuvien pitkäjänteisestä ja toistuvasta käytöstä, jolloin lapsi kykenee oppimaan ja muistamaan kuvien merkityksen.

Aamupiirin jälkeen aloitimme pienryhmissä askarteluprojektia. Askarrellessa ja muutenkin lasta ohjattaessa aikuisen on tärkeää kiinnittää huomiota käyttämäänsä kieleen. Ohjeiden tulee olla selkeitä ja askarrellessa lapselle täytyy suoda rauhallinen tila, jossa hänen on mahdollista keskittyä, tämä edesauttaa sitoutumista toimintaan. Aloitin askartelun ohjauksen nimeämällä tarvikkeet, jonka jälkeen ohjasin lasta sanallisiin ohjein. Sanallisten ohjeiden tukena myös mallinsin tekemistä koekappaleeseen kyseisestä askartelusta.

Lasten mennessä nukkumaan lähdin pitämään Sak -aikaa ja jatkoin vasujen valmistelua. En kirjoita valmiiksi ennen vasu keskustelun pitämistä, vaan lisään vasupohjaan valmiiksi oman näkemykseni lapsen taidoista ja arjesta päiväkodissa. Vasu keskustelussa jaan vanhemmille omia näkemyksiäni ja kysyn heidän näkemystään lapsen kehityksestä. Tämän keskustelun pohjalta teen lisäyksiä ja muokkauksia kirjoittamaani vasuun, jonka sitten julkaisen vanhempien nähtäväksi. On tärkeää, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa huomioidaan myös vanhempien osallisuus.

Keskiviikko

Aamupiirin jälkeen jakauduimme kolmeen pienryhmään, joista yhteen jaoin ryhmän viisi vanhinta lasta. Kaksi muuta pienryhmää lähtivät toisen opettajan sekä hoitajien kanssa viereiseen ryhmätilaan. Olimme sopineet hiukan viikkorytmistä poiketen, että tänään keskittyisimme kielikehitystä tukevaan toimintaan. Ryhmän vanhimpien kanssa jatkoimme Roihus-ten materiaaliin tutustumista. Oli todella ihana huomata, kuinka lapset innostuivat minun kaivaessani esiin

materiaalit sisältävän salkun. Viime kerralla tutustuimme Roihusten perheeseen, heidän tarinaansa ja nimesimme yhdessä lasten kanssa perheenjäseniä. Tänään jatkoimme tutustumalla perheen kotiin ja kävimme läpi minkä nimisiä huoneita koti sisältää. Aloitimme tarkemman tutkiskelun keittiöstä ja katsoimme ensin lasten kanssa isoa pahvikuvaa, josta lapset nimesivät kotoa tuttuja esineitä ja asioita. Materiaalin mukana tulee jokaiseen huoneeseen liittyviä kuvakortteja, joissa on kuvattu sekä esineitä että toimintoja. Päätin aloittaa esineistä, koska koen niiden oppimisen lapsille helpommaksi niiden konkreettisuuden vuoksi. Laitoin kuvakortit pusiin, joista jokainen lapsi sai nostaa yhden kortin vuorollaan. Tämän jälkeen lapsi sai etsiä esinettä isosta arkikuvasta ja halutessaan lapset saivat myös pyytää apua kavereilta. Lapsen löytäessä esineen kuvasta mallinsin oikeaa tapaa lausua sana ja käytin sanaa lauseessa yhdistäen siihen jonkin verbin. Ennen toiminnan lopettamista kävimme vielä lasten kanssa yhdessä läpi mitä olimme tällä kertaa oppineet. Välillä itseäni mietityttää osaanko opettaa lapsille hyödyllisiä asioita kielestä. Suorittamissani varhaiskasvatuksen opinnoissa lasten kieltä ja vuorovaikutusta koskevat sisältöopinnot olivat melko vähäiset.

Lasten mennessä nukkumaan lähdin taas Sak -ajalle, jossa valmistelin vasuja ja lähetin vanhemmille lasten päivästä kertovan päiväviestin. Lähetän viestin ryhmän vanhemmille päivittäin ja kokoan siihen tärkeimmät huomiot lasten päivästä sekä avaan toimintojen pedagogista taustaa. Viestin lähettäminen tapahtuu päiväkodissa käytössä olevan mobiilisovelluksen kautta, jonne lisäksi lapsista myös kuvia sekä kirjoitan yleisen päiväviestin lisäksi myös jokaisen lapsen profiiliin muun muassa kuinka lapsi on päivän aikana syönyt ja nukkunut. Teen merkintöjä myös, jos lapsen kehityksessä on päivän aikana tapahtunut jotain merkittävää, esimerkiksi jos hän on oppinut jonkun uuden taidon. Pyrimme usein dokumentoimaan näitä hetkiä vanhemmille parhaamme mukaan ja saatamme esimerkiksi videoita lapsen kävelemään oppimista tai uusien sanojen käyttöä. Tietenkin lapsen kehitystä dokumentoidaan varhaiskasvatussuunnitelmaan sallisessa muodossa, mutta vanhemmat ovat myös pitäneet kovasti videoista ja kuvista, joilla olemme toteuttaneet pedagogista dokumentointia.

Torstai

Viikon teemamme oli tarkoitus olla syksyn, mutta päiväkodin tulostin ei toiminut enkä saanut tulostettua syksy aiheisiä kuvia aamupiirille aikaisemmin kuin vasta tänään. Olimme kuitenkin pohjustaneet teemaa lapsille ulkoleikkien lomassa etsimällä puista pudonneita lehtiä ja keskustelemalla syksyn väreistä, joita etsimme ulkona puista ja pensaista. Tänään kuitenkin aamupiirillä tutkailimme syksyyn liittyviä kuvia ja kuuntelimme uuden teemaan sopivan laulun. Tunnelma oli melko levoton, joten keksin kerätä lapset ikkunan eteen kuuntelemaan sateen ropinaa sekä etsimään äsken kuvissa esiintyneitä syksyn merkkejä päiväkodin pihalta. Tämä rauhoitti lapsia ja tarjosi mahtavan tilaisuuden nimetä lasten kanssa yhdessä pihalta tehtyjä havaintoja. Näinkin arkinen hetki voi muotoutua kieltä kehittäväksi toiminnaksi.

Aamupiirin jälkeen jakauduimme viiteen pienryhmään, joissa lapset pääsivät tekemään ikkunamaalausta ja leikkimään eteiseen omia toiveleikkejään. On ollut mahtavaa huomata kuinka lelulaatikoiden kylkeen liimatut kuvat edistävät non-verbaalisten lasten toimijuutta leikin valinnassa. Otin yhden lapsen kerrallaan tekemään ikkunamaalausta, kun kolme muuta tekivät pöydän ääressä palapelejä. Tämä mahdollisti jokaiselle lapselle rauhallisen hetken maalaukselle, ja aikuisen melkein jakamattoman huomion. Tietenkin palapelejä tekeviäkin lapsia täytyi myös tarkkailla, mutta he pystyivät toimimaan melko itsenäisesti ja jaksoivat uppoutua tekemiseensä hienosti. Maalatesa nimesin lapsille käytettäviä välineitä ja annoin heidän arvailla värien nimiä.

Lasten lähtiessä nukkumaan siirryin Sak -ajalle, jossa taas jatkoin vasujen kirjaamista. Vasuja kirjatessa tein taas huomion, joka jaksaa ihmetyttää päivittäin lasten kanssa toimiessa. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sitä suurempia ovat samanikäisten lasten erot kehityksessä. Ryhmässämme on kaksi lasta, joiden ikäero on noin kuukauden. Toinen lapsista osaa muodostaa lyhyitä lauseita ja on motorisesti hyvin taitava. Eräs toinen samanikäinen lapsi ei ole vielä sanonut ensimmäistä selkeää sanaansa ja kävely on vielä hiukan epävarmaa. Otin tekemäni huomiot puheeksi vanhempien kanssa iltapäivällä heidän tullessaan hakemaan lapsia. Puhuvan lapsen vanhemmat kertoivat itsekkin oppineensa puhumaan melko aikaisessa vaiheessa, kun taas puhumattoman lapsen vanhemmat kertoivat molempien vanhempien ensimmäisen sanan ilmaantuneen vasta lähempänä kolmatta ikävuotta. En tietenkään vertaillut lapsia toisiinsa kertoessani huomioista vanhemmille, vaan esitin huomiot kohteliaaseen sävyyn ja molemmat vanhemmat kertoivat tehneensä kanssani samankaltaisia havaintoja lastensa puheenkehityksestä.

Perjantai

Perjantaina jatkoimme syksy teemaa ja ryhmän isoimmat lapset lähtivät retkelle päiväkodin lähimaastoon. Itse en lähtenyt retkelle mukaan, mutta ohjeistin hoitajia etsimään retkeltä syksyn merkkejä ja pysähtymään lasten kanssa tutkailemaan niitä. Tällä kertaa aivan ryhmän pienimmät eivät lähteneet retkelle mukaan. Olemme tehneet eräänlaisen aikataulun, jonka mukaan retkeilemme lasten kanssa, joten aivan kaikki lapset eivät retkeile joka viikko. Retken ohjelma ja tarkoitus riippuu hiukan osallistujien määrästä sekä ikäjakaumasta. Olin valmistellut kanssani jääneille vauvoille syksy aiheisen sensoriboxin, jota varten olin värjännyt syksyn väreillä riisiä. Riisiin upotin erilaisia syksyn merkkejä kuvaavia kuvakortteja. Vauvat kaivelivat riisiä aivan innoissaan ja heidän kaivettuaan esiin kortin nimesin kuvissa esiintyviä asioita.

Isoimpien lasten saapuessa takaisin retkeltä menin auttamaan heitä riisumisessa ja kyselin retkeltä tehdyistä havainnoista. Näin varsin arkisesta riisumistilanteesta pystyi luomaan kielenkehitystä kehittäväää toimintaa. Isoimmat lapset osasivat kertoa havainnoistaan lyhyillä lauseilla. Myös pienimmät retkeilijät toistelivat sanaa puu ja lehti, joten selvästi retkeltä oli tarttunut uutta sanastoa. Ryhmän lasten taitotaso puheen tuottamisen suhteen on melko laaja skaala.

Osa lapsista ei ole sanonut vielä ensimmäistä sanaansa, toiset osaavat sanan tai kaksi ja toiset muodostavat jo taidokkaasti lyhyitä lauseita. Tämä on tärkeää ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa, jotta tekeminen ei ole liian haastavaa toisille ja liikumme lapsen lähikehityksen vyöhykkeellä. Myös jo niille lapsille, jotka jo omaavat muiden vielä harjoittelemissa taitoja, täytyy tarjota tarpeeksi haastavaa ja kehittävää toimintaa.

Viikkoanalyysi

Tällä viikolla tavoitteenani oli arvioida ja kehittää kielikerhotoimintaa. Lisäksi tarkoituksena oli pohtia ohjatun toiminnan vaikutusta kielenkehitykseen. Koen, että Roihusten materiaalin käyttäminen on tuonut kielikerhotoimintaan kaivattua selkeyttä sekä jatkumoa käsiteltäville teemoille. Jokaisella lapsella on oikeus kielitietoiseen kasvatukseen ja opetukseen, jonka avulla heidän on mahdollisuus oppia uutta ja kehittää kielitaitoaan omista lähtökohdistaan (Malinen 2019, 107). Päivittäin toistuvat hoivatilanteet ovat mahtavia tilaisuuksia tukea lapsen kielenoppimista, mutta koen, että erityisesti ryhmämme suomea toisena kielenään puhuvat lapset hyötyvät viikoittain toistuvasta ja tavoitteellisesta kielen kehitystä tukevasta toiminnasta. Altistuminen kielelle ympäristössä, jossa sitä jatkuvasti käytetään, johtaa yleensä jonkintasoiseen kielen oppimiseen. Kasvattajien toiminta voi kuitenkin monin tavoin tehostaa arjen fraasien nopeaa oppimista. (Malinen 2019, 133.)

Käytämme kielikerhossa Kipinäkeskuksen luomaa Roihusten arjessa -materiaalia, joka sisältää monenlaisia kuvakortteja, leikkejä ja pelejä. Materiaalin avulla voidaan tukea päiväkotiryhmässä lapsia, jotka kaipaavat lisätukea kielellisten taitojen kehitykseen (Kipinäkeskus 2021). Valmiin materiaalin käyttäminen on helpottanut sekä nopeuttanut tuokioiden suunnittelua. Pohdin viikolla omia valmiuksiani toimia kielenopettajana ja kyseisen roolin omaksuminen tuntui alkuun hiukan haastavalta. Suorittaessani varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuteen liittyviä opintoja monen muun aiheen lailla myös kieleen ja vuorovaikutukseen liittyvät opinnot jäivät melko pintapuoleiseksi. Tämä johtuu siitä, että käsiteltävien asioiden määrä on suuri eikä aikaa yksinkertaisesti riitä yksittäisten aiheiden kovinkaan syvälliseen läpikäyntiin. Olen kuitenkin parhaani mukaan yrittänyt perehtyä lasten kielenkehitykseen ja sen tukemiseen omalla vapaa-ajallani. Pohtiessani mistä aihealueesta aloitamme kielikerhotoiminnan ja minikälaisia harjoitteita lasten kanssa voisi tehdä, koin yksinkertaisimmaksi aloittaa substantiiveista. Usein kielenopetuksessa substantiivit korostuvat koska on helppoa nimetä ympäristöstä konkreettisia esineitä ja asioita (Malinen 2019, 109). Jäin kuitenkin hiukan miettimään voiko kielenopetus keskittyä liikaa substantiiveihin. Substantiivien oppiminen on kuitenkin tärkeää, sillä niiden avulla lapsi pystyy nimeämään asioita omasta ympäristöstään ja esimerkiksi pyytämään haluamiaan tavaroita tai esineitä silloinkin, kun ne eivät ole välittömästi lapsen näkyvissä. Lapselle on tarjottava myös runsaasti malleja verbien käytöstä ja helpoiten tämä onnistuu aikuisen sanoittaessa tekemisiään arjen toimintojen lomassa. Substantiivien ja verbien lisäksi lapsen tulee oppia myös adjektiiveja ja adverbeja. (Malinen 2019, 110-118.) Olen itse

huomannut, että varsinkin adjektiivien oppimista on helppoa tukea lukemalla. Lapsille suunnatut kirjat ovat kieleltään hyvin rikkaita ja sisältävät paljon kuvailevaa tarinan kerrontaa.

3.10 Viikko 10: Leikki ja kielenkehitys

Viikkosuunnitelma

Opinnäytetyön viimeisellä viikolla haluan keskittyä tarkastelemaan leikin merkitystä lapsen kielenkehitykselle. Tarkoitus on havainnoida ryhmäni lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja kielen käyttöä erilaisissa leikkitalanteissa.

Tiistai

Tänään aamupiirillä jatkoimme syksyn teemalla ja tarkastelimme lasten kanssa erilaisia marjoja tulostamistani kuvista. Tykkään luoda käsiteltävistä teemoista aamupiirin yhteyteen kuvakoosteita teemaan liittyvistä kuvista. Nyt syksyn merkkien lisäksi kuvakoosteeseen liitettiin marjat. Ensin kuitenkin nimesimme lasten kanssa kuvissa esiintyvät marjat ja erään lapsen aloitteesta myös kävimme läpi marjojen värit. Aamupiirin jälkeen jaoimme lapset pienryhmiin ja ensimmäinen pienryhmä lähti aloittelemaan askartelu projektia viereiseen ryhmätilaan. Toisen pienryhmän kanssa päätin keskittyä leikkimään ja seuramaan leikin lomassa esiintyvää kielenkäyttöä sekä lasten keskinäistä kommunikaatiota viikolle asettamieni tavoitteiden mukaisesti. Hyödynsin lasten kanssa leikin valinnassa leikinvalintataulua, josta lapset yksimielisesti valitsivat nukkeleikin. Tarkoitus oli leikkiä ohjattua leikkiä, jota voi olla kahdenlaista. Leikkiä voi ohjata suorasti ja epäsuorasti. Epäsuoraa ohjaamista tein asettamalla leikin puitteet ja ympäristön valmiiksi lapsille. Rakensin nukeille sängyn ja asetin leikkikeittiöön astioita sekä riisiin nuket ja asetin vaatteet kasaksi nukkejen viereen. Osa lapsista aloitti tämän jälkeen leikin itsenäisesti ja uppoutui siihen. Tarkkailin lasten leikkimistä ja tilanteen vaatiessa ohjasin joidenkin lasten leikkiä myös suorasti. Suorassa leikin ohjaamisessa aikuinen keskittyy luomaan leikille sisältöä ja kehittämään juonta.

Lasten päiväunien jälkeen eräs työntekijä isompien lasten ryhmästä sairastui ja joutui lähtemään kotiin. Menin siis loppupäiväksi avustamaan toiseen ryhmään ja iltapäivä oli melko hektinen. Työskentelen mielelläni omassa tuttujen lasten kanssa, mutta toisten kasvattajien ryhmässä vierailu antaa myös uusia näkökulmia työhön sekä ideoita oman ryhmän toimintaan.

Keskiviikko

Aamulla saapuessani töihin erään ryhmäni lapsen vanhemmalta oli tullut viestiä, että hän haluaisi keskustella kanssani lapsen puheenkehityksestä. Kyseessä oli sama lapsi, jonka puheenkehitystä vertailin viime viikolla ryhmän toiseen samanikäiseen lapseen ja otin lapsen puhumattomuuden puheeksi vanhempien kanssa heidän tullessaan hakemaan lasta viime viikolla. Soitin äidille ja hän kertoi keskustelun jälkeen ottaneensa yhteyttä neuvolaan, jonne hän oli

ilmaissut huolensa lapsen puheenkehityksestä. Äidin toive olisi saada lapsi puheterapeutille, joka voisi toimia eräänlaisena lisätukena puhumaan oppimisessa varhaiskasvatuksessa tarjottavan toiminnan lisäksi. Äidin kertoman mukaan hänen esittämänsä huolta ei kuitenkaan neuvolassa ollut otettu tosissaan ja hän kysyi minulta neuvoja tilanteen eteenpäin viemisessä. Kertasin äidille lapsen puheenkehityksestä tekemäni havainnot ja lupasin soittaa neuvolaan, jotta asiaa voitaisiin heidän toimestaan viedä eteenpäin. Kiitin vanhempaa yhteydenotosta ja kertasin vielä ryhmässämme käytössä olevat toimintatavat ja menetelmät, joilla tuemme lasten kielenkehitystä.

Vanhemman kanssa puhelu oli melko pitkä, mutta onneksi ryhmän muut työntekijät olivat aloittaneet päivän toiminnat ja päästessäni puhelusta menin suoraan avustamaan lasten pukemisessa. Olin suunnitellut tälle päivälle rakenteluleikkejä, jotta pääsisin seuraamaan minkälaista kielenkäyttöä tämän tyyppiseen leikkiin saattaa kuulua. Nyt valitettavasti en pystynyt osallistumaan, joten rakenteluleikin havainnointi jää minulta välistä. Iltapäivällä osallistuin talon viikkopalaveriin, jossa käytiin taas läpi ryhmien kuulumiset sekä tiedotettiin uusista käytännöistä, jotka tulevat voimaan. Yksi uusista säännöistä on se, että vanhempia ei saa enää iltapäivisin päästää päiväkotiin sisälle lapsi täytyy luovuttaa ulkona. Mielestäni tämä käytäntö sotii hiukan vastaan sitä ajatusta, että päiväkotitoimi on kodin jatke ja on eräänlainen epäluottamus lauseke vanhempia kohtaan.

Torstai

Aamupiirin jälkeen jaoimme lapset iän perusteella pienryhmiin, ja hoitajat sekä toisen ryhmän opettaja lähtivät ohjaamaan ryhmän pienimmille kieltä tukevaa toimintaa. He päätyivät pitämään pienille satupiirin. Minä jäin isoimpien lasten kanssa aamupiiri paikalle ja jatkoimme Roihusten perheen materiaalin läpikäyntiä. Viimeksi nimesimme keittiöteemaisia asioita sekä esineitä ja tällä kertaa aiheena oli keittiöön liittyvät verbit. Tutkimme ensin isoa arkikuvaa keittiöstä, josta lapset saivat kertoa mitä kukakin perheen jäsen tekee. Tämän jälkeen heitin verbi kortit pussiin, josta lapset saivat vuorotellen nostaa niitä. Tutkimme kuvia yhdessä lasten kanssa ja mallinsin heille lyhyitä kuvasta kertovia lauseita. Lopuksi vielä lauoimme lasten toiveesta yhden laulun ja siirryimme pukemaan.

Eräs ryhmämme työntekijöistä oli tänään poissa sairastumisen takia ja saimme ryhmään avustamaan talossamme juuri aloittaneen siivoojan. Arvostan apua ja monesti pelkät lisäparit silmiä ja käsiä helpottavat päivää. Kuitenkin uuden työntekijän tullessa ryhmään hän kaipaava apua ja opastusta, mikä tarkoittaa, että tämä aika ja huomio on poissa lapsilta. Myös lasten käytöksessä on havaittavissa muutosta ja uuden aikuisen toimintatavat poikkeavat siitä mihin lapset ovat tottuneet. Tällaisissa poikkeustilanteissa myös oman toimintani muuttuu enkä muista enää sanoittaa lapsille tekemisiäni tai kiireessä kuvien hyödyntäminen unohtuu. Saimme kuitenkin siivoojan kanssa lapset puettua ja pääsimme heidän kanssaan ulkoilemaan. Ulkona lapset

aloittivat leikin ulkona sijaitsevan leikkikeittiön luona. Leikissä oli mukana muutama lapsi, joka oli aikaisemmin päivällä ollut mukana kielikerhotoiminnassa. Päivän kielikerhossa käsitelimme keittiöön liittyvää sanastoa ja keksinkin yhdistää samoja sanoja tähän keittiöleikkiin.

Perjantai

Aamupiirin jälkeen keräsin yhteen tämän päivän retkiryhmään kuuluvat lapset ja lähdimme pukemaan. Otin mukaan sekä pieniä että ryhmän isoimpia lapsia, jolloin isoimmat pystyivät muun muassa mallintamaan pienimmille hienosti erilaisten vaatteiden pukemista sekä jonossa kulkemista. Kielenkehityksellisestä näkökulmasta tärkeää on tietysti isompien lapsien puheen mallintaminen pienemmille. Kävelimme läheiselle urheilukentälle ja päästin lapset leikkimään hetkeksi. Retken jälkeen palasimme päiväkodille syömään, jonka jälkeen lapset siirtyivät unille. Lasten käydessä nukkumaan pääsin pitämään pariryhmämme opettajan kanssa tiimipalaveria, jossa kävimme läpi viikon kuulumisia sekä suunnittelimme toimintaa. Olemme toimineet hyvin tiiviisti yhdessä toimintakauden alusta alkaen, mutta päiväkodin johdon toiveesta tarkoituksena on vielä vahvistaa pariryhmänä toimimista. Koemme lasten hyötyvän tiiviistä yhteistyöstä ja jokaisen kasvattajan tuntiessa molempien ryhmien lasten pystymme auttamaan toisiamme yli ryhmärajojen. Yhteiset viikkopalaverit ovat myös mahtavia tilaisuuksia jakaa omia oivalluksiaan ja sekä saada tukea ja neuvoa toisilta kasvattajilta.

Viikkopalaverissa aloitimme ideoimaan eräänlaista teemakuukautta, joka pohjautuisi ryhmän lasten edustamiin kielellisiin- ja kulttuurisiin taustoihin. Tarkoituksena ei ole huomioida vain vieraskielisten tai toisesta maasta suomeen muuttaneiden perheiden kielellistä- ja kulttuurista taustaa. Täysin suomalaisillakin perheillä on hyvin erilaisia arvoja ja käsityksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kieleen ja kulttuuriin liittyvien näkökohtien katsotaan koskevan jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta (Opetushallitus 2022, 51). Suomea toisena kieleenään puhuvat lapset hyötyisivät teema kuukaudesta suomen kielen oppimista ajatellen, koska lasten äidinkielen osaaminen edistää myös muiden kielten oppimista. Vanhempia voisi osallistaa toiminnan suunnitteluun pyytämällä kertomaan muun muassa musiikista mitä perheessä kuunnellaan, tai kääntämään meille lyhyitä päivittäin käytettäviä ilmaisuja kuten, kiitos, anteeksi tai hyvää huomenta, heidän omalle kielelleen. Voisimme sisällyttää näitä ilmaisuja suomen kielen rinnalle arkisiin tilanteisiin.

Palaverin lopuksi opastin vielä toisen ryhmän opettajaa vasujen kirjaamisessa ja kävimme läpi vasu pohjan. Päiväkoti, jossa työskentelen, sijaitsee Espoon kunnassa mutta on yksityinen päiväkotijärjestelmä. Päiväkotiketjulla on käytössä Suomen laajuisesti oma vasu pohja, jota käytin myös viime vuonna omassa ryhmässäni. Sähköinen vasulomake on luotu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin pohjautuen ja varhaiskasvatustilaa noudattaen. Siinä on myös huomioitu paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja päiväkotiketjun oma varhaiskasvatussuunnitelma. Kesän jälkeen päiväkodissamme käytössä ollut vasupohja kävi läpi kunnan viranomaisten

tarkastelun, koska he halusivat varmistaa, että käyttämämme pohja on lain mukainen. Saimme luvan jatkaa oman vasupohjan käyttämistä, joten aion laatia vasut siihen myös tänä vuonna. Vaihtoehtoisesti myös kaupungin omaa vasupohjaa saa käyttää, mutta koen päiväkodin oman pohjan yksinkertaisemmaksi. On kuitenkin lapsen edunmukaista, että varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut havainnot ovat tarpeeksi monipuolisia, jotta hänen kehityksensä muun muassa kielenkehityksen saralla tulee dokumentoitua tarpeeksi yksityiskohtaisesti.

Viikkoanalyysi

Viimeiselle oppimispäiväkirja viikolle valitsin teemaksi leikin ja tarkastelin leikin merkitystä lasten kielenkehitykselle. Havainnoin ryhmäni lasten kielenkäyttöä ja vuorovaikutusta muiden lasten ja ryhmän aikuisten kanssa erilaisissa leikkitilanteissa. Tavoitteenani oli myös kehittää omaa osaamistani kielihäiriöisten lasten leikissä esiintyvistä erityispiirteistä. Rakensin tietopereustaa tutustumalla Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä muuhun aiheesta kertovaan kirjallisuuteen.

Valitsin viikon teemaksi leikin, koska leikki on varhaiskasvatuksen keskeisimpiä toimintatapoja. Varhaiskasvatuksen perusteissa sanotaan, että henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti (Opetushallitus 2022, 25). Tiistaina leikimme lasten kanssa nukkeleikkiä, jonka valitsimme leikkitaulusta erilaisten kuvien avulla. Tällöin leikinvalinnassa tuli huomioitua myös non-verbaalien lasten osallisuus päätöksentekoon. Kyseessä oli ohjattu leikki, jossa aikuinen oli mukana leikkimässä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan, että henkilöstön tulee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti tukea leikin kehittymistä ulkopuolelta tai olemalla mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta sekä ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä. (Opetushallitus 2022, 25.) Ohjasin leikkiä suorasti- ja epäsuorasti. Leikin epäsuoraa ohjaamista oli esimerkiksi leikin puitteiden asettaminen valmiiksi ja suora ohjaaminen leikin kannattelua ja juonen kehittelyä (Ahonen & Roos 2021, 95). Suora leikinohjaaminen hyödyttää erityisesti lapsia, joilla on viivettä kielenkehityksessään, koska he ovat ikätovereitaan riippuvaisempia aikuisen tarjoamasta ohjauksesta arjen leikkitilanteissa. Nämä lapset tarvitsevat apua päästäkseen mukaan tähän kehitykselleen välttämättömään oppimisen maailmaan. (Siiskonen ym. 2014, 234.) Jotta pystyy valikoimaan oikein ne lapset, jotka eniten hyötyisivät tällaisesta ohjauksesta, tulee tuntea kielihäiriöisten lasten leikissä esiintyvät erityispiirteet.

Tein viikon aikana havaintoja, että ryhmäni lapset, joilla olen havainnut kielenkehityksen vaikeuksia, ovat leikissä passiivisempia osallistujia. Tämä johtuu yleensä siitä, että muut lapset eivät osaa lukea heidän leikkialoitteitaan oikein, joten leikkiin liittyminen on vaikeampaa (Siiskonen ym. 2014, 233). Huomioin leikin kestossa myös olevan eroja. Kielihäiriöisten lasten leikit

ovat usein lyhytkestoisempia kuin ikätovereidensa (Siiskonen ym. 2014, 233). Ryhmäni autistisia piirteitä omaava lapsi on enemmän kiinnostunut esineiden tutkimisesta kuin niiden aktiivisesta käyttämisestä. Tämäkin on kuitenkin yksi leikkimisen muoto. Kielihäiriöisten lasten leikissä ei esiintynyt symbolisia toimintoja kuten arkipäivän tilanteiden simulointia. Muut lapset saattoivat leikeissään syöttää nukkea tai vastata leikkipuhelimeen. On tehty havainto, että varhaisella symbolisella leikillä on positiivinen vaikutus myöhempään kielitaitoon (Siiskonen ym. 2014, 227). Kielihäiriöisten lasten leikeissä esiintyvät erityispiirteet voivat aiheuttaa sen, että mahdollisuudet vuorovaikutukseen sekä sosiaaliset kokemukset leikissä jäävät ikätovereita vähäisemmiksi (Siiskonen ym. 2014, 234). Haasteita lasten havainnoinnille aiheuttivat viikon aikana oma ja muiden tiimin jäsenten sairastuminen sekä siitä johtuva sijaisten kanssa työskentely. Hoidollisten työtehtävien ohjeistaminen sijaiselle vei aikaa, jonka olisin halunnut käyttää lasten leikkien havainnointiin. Olin myös suunnitellut, että olisin halunnut päästä havainnoimaan lasten rakenteluleikin lomassa esiintyvää kielenkäyttöä, mutta valitettavasti siihen osui päällekkäin tärkeä puhelu erään vanhemman kanssa. Rakenteluleikin seuraaminen olisi ollut mielenkiintoista, koska rakentaessaan lapset joutuvat usein neuvottelemaan ja sopimaan järjestyksestä sekä leikin etenemisestä muiden leikkikavereiden kanssa (Siiskonen ym. 2014, 228).

4 Pohdinta

Kymmenen viikkoa oman työn intensiivistä reflektointia ja kehittämistä on takana päin, mutta opinnäytetyön myötä aloitettujen toimintojen kehittäminen jatkuu myös tulevaisuudessa. Olin asettanut itselleni tavoitteeksi tukea ja tarkastella alle 3-vuotiaiden lasten kielenkehitystä ryhmässäni sekä lisätä ryhmän toimintaan lisää kielitietoisia toimintatapoja. Tavoitteena oli myös kehittää omaa ammatillista osaamistani ja kehittää omaa ammatti-identiteettiäni. Koen saavuttaneeni tavoitteet perehtymällä erilaisiin lasten kielenkehitystä tukeviin menetelmiin ja ottamalla ne käyttöön omassa ryhmässäni. Tarkastelin opinnäytetyön aikana muun muassa kommunikaation tukimenetelmiä sekä oppimisympäristöjen ja kasvattajien merkitystä suhteessa lasten kielenkehitykseen. Ennen oppimispäiväkirjan aloittamista koin, että osaamiseni erinäisistä kielenkehityksen vaikeuksista ja niiden tunnusmerkeistä, oli puutteellista. Voin ylpeänä sanoa, että erityisesti osaamiseni näistä aiheista on kehittynyt kymmenen viikon aikana todella paljon. Päädyin aloittamaan erään ryhmäni lapsen tukiprosessin opinnäytetyöni aikana ja havaintojeni reflektointi löytämäni teoriaan auttoi minua ymmärtämään prosessiin liittyviä vaiheita paremmin. Oman osaamiseni kehittäminen kasvatti ammatillista itsevarmuuttani ja aloin näkemään itseni yhtenä asiantuntijana muiden joukossa, mitä tulee ryhmäni lasten asioihin.

Tarkoitukseni oli saavuttaa asettamani tavoitteet havainnoimalla oman ryhmäni lasten kielenkehitystä ja kehittämällä havaintojeni pohjalta kerran viikossa toistuvaa kielenkehitystä tukevaa pienryhmä toimintaa. Ensimmäiset kaksi viikkoa tarkkailin ja keräsin tietoa lasten puheen- ja kielenkäytön tasosta. Kolmannella viikolla aloitin kielikerhotoiminnan, mutta koin

toiminnasta puuttuvan riittävän struktuurin ja päädyin tutustumaan Roihusten materiaaleihin. Päiväkirjan viimeiset kolme viikkoa kielikerhotoiminta perustui Roihusten materiaaliin ja olin todella tyytyväinen lasten reaktioon. Tarkoituksenamme on jatkaa kielikerhoa luomallani kaavalla ja kehittää toimintaa eteenpäin tulevaisuudessa. Koen onnistuneeni luomaan toimeksiantajalle toimivan konseptin tukemaan lasten kielenkehitystä ja tätä samaa toiminnan mallia on halutessaan mahdollista hyödyntää muissakin päiväkodin ryhmässä. Asettamani tavoite, ryhmän kielitietoisuuden lisäämisestä täyttyi ja tiimini muut jäsenet kokivat oppineensa lisää erityisesti lasten kielenkehitystä tukevista menetelmistä. Näin ollen myös toimeksiantaja hyötyi työntekijöidensä osaamisen lisääntymisestä.

Opinnäytetyön myötä ryhmän toimintaympäristössä on paremmin huomioitu lasten kielenkehityksen näkökulma sekä non-verbaalit lapset. Lasten leikkiympäristöjä muokattiin kielenkehitystä tukeviksi esimerkiksi kiinnittämällä huomiota valikoituihin leluihin ja ryhmätiloihin lisättiin paljon erilaisia kuvakortteja. Harjoittelin myös käyttämään toiminnanohjauskortteja ja kiinnostukseni tukiviittomien opetteluun heräsi. Kirjoittaessani viikkoanalyysyjä päivämerkkien pohjalta, kävin läpi paljon varhaiskasvatukseen, lasten kielenkehitykseen ja alle 3-vuotiaiden pedagogiikkaan liittyvää kirjallisuutta. Tutustuin perusteellisesti varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja ymmärsin kuinka nämä lait ja asetukset muovaavat eräänlaiset raamit tekemälleni työlle. Kieli- ja kulttuuritietoisuudesta varhaiskasvatuksessa kertovat teokset tarjosivat minulle paljon ymmärrystä kaksikielisten lasten kielenkehityksen tukemisesta sekä tarjosivat arvokkaita näkökulmia vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Päiväkirjamuotoisen opinnäytetyön kirjoittamisen prosessi opetti minulle tarvittavia ajanhallinnan taitoja sekä tarjosi mahtavan keinon reflektoida työpäivän aikana tekemiäni havaintoja kirjoittamisen kautta. Oman työni analysointi on auttanut minua luomaan ryhmääni uusia toimivampia toimintatapoja sekä arvioimaan kriittisesti omaa toimintaani. Opinnäytetyötä varten tekemäni syventyminen lastenkielenkehitystä käsittelevään kirjallisuuteen sai minut tajuaan, että monet asiat, joita olen tehnyt lasten kanssa vaistonvaraisesti ovat kielenkehitystä tukevia menetelmiä, joiden hyödyistä on tieteellistä näyttöä. Esimerkiksi lasten kanssa päristely ja heidän puheensa matkiminen ovat tutkitusti kielenkehitystä tukevia toimintatapoja. Kehittämäni kielikerho toimita oli mielestäni menestys ja tarkoitus olisikin jatkojalostaa ideaa vastaamaan paremmin lasten yksilöllisiä tarpeita. Suomea toisena kielenään opetteleville ja suomea äidinkielenään oppiville lapsille, joilla on puheenkehityksen viivästymää, voisi suunnitella ja järjestää omat kielikerhotoiminnot.

Lähteet

Painetut

Ahonen, L. & Roos, P. 2021. Untuvikot: Alle 3 -vuotiaiden pedagogiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Grosjean, F. & Li, P. 2013. The Psycholinguistics of Bilingualism. Blackwell Publishing.

Hujala, E. & Turja, L. 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Malinen, H. 2019. Anna lapselle ääni: Kieli- ja kulttuuritietoisuuden voima varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. 2014. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Sähköiset

Fonsen, E., Herttua-Niemi, M., Hulkkonen, A., Huhtavaara, A-J., Marttila, H., Myllynen, H., Ojanen, T., Parkkinen, A. & Turska, K. 2019. Johda pedagogiikka! Pedagoginen johtajuus on johtajan ydintehtävä ja varhaiskasvatuksen laadun edellytys. Helsinki: Varhaiskasvatuksen opettajien liitto VOL. Viitattu: 12.11.2022. 11ef993d-johda-pedagogiikka_low.pdf (vol.fi)

Harju-Luukkainen, H., Gyekye, M., Thurin, N., Kekki, N. & Tyrer, M. 2020. Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa: Kielipeda -työväline. Turku: Turun yliopisto. Viitattu: 5.11.2022. Kielipeda_tyovaline.pdf (utu.fi).

Kipinäkeskus 2021. Roihusten perhe. Viitattu: 5.11.2022. Roihusten perhe - Kipinäkeskus (kipinakeskus.fi).

Lastensuojelulaki 2007/417. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Viitattu 12.11.2022. Varhaiskasvatustilaki 540/2018 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Moilanen, I., Mattila, M-L., Loukusa, S. & Kielinen, M. 2012. Autismikirjon häiriöt lapsilla ja nuorilla. Lääketieteellinen Aikakausikirja Duodecim 128(14). 1453-1462. Viitattu: 20.11.2022. Autismikirjon häiriöt lapsilla ja nuorilla (duodecimlehti.fi).

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Varhaiskasvatusta koskeva lain säädäntö. Viitattu: 20.11.2022. Varhaiskasvatukseen liittyvät lait ja asetukset - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetusalan ammattijärjestö 2019. Varhaiskasvatuksen opettajia koskevat työaikamääräykset. Helsinki: Opetusalan ammattijärjestö. Viitattu: 20.11.2022. vaka-tyoaikaesite_1_2019.pdf (oaj.fi).

Opetusalan ammattijärjestö 2020. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu: 20.11.2022. Osoitteessa: Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (oaj.fi).

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Viitattu: 20.11.2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 (oph.fi).

Repo, M. 2019. Varhaiskasvatuksen opettajan pedagoginen johtajuus. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto. Viitattu 20.11.2022. Gradupohja (helsinki.fi)

Tornion kunta 2022. Suomi toisena kielenä (S2) opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu: 20.11.2022. S2-opetusvarhaiskasvatuksessa (1).pdf (peda.net).

Varhaiskasvatuslaki 2018/540. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Viitattu 20.11.2022. Varhaiskasvatuslaki 540/2018 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®